

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII

AL REPUBLICII MOLDOVA

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ PENTRU COPII „ION CREANGĂ”

CARTEA

BIBLIOTECA CITITORUL

Buletin metodic

Fascicula 27

CHIȘINĂU 2018

CZU 027.625=135.1=111=161.1

C27

Responsabil de ediție: ***Claudia Balaban***

Coordonator: ***Lilia Tcaci***

Redactor: ***Claudia Gurschi***

Buletinul *Cartea. Biblioteca. Cititorul*, publicație a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, reflectă aspecte teoretice și practice ale activității cu copiii și adolescenții în bibliotecile din republică și de peste hotare.

Specialiștii în biblioteconomie și domenii adiacente vor regăsi aici informații cu referire la specificul literaturii pentru copii, tendințele actuale în domeniul editării și promovării cărții pentru copii, impactul tehnologiilor informaționale asupra activității bibliotecilor, modernizarea și inovarea serviciilor de bibliotecă în consens cu necesitățile de informare și dezvoltare ale copiilor și tinerilor, informații despre activitățile, programele de promovare a cărții, lecturii și serviciilor de bibliotecă pentru copii și adolescenți, proiecte și parteneriate internaționale în domeniu, servicii moderne de bibliotecă orientate spre asigurarea accesului tinerilor la informație și programe educaționale etc.

Buletinul poate fi consultat și în variantă electronică la adresa <http://www.bncreanga.md/publicatii.html>

Responsabilitatea pentru conținutul textelor publicate aparține autorilor. Opinii, sugestii, materiale pentru publicare pot fi expediate pe adresa:

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”
Str. Șciusev nr. 65
MD-2012, Chișinău,
Republica Moldova
Tel.: 022 229556, 022 996156
E-mail: bncreanga@dnt.md

The issue *Book. Library. Reader*, publication of the National Children’s Library “Ion Creanga”, reflects the theoretical and practical aspects of working with children and adolescents in libraries from the country and abroad.

Specialists in librarianship and related fields can find information regarding the specific of children's literature, current trends in publishing and promoting books for children, the impact of information technology on libraries’ activity, modernization and innovation of library services in line with information and development needs of children and youth, information about activities and programs designed to promote books, reading and library services for children and adolescents, projects and international partnerships in this field, modern library services aimed at ensuring young people's access to information and educational programs, etc.

The issue can be accessed electronically at <http://www.bncreanga.md/publicatii.html>

Responsibility for the content of included materials lies with authors. Opinions, suggestions and materials for publication can be submitted to:

National Children’s Library “Ion Creanga”
65 Șciusev str.
MD-2012, Chisinau
Republic of Moldova
Tel.: 022 229556, 022 996156
E-mail: bncreanga@dnt.md

CUPRINS / CONTENTS

EVENTIMENT / EVENT

Claudia BALABAN

Cartea – adevărat tezaur de valori și informații (Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a XXI-a, 11-14 mai 2017)
The Book – Treasury of Values and Information (International Children and Youth Book Fair, 21st edition, May 11-14, 2017) 7

Maria HAREA

Citind împreună, creștem cititori! (Campania națională de promovare a lecturii „Să citim împreună” – 2017)
Reading together, we raise readers! (National reading promotion campaign „Let’s read together!” – 2017) 14

Claudia PARTOLE

Despre înmulțirea izvoarelor înțelepciunii... (Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”, ediția a XXVII-a „Petre Ispirescu”)
About multiplying the streams of wisdom... („At the Beginning of Wisdom” literary contest, 27th edition „Petre Ispirescu”) 16

Tamara PERETEATCU

Concursul republican „Biblioteca – cheia succesului meu”
„Library – the key to mysuccess” republican contest 21

TEORIE ȘI PRACTICĂ / THEORY AND PRACTICE

Vera OSOIANU

Lectura ca prioritate la orice nivel de responsabilitate
Reading as a priority at any level of responsibility.....25

Daniel NAZARE

Biblioteca „George Barițiu” Brașov – Centru de excelență pentru copii
„George Barițiu” Library of Brașov – Center of Excellence for Children 31

Anjela LEBEDEVA

Дополнительное образование детей в условиях библиотеки: опыт Российской государственной детской библиотеки
Educația non-formală a copiilor în bibliotecă: experiența Bibliotecii de Stat pentru Copii a Rusiei

Non-formal education of children at the library: the experience of the Russian State Children's Library.....	38
--	----

Alla GORDIENKO

Погружаемся в чтение – формируем сознательного читателя Atragem la lectură – formăm cititori pasionați Immersing into reading – forming the passionate readers	43
--	----

Florica ȘERBAN

Dimineți de lectură: proiect educațional pentru copii Reading mornings: education project for children	48
---	----

Maria CUDLENCO

Copiii devin cititori în brațele părinților Children become readers with parents' help.....	51
--	----

Nadejda BIVOL

Explorarea oportunităților TIC în promovarea cărții și lecturii Exploring ICT opportunities in promoting books and reading.....	53
--	----

Ludmila ODOBESCU

Tableta – book-uria copiilor moderni Tablet – the delight of contemporary children	55
---	----

Jennifer VELÁSQUEZ

Spații improvizate: un mesaj pentru bibliotecile care nu au un spațiu dedicat adolescenților Fugitive Landscapes: a message to libraries without a dedicated teens space ...	57
---	----

PROIECTE / PROJECTS

Lilia TCACI

Programul inovator „CodeLab – Învăță coding la bibliotecă” „CodeLab – learn coding in the library” innovative program	61
--	----

PORTOFOLIUL BIBLIOTECARULUI / LIBRARIAN'S PORTOFOLIO

Zinaida URSU

„Pașaport pentru viață”: program de autocunoaștere și dezvoltare personală pentru adolescenți (Ciclul II: Comportamentul. Cum să ne formăm un comportament asertiv) „Passport for life”: self-knowledge and personal development program for adolescents: (Cycle II: Behavior. How to develop an assertive behavior)	73
---	----

Lilia CIOBANU

Micii cercetători ecologiști – promotorii gândirii ecologice
Little environmental explorers – the promoters of ecological thinking 78

Marjukka PELTONEN, Mikaela WICKSTRÖM

Imprimantele 3D și roboții au un rol în povestea mea. Învățarea participativă și
crearea de conținut într-un Makerspace de bibliotecă
3D-prints and Robots Play a Part in My Story. Participatory Learning Action and
Content Creation in a Library Maker Space.....84

OAMENI ȘI CĂRȚI / PEOPLE AND BOOKS

Marcel GHERMAN

Geografia lumilor imaginare în literatura *fantasy*
The geography of imaginary worlds in *fantasy* literature.....94

Piero TALEVI

Despre creație, despre Italia și Moldova
Geografia lumilor imaginare în literatura *fantasy* 97

EVENTIMENT

CARTEA – ADEVĂRAT TEZAU DE VALORI ȘI INFORMAȚII **Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret** **– ediția a XXI-a, 11-14 mai 2017 –**

*Claudia BALABAN, director general,
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”,
președinte, Secția Națională IBBY din Republica Moldova*

Unii sceptici se întrebă de ce mai trebuie să mergem la bibliotecă, la librărie, să vizităm târgul de carte, când totul este la îndemâna fiecăruia printr-un simplu apel în Internet.

Cu toate acestea, într-o eră a comunicării on-line, modernizării accelerate, cartea este și va rămâne un adevărat tezaur inepuizabil de valori și informații.

Scopul, pe care îl urmărește Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, este promovarea cărții și a lecturii, dobândirea unor importante cunoștințe de cultură generală, impulsionarea inițiativelor creative, cunoașterea unor cărți noi, care ar ajuta copiilor și adolescenților în crearea unei punți de comunicare cu familia, prietenii, profesorii și cu alte persoane.

Cu siguranță, acest eveniment de excepție ne oferă șansa să pătrundem în tainele lumii în care trăim, or, cartea are darul de a ne transpune într-o lume veridică și imaginară, fascinându-ne până în cele mai mici detalii.

Și la ediția a XXI-a a Salonului, la care au fost reprezentate 110 edituri și distribuitori de carte din 9 țări: Republica Moldova, România, Franța, Germania, China, Lituania, Polonia, Ucraina, Ungaria, au fost oferite vizitatorilor diverse posibilități de a cunoaște mai multe edituri din țară și de peste hotare, de a afla noi titluri de carte, de a participa la discuții și întâlniri cu scriitorii, la ateliere de creație, concursuri, întruniri profesionale, de a procura cărți la prețuri reduse.

La inaugurarea Salonului, dedicat aniversării a 180-a de la nașterea marelui povestitor Ion Creangă, dna Monica Babuc, ministru al Educației, Culturii și Cercetării, i-a îndemnat pe profesori, părinți, bunici, copii să viziteze Salonul și să se lase fascinați de personajele din poveste și de bucuria lecturării unei cărți.

În cadrul Salonului, în afară de expoziție de carte, au fost organizate expoziție de ilustrație de carte în original, expoziție de banere „Creangă și lumea personajelor sale” – vernisaj oferit de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău, expoziție de artă a copiilor de la Centrul Republican pentru Copii și Tineret „ARTICO”, cu genericul „Poveștile lui Ion Creangă”.

Variate au fost și activitățile interactive pentru copii și tineret: Atelier de creație cu scriitorul Iulian Filip „Făt-Frumos și Fetele pe Gânduri”, master class „Modelăm din hârtie”, organizat de Compania „UMNAIA BUMAGA” din Sankt-Petersburg, Rusia, care a demonstrat o tehnică deosebită unde nu se folosește foarfeca și cleiul, atelierele de creație organizate de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” „Creăm povești digitale” și „Semne de carte hazlii”.

Editura „Prut”, în colaborare cu învățătoarea Eugenia Golomoz de la Liceul „Onisifor Ghibu” din Chișinău, a desfășurat Atelierul de lectură și creație bazat pe cartea „Istoriile unui dud bătrân” de Stella Nartea.

Pe parcursul zilelor de 11-14 mai, la standul Secției Naționale IBBY, a avut loc Concursul de lectură „Amintiri și povești de la Creangă”.

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova a organizat o acțiune de promovare a serviciilor moderne de bibliotecă „e-Servicii pentru tânăra generație” pe toată perioada Salonului.

Concursul „Biblioteca – cheia succesului meu” a fost dedicat memoriei Alexandrinei Rusu și pregătit de către Secția Națională IBBY, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, revista „a”MIC”, săptămânalul „Florile dalbe” și „Baștina-Radog” SRL. La concurs au participat 71 de elevi. Cei mai buni au fost premiați în cadrul Forumului Copiilor. Concursul a constatat în scrierea unui eseu despre rolul bibliotecii în dezvoltarea potențialului intelectual și creativ al tinerilor, precum și în formarea spiritului lor civic.

În cadrul Salonului, au fost lansate peste 56 titluri de carte. Lansările s-au desfășurat în Pavilionul 3, la MOLDEXPO, dar și la liceele „Prometeu Prim”, „Ion Creangă”, „Vasile Vasilache”, Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu”, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” din Chișinău.

Tradiționale au devenit și întrunirile profesionale. La sesiunea de comunicări „Bibliotecile în serviciul copiilor: oportunități pentru dezvoltare, instruire, comunicare” au participat specialiști din Republica Moldova, România, Ucraina, Rusia cu următoarele teme:

- Biblioteca pentru Copii – Brașov: Centru de Excelență
– *Daniel NAZARE*, manager, Biblioteca Județeană „G. Barițiu” Brașov, România;

- Promovarea lecturii prin organizarea activităților cultural-educative pentru adolescenți
  - *Diana BACIU*, bibliotecar, Biblioteca Județeană „O. Goga” Cluj, România;
- Atragem la lectură – formăm cititori pasionați
  - *Alla GORDIENKO*, director, Biblioteca de Stat pentru Copii a Ucrainei, Kiev, Ucraina;
- Opinia adolescenților și tinerilor față de oferta serviciilor bibliotecii – rezultatele unui studiu
  - *Liuba OSIPOV*, director, Biblioteca Publică Raională Căușeni, Moldova;
- Modernitate și mobilitate în bibliotecile pentru copii din Republica Moldova
  - *Eugenia BEJAN*, director adjunct, *Tamara CROITORU*, șef oficiu, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Moldova;
- Educația non-formală a copiilor în bibliotecă: experiența Bibliotecii de Stat pentru Copii a Rusiei
  - *Angela LEBEDEVA*, șef serviciu, Biblioteca de Stat pentru Copii a Rusiei, Moscova, Federația Rusă;
- Serviciul modern de bibliotecă „Micii cercetători ecologiști”
  - *Lilia DON-CIOBANU*, Filiala „Ovidius”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Moldova;
- Călătorie spre centrul cunoașterii
  - *Monica MORARIU*, bibliotecar, Biblioteca Județeană „O. Goga” Cluj, România;
- Club de robotică în bibliotecă – provocare pentru bibliotecari și serviciu de succes pentru utilizatori
  - *Mihaela POTÂNGĂ*, bibliograf, Biblioteca Publică Raională Căușeni, Moldova;
- Analfabetismul funcțional, provocarea unui secol eminent vizual
  - *Carina-Elena MUNTEANU*, director adjunct, Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași, România;
- Tableta – book-uria copiilor moderni
  - *Ludmila ODOBESCU*, Filiala „M. Drăgan”, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” Chișinău, Moldova;
- De la ITDecelușii la Mahalaua IT

- Ana BOTEZAT, șef, Elena SLIVINSCAIA, bibliotecar, Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă” Bălți, Moldova;
- Copiii devin cititori în brațele părinților
  - Maria CUDLENCO, Biblioteca Publică Crihana Veche, Cahul, Moldova;
- Dezvoltarea abilităților de comunicare și de orator la copii în cadrul serviciului modern de bibliotecă „Ora TV”
  - Ludmila STOIANOV, Filiala „Târgu-Mureș”, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” Chișinău, Moldova;
- Dimineți de lectură pentru copii
  - Florica ȘERBAN, Biblioteca Județeană „V. A. Urechia” Galați, România;
- Lectura – arc peste timp
  - Geta ZECA, Biblioteca Județeană „V. A. Urechia” Galați, România.

Cartea-surpriză a Salonului – fenomen unic în lume, la ediția actuală aparținându-i clasicului literaturii române Ion Creangă „Punguța cu doi bani”, ilustrată de Alexei Colâbneac, laureat al Diplomei de Onoare IBBY, a ajuns în 15000 de familii, grație Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Primăriei municipiului Chișinău, Supraten SA, Daac-Eco-Plant SRL, Editurii „Pрут”, „Baștina-Radog” SRL, cărora le mulțumesc pentru bucuria adusă copiilor, pentru dorința de a educa generația tânără prin carte.

Tradițional, punctul culminant al Salonului este decernarea premiilor, de data aceasta, la decizia Juriului, fiind distribuite în felul următor:

- **Premiul Ion Creangă** (pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii, acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău) – *Vasile Romanciuc*;
- **Premiul Igor Vieru** (pentru întreaga activitate în domeniul ilustrației de carte pentru copii, acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău) – *Stela Damaschin-Popa*;
- **Premiul pentru poezie „Grigore Vieru”** (acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău) – *Ianoș Țurcanu*;
- **Premiul Cartea anului** (acordat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova) – *Vasile Romanciuc* pentru cartea „Puiul mamei, dragul tatei” (Editura „Pрут”, Chișinău);
- **Premiul Simpatia copiilor** (acordat de Juriul Copiilor) – *Iulian Filip* pentru cartea „Școala de întrebări” (Editura „Pрут”, Chișinău);

- **Premiul Cartea cognitivă** – *Adrian Ciubotaru* pentru cartea „Sfârșit de secol românesc” (Editura „Știința”, Chișinău);
- **Premiul Cartea de referință** – *Tudor Cozari* pentru cartea „Păsările: Enciclopedie ilustrată” (Editura „Arc”, Chișinău);
- **Premiul Cea mai reușită colecție de carte pentru copii** – Editura „Doxologia” (Iași) pentru colecția „Doxologia Junior”;
- **Premiul Cea mai reușită prezentare grafică a cărții** – *Violeta Zabulica* pentru prezentarea grafică a cărții „Lola cea frumoasă” de *Claudia Partole* (Editura „Arc”, Chișinău);
- **Premiul Cea mai reușită ilustrație de carte în original** – *Eduard Maidenberg* pentru ilustrațiile la cartea „Mowgli” de *Rudyard Kipling*;
- **Premiul Cea mai reușită traducere** – *Ivan Pilchin* pentru traducerea cărții „Istoriile unui dud bătrân” de *Stella Nartea* (Editura „Pрут”, Chișinău);
- **Premiul Cel mai frumos amenajat stand** – Editura „Pрут”, Chișinău;
- **Premiul Pentru mass-media** – *Săptămânalul pentru copii și adolescenți* „Florile dalbe”;

Premii speciale:

- **Ministerul Culturii al Republicii Moldova** – *Claudia Partole* pentru cartea „Lola cea frumoasă” (Editura „Arc”, Chișinău); *Daniel Corbu* pentru cartea „Januvia – Romanul ascezei” (Editura „Princeps Multimedia”, Iași);
- **Ministerul Educației al Republicii Moldova** – *Arcadie Suceveanu* pentru cartea „Ciupercuța-balerină” (Editura „Pontos”, Chișinău), *Ala Zaporozjanu* pentru cartea „Ciupercuța-balerină” (Editura „Pontos”, Chișinău); *Cristina Bujor* pentru cartea „Întâlnirea cu eroii poveștilor românești” (Editura „Epigraf”, Chișinău);
- **Ministerul Tineretului și Sportului al Republicii Moldova** – *Vitali Cipileaga* pentru cartea „În umbra pașilor tăi” (Editura „Bestseller”, Chișinău);
- **Primăria Chișinău** – *Ion Muscalu* pentru cartea „Zia, regina costobocilor (dacii liberi)” (Editura „Danaster”, Iași); *Valentin Talpalaru* pentru cartea „Interviuri până la un punct” (Editura „Doxologia”, Iași);
- **Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”** – *Irina Nechit* pentru cartea „Caruselul primăverii” (Editura „Pрут”, Chișinău); *Ștefan Melnic* pentru cartea „Căsuța iepurașilor” (Editura „Pрут”, Chișinău); *Gheorghe Vîrtosu* pentru seria de cărți „Inimă de broscuță” (Editura „Adenium”, Iași);

- Ion Anton* pentru cărțile „Jocul de-a cuvintele” și „Cersei de cireșe” (Editura „Silvius Libris”, Chișinău); *Ianoș Țurcanu* pentru cartea „Dansul florilor” (Editura „Prut”, Chișinău);
- **Asociația Uniunilor de Creație din Moldova** – *Daniel Verejanu* pentru cartea „Lucian Blaga: puterea creatoare ca putere absolută” (Editura OMCT, Chișinău); *Editura „Lyceum”* (Chișinău) pentru colecția de manuale „Educație pentru sănătate”;
  - **Uniunea Scriitorilor din Moldova** – *Aurelian Silvestru* pentru cartea „Mersul pe apă” (Editura „Princeps Multimedia”, Iași);
  - **Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova** – *Rodica Musteață* pentru ilustrațiile la cartea „Căsuța iepurașilor” de Ștefan Melnic (Editura „Prut”, Chișinău);
  - **Secția Națională IBBY** – *Anna Leah* pentru cartea „Primăvară, fată pistruiată...” (Editura „Prut”, Chișinău); *Silvia Ursache-Brega* pentru cartea „Basmelor bunicăi Sica” (Editura „Silvius Libris”, Chișinău); *Marinela Lungu (Marinela Cebotarean)* pentru cartea „Singulară cu mine” (Editura „Învățătorul modern”, Chișinău); *Marcel Gherman* pentru cartea „Universuri paralele” (Editura „Știința”, Chișinău); *Petre Popa* pentru cartea „Câine bun sau adevărul din poveste” (Editura „Uniprint”, Soroca); *Stella Nartea* pentru cartea „Istoriile unui dud bătrân” (Editura „Prut”, Chișinău); *Antonina Sârbu* pentru cartea „Constanța Târțău: Ultimul dialog” (Editura „Arc”, Chișinău);
  - **Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”. Premiul „Cea mai bună carte pentru copiii cu deficiențe de vedere”** – *Editura „Cartier”* (Chișinău) pentru cartea „Câți ani ai?” de Grigore Vieru;
  - **Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova. Premiul „Cea mai originală publicație în domeniul bibliologiei”** – *Zanfîr Ilia* pentru cartea „Dicționarul scriitorilor gălățeni” (Editura „Axis Libris”, Galați);
  - **Revista „Florile dalbe”. Premiul pentru cea mai bună carte a unui autor elev** – *Cristian Andronic* pentru cartea „Bolnav de iubire” (Editura „Pontos”, Chișinău);
  - **Fundația Culturală „Eco Art” din Iași. Premiul „Danaster” pentru proză pentru copii și tineret** – *Aurelia Borzin* pentru cartea „Soarele de acadea” (Editura „Arc”, Chișinău);
  - **Tipografia „BALACRON” SRL** – *Ion Diordiev* pentru cartea „Zâmbetul florilor”.

Cineva spunea că nu putem trece prin marea cultură a lumii decât cu o carte în mână. „*Prin mijlocirea lor [cărților] strângem în jurul nostru lucrurile, locurile, oamenii și vremurile*” (Jacques-Henri Bernardin de Saint-Pierre).

Cărțile ne îndepărtează de ispitele vieții, ne pun de acord cu noi înșine, ne îndrumă atunci când trecem prin momente înșelătoare, ne ajută să ne exprimăm iubirea atunci când ne îndrăgostim și ne sunt dascăli fideli și exigenți atunci când ne propunem să evoluăm. Tot ceea ce e omenesc se găsește în cărți. Înțelepții care au lăsat mărturii scrise „*sunt ca niște drumeți ce au străbătut înaintea noastră căile suferințelor și ne întind mâna, chemându-ne lângă dânșii atunci când ne simțim în restriște*” (Jacques-Henri Bernardin de Saint-Pierre).

Înțelepciunea, tristețea și bucuria lumii toată se află în cărți. Ele te provoacă să gândești și îți deschid calea spre experiențe psihologice și sufletești de neimaginat. Odată intrat în mirajul lecturii, nu mai ai cum să scapi, cărțile te ameteșc cu „cloroformul binecuvântat al minții”, te prind într-un dans nesfârșit al cuvintelor și al gândurilor înțelepte.

Din cele mai vechi timpuri, lectura i-a smuls pe oameni din negura ignoranței. Prin conținutul lor variat, cărțile au luat locul sutelor de dascăli, ele ne-au transformat, ne-au ajutat să ne găsim un rost, limpezindu-ne mintea și sufletul. Prin intermediul cărților reușim să facem călătorii în trecut, prezent și viitor și avem posibilitatea să stăm de vorbă atât cu noi înșine, cât și cu lumea întreagă. Nefiind un act gratuit, lectura produce îmbogățirea sinelui cu o nouă cunoaștere, cu o modalitate absolut nouă de receptare a lumii interioare și exterioare.

A sunat ultimul acord al Salonului, iar noi, organizatorii, credem că, într-o lume a problemelor, lectura poate fi singura portiță de salvare. Iar cei care vor transforma lectura în pasiune vor putea înfrunta mai ușor obstacolele vieții și vor avea parte de bucuria pe care ne-o poate oferi numai Cartea.

CITIND ÎMPREUNĂ, CREȘTEM CITITORI!
(Campania Națională de promovare a lecturii „Să citim împreună” – 2017)

Maria HAREA

*șef secție Dezvoltare în biblioteconomie și știința informării,
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”*

*„Cărțile care te ajută cel mai mult sunt cele
care te fac să gândești cel mai mult.
Cel mai greu înveți când citești cărți ușoare;
însă o carte extraordinară care vine de la un gânditor remarcabil
este o corabie a gândirii, plină la refuz cu adevăr și frumusețe.”*

(Theodore Parker)

Pornind de la rolul determinant al lecturii în formarea spirituală și intelectuală a tinerei generații, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, în colaborare cu scriitorii, editorii, bibliotecile publice din republică, a inițiat, acum șase ani, Campania Națională de promovare a lecturii „Să citim împreună!”. Prin activitățile desfășurate în cadrul acestui proiect, organizatorii și-au propus să stimuleze interesul copiilor pentru lectură, precum și să valorifice cele mai bune cărți ale autorilor autohtoni și să încurajeze lectura în familie. Este o inițiativă axată nu doar pe creșterea numărului celor pasionați de lectură, în primul rând al copiilor, ci mai ales pe formarea cititorilor culti, avizați, buni cunoscători ai literaturii naționale.

De la prima sa ediție, care a avut loc în anul 2012, Campania Națională de promovare a lecturii „Să citim împreună!” atrage anual un număr considerabil de participanți, impunându-se ca unul dintre evenimentele de marcă din republică. Acest fapt demonstrează că astfel de proiecte sunt bine-venite în societate, mai ales acum când noile tehnologii ne inundă viața, influențând și lectura cărților. Cu toții suntem conștienți că e bine să citim, doar că fiecare avem diverse motive și scuze pentru care nu citim cât de mult am putea și dori.

S-a observat că această campanie nu doar a ridicat nivelul lecturilor copiilor, dar a și arătat că e *cool* să citești și că lectura joacă un rol foarte important în educația non-formală și în demersul individual de îmbunătățire a propriei vieți.

În cadrul ediției din 2017 a campaniei a fost propus spre lectură copiilor cu vârste cuprinse între 10 și 14 ani microromanul *Ghiozdanul zburător* de Nicolae Popa și adolescenților cu vârste cuprinse între 15 și 17 ani, precum și adulților (părinților, bunicilor) – romanul *Alina* de Ion Anton. Dacă în *Ghiozdanul zburător*

Nicolae Popa a folosit elemente fantastice pentru a descrie viața școlară, atunci în *Alina* Ion Anton a folosit doar fapte reale, din viață, pentru a trata tema traficului de ființe umane, care, cu regret, a afectat considerabil societatea noastră.

Ambele cărți au fost citite cu mare interes de către copii și în baza lor s-au organizat diverse activități atât de nivel local, cât și național. Scriitorii Ion Anton și Nicolae Popa au avut întâlniri cu cititorii și viitorii potențiali cititori în circa 30 de localități din republică. În cadrul acestor întâlniri, cititorii activi le-au adresat autorilor atât întrebări referitoare la unele momente din cărțile *Ghiozdanul zburător* și *Alina*, cât și întrebări legate de viața și activitatea lor literară. De asemenea, și-au împărtășit propriile impresii, au prezentat eseuri, postere realizate în baza lecturii cărților respective. Unii dintre ei au demonstrat că posedă abilități de analiză literară, asemenea unor critici literari, fapt ce i-a bucurat nespuse de mult pe scriitori. La toate întâlnirile, autorii au menționat importanța campaniei de lectură, care facilitează cunoașterea valorilor autohtone literare de ultimă oră, subliniind că astfel de acțiuni au un impact benefic pentru un număr considerabil de cititori, ele fiind și o modalitate prin care lectura își recapătă locul binemeritat printre preocupările constante ale tinerei generații. Ei au mai îndemnat cititorii să citească cărți bune și să le recitească pe cele foarte bune.

Câteva impresii ale copiilor vor oglindi mai bine care a fost impactul acestor cărți asupra lor și cum le-au perceput ei: *„Am citit microromanul „Ghiozdanul zburător” cu mult entuziasm. Este scris într-un limbaj simplu, pe înțelesul nostru. După părerea mea, este un roman-aventură cu multă imaginație. Mi-a plăcut mult să citesc descrierea făcută de către autor a transformării ghiozdanului bolovan, ce aparține elevei Dorina Manole, într-un ghiozdan zburător și toate întâmplările hazlii, care se întâmplă cu ea și cu elevii din clasa ei. Mi-aș dori mult să mi se întâmple și mie acel miracol ca ghiozdanul meu, bolovanul, să se transforme măcar pentru o zi într-un ghiozdan zburător.”* (Victoria Mutaf, cl. a VII-a „B”, LT „Ștefan Holban”, Hîncești); *„Ghiozdanul zburător” este întruchiparea copilăriei noastre – dulce și luminoasă. Sunt anii de școală frumoși și fără griji, cu vise multe, copilărești.”* (Daniela Juc, cl. a VII-a, LT „Mihail Sadoveanu”, Hîncești); *„Lectura cărții „Ghiozdanul zburător” mă face să mă refugiez în lumea viselor de demult, să zbor cu personajul principal, să mă pomenesc în centrul evenimentelor cu celelalte personaje, să fiu aliatul Dorinei la toate isprăvile ei. Fiecare copil și-ar dori să aibă o asemenea aventură fascinantă.”* (Tatiana Luca, clasa a VI-a, s. Șerpeni, Anenii Noi); *„Scriitorul Ion Anton prin romanul „Alina” ne aduce la cunoștință și analiză multiple teme și motive, care au fost și sunt actuale, care merită a fi puse în discuție și descifrate. Iubirea, dezamăgirea, speranța, iluzia,*

frumusețea, fericirea, visul – toate aceste elemente componente ale vieții omenești sunt prezente în roman și explicate sub diverse unghiuri de vedere, deoarece nu pot avea definiții constante.” (Felicia Lungu, clasa a XII-a, s. Chirca, Anenii Noi); „Acest minunat roman „Alina”, scris de Ion Anton, m-a făcut să văd lumea cu alți ochi. Am învățat că viața nu este despre cum supraviețuiești în furtună, ci cum dansezi în ploaie. Dacă vom reuși sau nu, asta depinde doar de noi. Suntem plasați la cumpăna dintre urcușuri și coborâșuri, poate că de asta, când ne aflăm în fața unei mari prăpastii, întreg universul așteaptă, cu sufletul la gură, să vadă ce cale vom alege.” (Loredana Anghel, or. Telenești).

Acest eveniment de anvergură a finalizat cu Conferința republicană de totalizate, care a avut loc pe data de 8 decembrie 2017, la Filiala de Carte Românească a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”. În cadrul conferinței elevi din diverse raioane ale republicii, ghidați de profesori, bibliotecari, au prezentat cele mai reușite momente realizate de ei pe parcursul desfășurării Campaniei – 2017.

Genericul Campaniei „*Să citim împreună!*” este un îndemn către o îmbogățire spirituală. Urmați această cale, deoarece lectura este o îndeletnicire pentru care nu există o vârstă anume sau vreun dar al naturii pe care cineva trebuie să-l posede. Ea presupune doar un gram de voință și, mai ales, o profundă dorință de cunoaștere.

DESPRE ÎNMULȚIREA IZVOARELOR ÎNȚELEPCIUNII...

(Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”, ediția a XXVII-a „Petre Ispirescu”)

*Claudia PARTOLE, scriitoare,
membru al juriului Concursului „La izvoarele înțelepciunii”*

Se știe că izvoarele seacă, dacă nu se bea apă din ele, își pierd puterea și se retrag în adâncuri. Asemeni izvoarelor dătătoare de apă cristalină este și istoria lumii, destinul unui neam, a unui înaintaș. Toate ne așteaptă ca să ni se dăruie, să ne îmbogățească, să ne transmită testamentul lor prin spirit. Iar cine vine să-și potolească setea de cunoaștere, de dragoste față de soarta omenirii, a poporului său și a călăuzelor înaintemergătoare, îi ajută izvorului să nu sece, dar și pe sine se ajută. Astfel se îmbogățește (și ne înavuțește!) cu acea avere nevăzută prin care ne facem nemuritori...

Concursul „La izvoarele înțelepciunii”, inițiat și diriguat cu multă grijă de slujitorii credincioși Cărții de la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, este un imbold pentru doritorii de a cunoaște, dar și a se cunoaște și a se apropia de

izvorul nesecat al cunoștințelor. A devenit o tradiție! Ajuns la ediția a XXVII-a (2017), Concursul „La izvoarele înțelepciunii”, dacă ar fi să-și adune toți concurenții din acești 27 de ani și, luați toți împreună – participanții etapei de concurs din școală, apoi raion și, în sfârșit, etapele finale, ar putea alcătui o armată demnă de a fi înscrisă în Cartea Recordurilor. Nu exagerez. Sunt absolut convinsă că acei, care mereu se antrenează în căutare, în cercetare și acumulare de cunoștințe, intrând în competiție cu alții, dar și cu sine, devin, ca într-o ascensiune, mai alții, mult mai aproape de Adevăr. Iar astfel le ajută izvoarelor să nu se retragă în adâncul uitării și al nepăsării. Această ediție a Concursului „La izvoarele înțelepciunii” (etapa republicană a avut loc pe 20 mai 2017) a fost deosebită prin genericul său, fiind consacrată unui mare cunoscător și apărător al zestrei Neamului. Subiectul concursului a fost *Viața și creația lui Petre Ispirescu*. Participanții la concurs, curioși, au mers pe urmele acestui mare înaintaș. Ei au trăit și re trăit cu pasiune incredibilă viața folcloristului, povestitorului, scriitorului și tipografului român. Filă cu filă i-au frunzărit biografia... Ispirescu s-a născut la București (4 ianuarie, anul 1830), în mahalaua Pescăria Veche, în familia frizerului Gheorghe Ispirescu. Părinții, văzându-i dragostea de carte, l-au dat să învețe – după obiceiul vremii – cu un dascăl de la biserica Udricani, apoi urmează câteva clase la biserica Olteni și biserica Domnița Bălașa. Petre Ispirescu, băiatul curios de atunci, învață și limba franceză, din care mai târziu va traduce. Dar din cauza lipsurilor materiale, la vârsta de 14 ani, este nevoit să se angajeze ucenic la tipografie... Ceea ce i-a impresionat nu doar pe cercetătorii literari, dar și pe copiii antrenați în competiție, este, mai ales, activitatea lui Ispirescu de culegător de basme populare românești pe care, ulterior, le-a repovestit cu un har remarcabil. Principala operă a vieții sale, culegerea „Legende sau basmele românilor”, cu 37 de basme, pefațată de Vasile Alecsandri și apărută în anul 1882, a ajuns până azi, reeditată fiind de numeroase ori. De o valoare înaltă se bucură și lucrarea „Jocuri și jucării de copii”, în care este valorificat folclorul celor mici, apărută prima dată la Sibiu. Petre Ispirescu a trăit o viață nu prea lungă, dar a lăsat o avere inestimabilă. El s-a stins din viață în luna noiembrie anul 1887. Anul acesta s-au împlinit 100 de ani de la trecerea sa în eternitate.

Etapa republicană a concursului s-a desfășurat la Chișinău. Era o zi deosebită. Atmosfera era caniculară, datorită Florarului care stătea la umbra lui Cireșar (era 20 mai), dar și emoțiilor care se încinseseră datorită suporterilor – părinți, profesori, colegi, prieteni. Nemaivorbind de concurenții veniți din toate zonele Republicii Moldova și care purtau imaginar drapelul de învingători a două „bătălii” (etape de concurs). Așezați în jurul mesei rotunde, care pe mine personal mă duce

de fiecare dată cu gândul la marele Brâncuși – la *Masa Tăcerii* și la o imaginară *Coloană a Infinitului*, concurenții își manifestau competența și abilitățile oratorice. De parcă ar fi stat la un examen în fața marelui Ispirescu. Cele câteva probe, destul de variate, i-au captivat pe elevi. Toți până la unul au răspuns la întrebări, căutând să se exprime corect, logic (și aceasta fiind una dintre condiții!), să fie și originali, dar și concisi. Părea că au pătruns în poveste (captivi ai basmelor), încercând să recunoască personajele după vorbe, după port, după fapte. Îi convingeau prin opinii personale, bine argumentate pe membrii juriului precum că „Basmele românilor constituie o operă mare și originală, vorba lui Barbu Delavrancea, iar Ispirescu n-a fost un simplu culegător, după cum credeau unii culegători nevinovați și alți știitori invidioși, ci un adevărat creator... Ispirescu a fost furnalul enorm în care s-au topit rămășițele nelămurite ale legendelor noastre...” Pentru acei care ascultau răspunsurile concurenților a fost o adevărată delectare.

La ediția din acest an au jurizat Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”: președinte – Arcadie Suceveanu, președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova; membri: Adrian Ghicov, doctor habilitat în filologie, Ana Bantoș, doctor habilitat în filologie, consilier la Ministerul Educației al Republicii Moldova, Claudia Balaban, director general al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, Iustina Franțuz, specialist principal la Direcția Generală Educație, Tineret și Sport din municipiul Chișinău, Victoria Tomuz, jurnalistă, Redacția emisiuni pentru copii a Companiei Publice Naționale „Teleradio-Moldova”, Claudia Partole, scriitoare; secretar – Maria Harea, șef secție la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”. După o confruntare impetuoasă și plină de emoții, învingători au ieșit următorii concurenți:

Premiul I – Cubreacov Cristian, cl. a VI-a, Gimn. Pașcani, Cahul; Sirețeanu Patricia, cl. a VII-a, LT „Socrate”, Chișinău; Andronachi Răzvan, cl. a V-a, LT „Ion Creangă”, Chișinău; Morcov Elena, cl. a V-a, Gimnaziul s. Cotova, Drochia; Prodan Daniel, cl. a VII-a, LT „I. Creangă”, or. Florești; Afonin Victoria, cl. a VII-a, LT „M. Eminescu”, or. Ghindești, Florești; Dragomir Vladislav, cl. a VI-a, Gimnaziul s. Cetireni, Ungheni; Muntean Dorina, cl. a VII-a, LT „Recea”, s. Recea, Rîșcani; Onici Livia-Lia, cl. a VII-a, Gimnaziul „Ștefan Culea”, s. Tudora, Ștefan Vodă; Mîțu Laurita, cl. a VI-a, LT „Ion Creangă”, Soroca.

Premiul II – Carapirea Virineia, cl. a V-a, LT „C. Stere”, s. Abaclia, Basarabeasca; Babaianu Savelie, cl. a VI-a, Gimnaziul s. Andrușul de Sus, Cahul; Gherciu Anastasia, cl. a VII-a, LT „Boris Dînga”, Criuleni; Tabac Mădălina, cl. a VII-a, Gimnaziul s. Badicul Moldovenesc, Cahul; Doni Corina, cl. a VII-a, LT „Boris Dînga”, Criuleni; Toacă Andreea, cl. a VII-a, LT „M. Corlăteanu”, s.

Glinjeni, Fălești; Railean Dumitrița, cl. a V-a, Gimnaziul „Gr. Vieru”, s. Sărata Veche, Fălești; Zdraguș Mihaela, cl. a VII-a, LT Ștefănești, Florești; Toma Natalia, cl. a VI-a, Gimnaziul s. Bălășești, Sîngerei; Sopivnic Evelina, cl. a V-a, LT „S. Haret”, Chișinău.

Premiul III – Goncear Ghevorg, cl. a VI-a, LT „Olimp”, Rezina; Bucătaru Silviu, cl. a VI-a, Gimnaziul „D. Roman”, s. Drochia, Drochia; Ababii Valeria, cl. a VI-a, LT „A. Mateevici”, Dondușeni; Rusu Andreea, cl. a VI-a, Gimnaziul „D. Gherman”, com. Risipeni, Fălești; Zmeu Ivan, cl. a VI-a, LT „P. Ștefănuță”, Ialoveni; Popa Cosmin, cl. a VI-a, Gimnaziul s. Braniște, Rîșcani; Harabagiu Dumitrița, cl. a VII-a, Gimnaziul „D. Matcovschi”, s. Cotiujenii Mici, Sîngerei; Volintir Mădălina, cl. a V-a, Gimnaziul s. Albota de Jos, Taraclia; Rusu Tatiana, cl. a VI-a, Gimnaziul s. Țîntăreni, Telenești; Bahov Dragoș, cl. a VI-a, LT „N. Iorga”, Chișinău.

Etapa finală a concursului s-a desfășurat la Iași, România, pe 2 iulie, același an. Deținătorii Premiului I – „Olimpicii”, cum îi place să-i numească pe învingători domnul Adrian Ghicov, s-au întâlnit la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, de unde au format o delegație și au pornit spre Iași. Copiii veniseră însoțiți de părinți, astfel că despărțirea a fost într-adevăr emoționantă, unii plecând de acasă, poate, pentru întâia oară. A urmat drumul până la Iași, trecerea vamei – unii, precum am mai menționat, parcurgând acest drum pentru prima dată. Acest fapt le dublau emoțiile. Cine nu-și dorește să vadă Iașul parfumat de istorie? Cui nu i-ar plăcea să călătorească prin Țară?... Delegația noastră a fost cazată în frumosul hotel „Moldova”, situat alături de faimosul Palat al Culturii și de Casa Dosoftei. Pelerinajul spiritual pe locurile istorice ale neamului a început cu vizitarea cimitirului „Eternitatea” (mormântul lui Ion Creangă), după care am mers la Catedrala Mitropolitană și am îngenunchiat lângă racla cu moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva, umplându-ne sufletul cu rugăciunile Preasfintei: „Doamne Iisuse Hristoase, caută din lăcașul Tău cel sfânt; am lăsat toate și după Tine am călătorit în toată viața mea. Și acum, îndură-Te, Doamne, spune îngerului blând să ia cu pace sufletul meu”. Copiii au admirat, desigur, cu încântare minunatul lăcaș – biserica-perlă Trei Ierarhi; s-au plimbat în voie prin Parcul Copou, s-au fotografiat lângă teiul lui Eminescu. De neuitat a fost și popasul în mănăstirile Galata și Cetățuia. Eu, urmărind curiozitatea și lumina de pe fețele copiilor, dar și a maturilor, mi-am amintit de spusele lui Nicolae Iorga: *„Sunt români care n-au fost niciodată la Iași, deși n-ar trebui să fie nici unul, căci cine n-a fost aici nu poate să străbată cu înțelegere foile celor mai frumoase cronici, nu se poate pătrunde după cuviință de spiritul trecutului nostru care trăiește în acest loc mai viu și mai*

bogat decât oriunde aiurea [...]. În conștiința lui națională ar fi o lipsă dacă el n-ar fi văzut orașul care a fost și-și zice încă astăzi, cu mândrie, capitala Moldovei...". M-am gândit că, de-ar fi să vină măcar pentru o clipă la Iași acei care se împotrivesc reintregirii Neamului Românesc, pentru a-i aspira aerul, a-i savura atmosfera cu iz patriarhal, a-i descoperi amprente adânci risipite peste tot, nu ar mai sta la îndoială... Iașul părea că ne-a primit cu brațele deschise, ca pe niște copii ai săi rătăciți în lume și reveniți Acasă... Ni se oferea cu tot farmecul său...

A doua zi, la ora 10.00, în Sala de lectură a Bibliotecii Județene „Gh. Asachi” Iași, s-a desfășurat etapa finală a Concursului „La izvoarele înțelepciunii”. S-au alăturat membrilor juriului, venit din Chișinău, câteva personalități notorii ale Iașului: Constantin Dram, prof. univ. dr., Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, precum și colaboratorii Bibliotecii Județene „Gheorghe Asachi” Iași: scriitorul Dan Doboș, directorul Bibliotecii, Bogdan Mihai Mandache, redactor, Mihaela Morariu, șef serviciu, Roxana Cozmiuc, șef birou. După o competiție antrenantă, cu răspunsuri și meditații, discuții impresionante, s-a hotărât să se acorde următoarele premii: **Premiul I** – diplomă de gradul I, cărți: Sirețeanu Patricia din Chișinău și Zaharia Mira din Iași; **Premiul II** – diplomă de gradul II, cărți: Dragomir Vladislav din s. Cetireni, Ungheni și Sima Alexia din Iași; **Premiul III** – diplomă de gradul III, cărți: Cubreacov Cristian, din s. Pașcani, Cahul și Conescu Ioana din Iași. Toți concurenții au fost apreciați cu Diplomă-mențiune și cărți, dar s-au ales și cu prieteni noi...

A doua zi, dimineața, delegația noastră a pornit într-un pelerinaj de neuitat cu popas la mănăstirile Voroneț, Sucevița, Moldovița – adevărate bijuterii arhitecturale, repere spirituale ale creștinismului românesc. La mănăstirea Putna, copiii, dar și maturii, au îngenunchiat la mormântul marelui voievod al neamului Ștefan cel Mare și Sfânt. A fost un moment memorabil... În drum spre Târgu Neamț ne-am oprit la mănăstirea Dragomirna, o altă perlă înconjurată de flori și psalmodieri ale Naturii-Mamă. De fiecare dată, și după fiecare popas, discutam și ne minunam de frumusețea lăcașelor sfinte, înălțate de străbuni întru neuitare și apropiere de Duhul Sfânt. Fiecare avându-și istoria sa, ctitorii săi și stilul arhitectural inconfundabil. Seara am ajuns la Târgu Neamț, la biserica Sfântul Haralampie, unde ne aștepta, ca pe cele mai dragi și mai apropiate rude părintele Caia cu doamna preoteasă Olguța, strănepoata lui Ion Creangă, care, din anii 90 ai veacului trecut, până la noi, au tot primit în casa lor delegații din Basarabia – sute de copii de români basarabeni. A fost o seară de neuitat cu cântece, poezie, cu un serviciu divin pentru suflet, cu prezența enoriașilor, a corului de copii al bisericii Sfântul Haralampie. A doua și a treia zi am vizitat mănăstirile Neamț, Sihăstria,

Secu, Agapia, Vărațic, Casa Memorială „Mihail Sadoveanu”, Schitul Vovidenia și, de asemenea, Cetatea Neamț, ghid fiindu-ne doamna Olguța Caia și pictorul Gigi Bârliba. Era firesc să poposim și la Casa-Muzeu „Ion Creangă”, la Casa memorială „Veronica Micle”. Aceste popasuri turistice sau pelerinaje ale sufletului vor rămâne, sunt convinsă, în memoria copiilor ca niște lecții de istorie pentru toată viața...

Acest important proiect a fost, este și va fi, sperăm, susținut în numele Trecutului, Presentului și Viitorului, dar și în memoria Înaintașilor de către: Ministerul Educației, Culturii și Cercetării din Republica Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași, Uniunea Scriitorilor din Moldova, Direcția Generală Educație, Tineret și Sport din mun. Chișinău, Fondul Copiilor din Republica Moldova, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Iași, Inspectoratul Școlar Județean Iași, Fundația „Sfânta Teodora de la Sihla”, Târgu Neamț, Secția Națională IBBY din Republica Moldova.

Revin cu gândul la izvoare și închei cu ideea metaforică: atâta timp cât vom păstra mereu curgătoare și cristaline izvoarele lăsate de străbuni drept moștenire, potolindu-ne setea, înprospătându-ne memoria, spălându-ne fața și ochii – vom dăinui în Timp și vom rămâne ai Eternității. Vorba poetului Nicolae Dabija: „...*Cât izvoarele ne dor, mai avem un viitor...*”.

CONCURSUL REPUBLICAN „BIBLIOTECA – CHEIA SUCCESULUI MEU”

Tamara PERETEATCU

*bibliotecar principal, secția Dezvoltare în biblioteconomie și știința
informării, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”*

A devenit deja o tradiție ca în fiecare an, în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, să fie un eveniment de totalizare a unui concurs de creație a copiilor, dedicat Alexandrinei Rusu, fost redactor-șef al revistei pentru copii „a”MIC”. De data aceasta Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Baștina Radog SRL, Revista „a”MIC” și săptămânalul „Florile dalbe” au organizat Concursul cu tema „Biblioteca – cheia succesului meu”, care s-a desfășurat în perioada decembrie 2016 - aprilie 2017. Concursul a avut drept scop promovarea rolului bibliotecii în dezvoltarea potențialului intelectual, creativ și spiritului civic al tinerei generații, stimularea creativității copiilor. Tema propusă a trezit interesul

copiilor din întreaga republică. La concurs au participat peste 70 de elevi ai claselor a VII-a – a XII-a din raioanele Edineț, Florești, Fălești, Ungheni, Strășeni, Anenii Noi, Nisporeni, Cahul, Sângerei, Orhei, Drochia, Ștefan-Vodă, Glodeni, Călărași, Dubăsari, Rezina, Ungheni, Rîșcani, Ocnița, municipiile Bălți și Chișinău.

Lucrările prezentate au fost interesante nu doar ca o realizare artistică, dar și având la bază un conținut profund, atractiv, captivant, emotiv.

Juriul, din componența căruia au făcut parte Claudia Balaban, director general al BNC „Ion Creangă”, președinte, scriitoarea Claudia Partole, Valentina Romanciuc, colaborator al revistei „a”MIC”, Tamara Pereteatcu, jurnalistă, Maria Harea, șef secție și Mariana Ursu, șef oficiu, BNC „Ion Creangă”, a desemnat învingătorii acestui concurs. Membrii juriului au menționat că la festivitatea de premiere s-au prezentat autorii celor mai bune lucrări, care au dat dovadă de creativitate, perseverență, dorința de a se afirma, realizând eseuri cu un conținut bogat și plin de expresivitate. De **Premiul I** s-au învrednicit Grădinari Maxim, cl. a IX-a, Gimnaziul Solonceni, Rezina și Ceban Mihaela, cl. a IX-a, LT „Aurel David”, Bardar, Ialoveni. **Premiul II** a fost oferit elevilor Izbișciuc Gabriel, cl. a VIII-a, Gimnaziul Merenii Noi, Anenii Noi și Furtună Tatiana, 17 ani, LT „B.P.Hasdeu”, Drochia. **Premiul III** l-au primit Irodoi Camelia, cl. a VIII-a Gimnaziul Cotova, Drochia și Bahtin Irina, 17 ani, LT „G. Meniuc”, Chișinău”. **De menționi** s-au bucurat următorii elevi: Ursu Nicoleta, cl. a VIII-a, Gimnaziul Țibirica, Călărași; Țimbur Oxana, cl. a VIII-a și Ciochină Nicoleta, cl. a IX-a, Gimnaziul „Vasile Bulicanu”, s. Boldurești, Nisporeni; Morocica Elena, cl. a XI-a LT „Spiru Haret”, Chișinău; Cuciuc Otilia, cl. a VIII-a, Gimnaziul Chirca, Anenii Noi; Cernei Nicoleta, cl. a VII-a, Gimnaziul Grinăuți-Moldova, Ocnița; Blanari Dumitru, Nicolaev Cristina, cl. a IX-a, LT „Olimp”, Rezina; Praguza Andreea și Baltag Cristina, cl. a X-a, LT „Ion Vatamanu”, Strășeni; Conea Valeria, cl. a X-a și Darii Valeria, cl. a XI-a, LT „B.P.Hasdeu, Drochia; Bîrca Alexandra, cl. a IX-a, Gimnaziul Mălăiești, Orhei; Bejan Victoria, cl. a IX-a, LT „Olimp”, s. Gordinești, Rezina; Armaș Mihaela, cl. a VIII-a, Gimnaziul Todirești, Anenii Noi; Lefter Mariana, 18 ani, LT „M. Eminescu”, Drochia; Mihaela Garbuz, cl. a XI-a, LT „I. Creangă”, s. Rădoaia, Sîngerei; Roibu Mihaela, cl. a VII-a, LT „Gaudeamus”, Chișinău.

Emoționantă a fost mărturisirea lui Maxim Grădinari, deținătorul Premiului I: *„Mult timp, abilitățile mele au fost „încuiate” cu un lacăt ce nu avea cheie. Petrecând mult timp în biblioteca școlii, ascultând cum vorbesc cărțile între ele, comunicând cu un anumit număr de personaje, astăzi pot vorbi liber, declama, citi.*

Datorită bibliotecii, mai ales doamnei bibliotecare Natalia Colesnic și doamnei profesoare Tamara Gorilă, eu particip la toate activitățile extrașcolare. Dacă nu vizitez biblioteca o zi, în suflet am un gol. Anume în bibliotecă trăiesc o poveste. Mult timp am fost ținut la pat, vorbeam cu mine și în felul meu, n-aveam alta ce să fac și citeam. Cărțile îmi sunt cuvintele, sunetul și inspirația mea, sunt dragostea, hrana, visul, liniștea și bucuria, puterea și lumina”.

„Lectura mă inspiră, îmi oferă idei pentru picturi și-mi îmbogățește imaginația. M-a ajutat să capăt succese la nivel național și internațional. Cea mai mare reușită a mea este medalia de aur din India, decernată pentru prestația mea la concursul „Fragrance of art buds”. Am început de la lumea cărților și prin ea am pătruns în lumea culorilor”, – susține Mihaela Ceban, deținătoarea Premiului I.

„Ce înseamnă azi cartea pentru mine? Este într-adevăr cheia succesului. Nu pot spune că am devenit, îndată ce am început a citi, un elev model, dar schimbarea au observat-o absolut toți: colegii, profesorii. Eu trăiesc împreună cu eroii cărților pe care le citesc. Plâng atunci când soarta lor e tragică, mă bucur împreună cu ei... Cărțile mă fac să gândesc, să-mi analizez faptele, vorbele, m-au ajutat să-mi schimb comportamentul. Să-mi fi spus cineva cu jumătate de an în urmă că eu voi fi cel mai activ cititor, aș fi râs cu ironie... Azi, însă, toți se miră (dar mai mult profesorii), când aud că sunt un cititor pasionat. Cărțile fac parte acum din viața mea. Ziua nu-mi este deplină, dacă nu citesc în fiecare zi cel puțin câteva pagini”, – scrie Gabriel Izbișciuc, câștigătorul Premiului II.

Tatiana Furtună (Premiul II) menționează: „Biblioteca mi-a arătat „drumul cel bun”. Este atât de vehiculată această expresie, încât o știu și picii de la grădiniță. Dar asta s-a întâmplat. În loc să-mi irosesc prețiosul timp pe rețelele de socializare, zombată de toate prostiile strânse grămadă (exagerez doar un pic), m-am rupt din plasa virtuală, în care fusesem blocată precum un fluture în pânza păianjenului, și m-am salvat”.

Camelia Irodoi, deținătoarea Premiului III, a mărturisit: „Mă bucur că de la o vârstă fragedă, mai întâi ca oaspete, apoi ca cel „de-al casei”, am descoperit biblioteca, locul unde ai cei mai mulți prieteni, care-ți oferă fidelitate, modele de viață, omenie, bunătate, spirit civic, valori ce în societate sunt atât de rar întâlnite și pe care mulți dintre semenii mei le schimbă pe cluburi de noapte sau jocuri virtuale. Biblioteca înseamnă pentru mine locul unde capăt echilibrul interior, unde mă simt eu însămi. E un depozit de lumină, de creație. Obținerea unui succes este în primul rând datorită bibliotecii. Acum bibliotecile s-au modernizat. Grație proiectului Novateca , noi, elevii, am obținut posibilitatea de a naviga pe Internet, de a depăși hotarele imaginației asigurată de cartea tipărită, putem călători

virtual în orice colț al lumii, avem succese prin implicarea la diverse proiecte online, multiplicând posibilitățile de informare și folosire a bibliotecii. Drumul la bibliotecă a devenit pentru mine mai atrăgător și grație existenței unui pian electronic, obținut în urma implementării proiectului „Duminica acordurilor muzicale”, astfel, ca elevă a școlii de muzică, am posibilitatea de a mă antrena și a mă pregăti de lecții... Cartea tradițională sau digitală îți va da răspuns la orice întrebare, te va ajuta să găsești rezolvare pentru orice dificultate”.

Participanții la Forumul laureaților concursului „Biblioteca – cheia succesului meu” au trăit o zi plină de bucurii și impresii noi. Au vorbit despre cheia succesului fiecăruia cu recunoștință, admirație și au plecat acasă plini de entuziasm și cu dorința de a explora în continuare înțelepciunea și lumina cărților din biblioteci.

LECTURA CA PRIORITATE LA ORICE NIVEL DE RESPONSABILITATE

Vera OSOIANU

director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Promovarea cărții și a lecturii, precum și promovarea informației, reprezintă activitățile principale pe care se bazează biblioteca publică. Celelalte funcții sunt și ele foarte importante, dar complementare acestei funcții de bază. Cartea și lectura au fost și trebuie să rămână printre componentele principale ale bibliotecii moderne. Prin carte, lectură, cunoaștere și informație de calitate societatea poate fi schimbată în bine. Tehnologiile moderne sunt foarte importante și pot contribui la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, dar numai în condițiile în care sunt utilizate adecvat. Când se va înțelege faptul că informatizarea nu reprezintă scopul bibliotecii, iar tehnologiile sunt doar mijloace de realizare a misiunii bibliotecii, toate lucrurile se vor reacheza la locul lor. Până atunci bibliotecarii nu trebuie să scape din vizor cartea, lectura și informația de calitate. Mai ales în aceste timpuri, când se crede (eronat) că internetul și calculatorul pot înlocui cartea, biblioteca și bibliotecarul.

Drumul spre cunoaștere și dezvoltare trece prin lectură și cu cât mai greu este bagajul de cunoștințe adunat în rezultatul lecturii cu atât mai largi sunt orizonturile pe care o persoană le poate cuprinde. Prin lectură se transmite memoria colectivă a omenirii, de aici și marea apreciere, de care cartea și lectura s-a bucurat încă de la începuturi. Probabil nu există alte lucruri sau fenomene care să fi fost mai elogiate decât cartea și puține sunt marile personalități care să nu se fi pătruns de marile valori, ascunse printre pagini și să nu fi trimis mesajul acestei prețuiri către urmași.

În ultimii ani se vorbește tot mai mult despre criza lecturii, deși trebuie de menționat faptul că părerile specialiștilor sunt foarte divizate. Cert este faptul că îngrijorarea privind starea lecturii, ca bază a cunoașterii, este una de proporții internaționale. Problema este cu atât mai mare cu cât și o mare parte dintre cei care citesc nu înțeleg sensul celor citite. La nivel pan-european, de exemplu, statisticile invocă o medie de 20% sau 73 milioane de europeni, sau unul din cinci

adulți ca fiind analfabeți funcțional (persoană care știe să citească, dar nu înțelege sensul celor citite).

Tot mai multe națiuni încearcă să mobilizeze eforturile necesare pentru a schimba starea lucrurilor. În acest sens sunt elaborate și aprobate legi, strategii, sunt create fundații, instituții, agenții – toate având menirea de a promova lectura pe toate segmentele de vârstă și poziționare socială.

Conștientizând rolul și importanța lecturii, diverse proiecte și inițiative de nivel internațional și național își propun să promoveze mesajul privind importanța cărții și a lecturii, a cunoașterii, a bibliotecii, atât în rândurile cercurilor largi de cititori, cât și în rândurile decidenților de toate nivelurile. De amintit în acest sens diverse politici și strategii elaborate în țările lumii, în special în țări cu puternice tradiții democratice, cum este Franța, SUA, Anglia etc. Summitul Internațional al Cărții, organizat de Biblioteca Congresului SUA și discuțiile din cadrul lui despre semnificația cărții în civilizația umană, viitorul cărții, viitorul bibliotecilor vine să demonstreze că fenomenul lecturii, cultura cărții, viitorul bibliotecii sunt probleme cu implicații globale și, respectiv, solicită rezolvare la același nivel.

În mediul cultural internațional este bine cunoscută strategia națională de promovare a lecturii în Franța și responsabilitățile asumate în acest sens de Centrul Național al Cărții, Biblioteca Națională a Franței, Biroul Internațional al Editorilor Francezi etc. În infrastructura instituțiilor preocupate de promovarea cărții și a lecturii un loc aparte revine bibliotecilor. De remarcat politicile eficiente și coerente privind stimularea lecturii timpurii, promovate pretutindeni în Franța, Germania etc. Bibliotecile franceze au diverse programe de susținere permanentă a interesului publicului pentru carte și pentru lectură. Faptul că 90% dintre francezi au abilități bine conturate de lectură este oglinda responsabilităților asumate de aceste instituții.

O politică eficientă de promovare a cărții și lecturii există și în SUA. Printre pilonii acestei activități un loc aparte ocupă Centrul Cărții de pe lângă Biblioteca Congresului SUA și centrele cărții organizate după model similar în toate celelalte 50 de state din componența SUA. O manifestare de top în șirul numeroaselor activități de promovare a cărții și lecturii este Festivalul Național al Cărții organizat deja al 17-lea an de Biblioteca Congresului SUA, care își desfășoară activitățile, ca regulă, sub președinția șefului de la Casa Albă și a Primei Doamne. Implicarea persoanelor din piramida puterii în lucrările Festivalului Național al Cărții vrea să demonstreze marea importanță a fenomenului lecturii în existența și dezvoltarea unei națiuni. Pe parcursul a celor 17 ediții, începând cu anul 2001, Festivalul Național al Cărții s-a transformat în sărbătoarea preferată a americanilor.

Ediția anului 2011 a sărbătorii a adunat, de exemplu, peste 200 000 de vizitatori, mult mai mult decât oricare eveniment cultural sau sportiv, organizat în capitala americanilor, și mai mult de 100 autori ai cărților cu cele mai bune vânzări.

Un exemplu strălucit poate servi *Agencia Lecturii din Londra*, înființată în anul 2012 ca o platformă pentru scriitori și gânditori renumiți pentru a distribui idei originale și îndrăznețe despre lectură, carte, bibliotecă.

Agencia Lecturii este o organizație caritabilă a cărei misiune este de a inspira cât mai mulți oameni să citească mai mult, să îi încurajeze să împărtășească bucuria lor de a citi și să celebreze înălțimile la care se poate ajunge prin lectură. Agencia are activități pentru toate categoriile de vârstă: copii, adolescenți, maturi și promovează ideea că totul se schimbă atunci când citim.

Anume la invitația acesteia renumitul scriitor Neil Gaiman a pregătit și ținut la Centrul Barbican din Londra Conferința „De ce viitorul nostru depinde de lectură, bibliotecă și fantezie”, care a trezit numeroase discuții în lumea bibliotecară. Cea mai simplă cale de a crește copii educați, consideră Neil Gaiman, este de a-i învăța să citească și a-i convinge că lectura este o activitate plăcută. „Găsiți cărțile care să le placă, oferiți-le acces la aceste cărți și lasați-i să le citească” – îndeamnă acesta.

Un alt exemplu la fel de elocvent este Fundația Lectură și Scris/The Reading and Writing Foundation, proiect pan-european care pledează cauza cărții, lecturii și a bibliotecilor și importanța acestora în dezvoltare.

Un proiect interesant, poate chiar istoric de succes, în acest sens prezintă Emiratele Arabe Unite. Cu o populație de peste 8 milioane de locuitori, Emiratele Arabe Unite demonstrează o grijă aparte pentru nivelul de lectură al populației. În anul 2016 este aprobată Legea Națională privind Lectura/National Law of Reading. Acest document legislativ are menirea de a susține dezvoltarea lecturii pe întreg teritoriul Emiratelor Arabe Unite. Conform Legii, finanțe provenite din taxe și penalități vor fi direcționate pentru tipărirea, publicarea și distribuirea cărților; școlile vor dezvolta planuri anuale de încurajare a lecturii; sectorul privat va fi încurajat să investească în fondarea de biblioteci și centre culturale prin inițiative de granturi și alte activități. Va fi creat un Fond Național pentru susținerea inițiativelor de încurajare a lecturii.

Alte inițiative anunțate de președintele Emiratelor Arabe Unite Sheikh Khalifa bin Zayed bin Sultan Al Nahyan și vice-președintele Sheikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum includ solicitarea adresată către cafenelele din magazinele mari de a oferi clienților materiale pentru lectură și a permite angajaților să practice lecturi „specializate” în timpul programului de lucru. Conform concepției, cărțile

care nu mai sunt solicitate pot fi donate. În același timp, instituțiile mass-media trebuie să promoveze programe de încurajare a lecturii.

Referindu-se la această inițiativă legislativă, președintele EAU Sheikh Khalifa menționa că: „Scopul nostru este de a pregăti generații care să lucreze pentru a excela și a realiza viziunea Emiratelor Arabe Unite, care de la început a recunoscut importanța cunoașterii, științei și culturii și le-a pus în interesul suprem al patriei și emiratelor”.

Într-un mesaj pe Twitter, Șeicul Mohammed descria Legea Națională a Lecturii drept „un gest cultural și legislativ fără precedent”, care va ajuta „la edificarea unui viitor glorios pentru poporul nostru”.

Dacă alăturăm acestei preocupări și Proiectul Bibliotecii din Dubai, de peste 272 milioane de dolari, lansat la începutul anului 2016, urmând a fi finalizat în anul 2017, cea mai mare bibliotecă din lumea arabă cu 4,5 milioane cărți (inclusiv 1 milion de cărți audio și 2 milioane de cărți electronice), cu una din cele mai mari colecții electronice, clădirea de șapte etaje, urmând să includă spații pentru activități interactive, educaționale și culturale, săli de lectură, bibliotecă pentru copii, bibliotecă de business, centru expozițional, centru pentru conferințe, spații pentru diverse servicii, spații pentru instruirii etc., atunci avem dovada că oamenii s-au pătruns serios de importanța lecturii, cărții și a bibliotecii în dezvoltarea țării.

Conform cercetării statistice „Utilizarea Timpului în Republica Moldova”, realizată de Biroul National de Statistica în cadrul proiectului comun ONU „Consolidarea Sistemului Statistic Național”, cu sprijinul financiar al PNUD, UN Women și Guvernului Suediei, moldovenii citesc mai puțin decât cetățenii statelor din UE.

Cercetarea s-a desfășurat pe o perioadă de 12 luni, antrenând peste zece mii de persoane. Potrivit studiului, moldovenii citesc în medie câte 17 minute pe zi sau mai puțin cu șapte minute decât cetățenii statelor din UE. Patru minute pe zi moldovenii dedică citirii cărților tipărite, la fel ca spaniolii, slovenii sau italienii.

Cea mai populară formă de lectură la moldoveni este lectura on-line. Pentru aceasta se alocă aproximativ 10 minute pe zi. În comparație cu femeile, bărbații consumă cu 10% mai mult timp pentru informarea on-line și cu 8% mai puțin timp pentru citirea cărților în format de hârtie.

Persoanele de la orașe dedică activităților de lectură de două ori mai mult timp decât cele de la sate (23 și, respectiv, 12 min/zi). Moldovenii cu vârsta până la 34 de ani citesc preponderent on-line, iar cei cu vârsta peste 35 de ani citesc cărți tradiționale și publicații periodice.

Legea cu privire la biblioteci, aprobată de către Parlamentul Republicii Moldova la 20 iulie 2017 în Articolul 1. Scopul și obiectul legii stipulează că „Scopul prezentei legi este consolidarea rolului bibliotecii în societatea modernă prin dezvoltarea ei ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și a interesului pentru informare”. O altă piatră de fundament pentru lectură este Articolul 3. Noțiuni de bază, potrivit căruia biblioteca este „un serviciu și o instituție sau o subdiviziune structurală a unei instituții, al cărei scop principal este oferirea accesului la resurse informaționale, servicii și facilități pentru a satisface necesitățile de lectură, informare, instruire, cercetare, educaționale, culturale și de recreere ale utilizatorilor săi”. Lectura apare și în Articolul 5. Funcțiile bibliotecii, punctul (d), unde este specificat faptul că biblioteca „promovează alfabetizarea, cultura informației, lectura și educația non-formală”.

Există, deci, o bază solidă pe care pot fi construite relațiile viitoare bibliotecar-carte-lectură. Cum vor reuși bibliotecarii să contribuie la reanimarea uneia dintre cele mai importante responsabilități ale bibliotecii – promovarea lecturii și să-i dea „Cezarului ce-i al Cezarului” depinde de bibliotecari. De amintit aici de prezicerea lui Steve Coffman care, în lucrarea „Declinul și căderea Imperiului Biblioteca”/”The Decline and Fall of the Library Empire”, scria despre faptul că s-ar putea întâmpla ca viitorul bibliotecii să depindă de carte și anume de cartea tipărită. În acest context poate fi invocată o postare de pe Facebook a cercetătorului Dorian Furtună: „Faima de pe Facebook, instagram și bloguri e atât de amăgitoare și efemeră. Odată cu evoluția formelor de comunicare, toată această informație de-o zi se va pierde în universul internetului aflat în expansiune. Mai rău, așa cum nu mai poți utiliza azi informația păstrată pe dischete, vor deveni odată inaccesibile sau de negăsit „viețile” noastre virtuale de pe bloguri și rețelele sociale. Paradoxal, în toată această expansivitate virtuală, cărțile rămân a fi obiecte durabile în timp. Nu sunt afectate nici de trenduri, nici de lipsa electricității, nici de mofturile noilor generații. „Viețile virtuale” – construcții cvasihipnotice, castele pe nisip...” (<https://www.facebook.com/dorian.furtuna?fref=nf&pnref=story>).

La 27 aprilie 2017 BBC News publica pe site-ul său articolul *Book sales hit a record as children's fiction gains in popularity*: <http://www.bbc.com/news/business-39718016>. Potrivit Asociației Editorilor din Regatul Unit, citată în articol, interesul copiilor pentru cartea de ficțiune a ajutat la atingerea unor vânzări record de carte în anul 2016, de 3,5 miliarde lire sterline. Vânzările cărților pentru copii au crescut cu 16%, ajungând la 365 milioane de lire sterline, majorarea datorându-se, în principal, achiziționării lucrărilor tipărite.

Este un argument forte în susținerea prezicerii lui Steve Coffman. Nu poate fi neglijat faptul, pentru că dl Coffman lucrează într-o structură care dezvoltă servicii noi pentru biblioteci, în special în bază de tehnologii moderne.

În cadrul Conferinței ALA (iunie 2017) fostul Secretar de Stat al SUA Hillary Clinton a adresat un mesaj bibliotecarilor americani prin reprezentanții lor – participanți ai Conferinței ALA, un mesaj – omagiu pentru bibliotecă, bibliotecari, lectură și carte: <https://www.youtube.com/watch?v=2bDQIP45OuY&feature=youtu.be> . Mai ales, pentru lectură și carte. De la cea mai înaltă tribună a lor bibliotecarilor americani li se amintește că cel mai important lucru pe care trebuie să-l facă este să pună cartea potrivită în mâinile potrivite la timpul potrivit. Referindu-se la lectură, fosta Primă Doamnă a SUA menționa că lectura nu este doar un lucru frumos de făcut, ci un mijloc de a ajuta copiii, de a le oferi cel mai bun început posibil în viață.

S-a întrebat cineva ce bucurie poate fi mai mare pentru un părinte decât să-și vadă copilul aplecat asupra unei cărți? Sau rugând maturii să-i citească. Hillary Clinton mărturisește că a fost fericită sa-i citească fiicei sale și acum este fericită să citească pentru nepoți. La fel mărturisea și fostul președinte american Barack Obama, la o altă ediție a Conferinței ALA, într-un mesaj la fel de memorabil.

Hillary Clinton amintea în mesajul menționat despre mai multe cărți iubite de americani, printre care și *Curious George* de Margret și H.A. Rey. În acest context merită amintit un afiș al Bibliotecii Publice Boston, care putea fi întâlnit pretutindeni în oraș: „Cu 25 de ani în urmă ai împrumutat de la Biblioteca Publică Boston cartea *Curious George*. Nu crezi că este timpul s-o aduci înapoi?”. Un fel de a aduce în prim-plan biblioteca, cartea și lectura.

Într-un interviu pentru Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării, Nadejda Pădure, directorul Bibliotecii Publice Raionale „Mihail Sadoveanu” Strășeni, menționa că a crescut într-o familie unde pe lângă un copil cu cartea în mână se mergea în vârful degetelor. Ce filozofie! Și câtă înțelepciune! De acolo, din familie și din frageda copilărie, începe urcarea scărilor spre cunoaștere și spre succes. Pe acest fundament, în acest sol, orice va investi un învățător, un bibliotecar, societatea etc. va da rod frumos. Toți aceștea împreună au datoria să inoculeze copiilor ideea că unicul drum, pe care fiecare persoană trebuie să-l cunoască cu adevărat, este drumul spre bibliotecă. Acesta era crezul lui Albert Einstein, iar el știa cum a ajuns pe cele mai înalte culmi la care se poate ajunge.

BIBLIOTECA „GEORGE BARIȚIU” BRAȘOV – CENTRU DE EXCELENȚĂ PENTRU COPII (2013-2016)

dr. Daniel NAZARE

director, Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov, România

Oportunitatea de a deveni centru de excelență în anul 2013 a fost dată de câștigarea unui grant prin competiție națională, însă jurizată la nivel internațional (proiect *SMS PREȘCOLAR*). Astfel, un proiect finanțat de Fundația IREX cu suma de 30.000 USD în cadrul concursului „Bibliotecile Județene: Centre de excelență”, a fost câștigat de Biblioteca Județeană Brașov pentru bibliotecile pentru copii. Finanțarea a fost oferită direct de la IREX Washington, cu care a fost semnat și contractul, fiind cel mai mare tip de grant al programului Biblionet din cei 5 ani de derulare a acestuia în România (2008-2013). Deschiderea oficială a Centrului de excelență s-a produs în iunie 2013 la Conferința Internațională BIBLIO – 2013, organizată de Biblioteca Județeană Brașov, în parteneriat cu Biblioteca Universității Transilvania din Brașov. Odată conferit acest titlu de centru de excelență, a fost necesar un efort susținut de păstrare a acestui adevărat blazon, iar activitățile desfășurate cu începere din anul 2013 au fost tot mai complexe și cu o deschidere tot mai mare spre parteneriate, interne, dar și externe.

Un proiect interesant, din ultima parte a anului 2013, poartă numele *LUMI DE LECTURĂ*, fiind desfășurat în parteneriat cu Asociația Ținutul Bârsei, Inspectoratul Școlar Județean Brașov și Facultatea de Litere din cadrul Universității Transilvania. Nu mai puțin de 667 de participanți au putut fi implicați în activitățile de lectură activă în bibliotecile din Dumbrăvița, Hălchiu, Bod, Feldioara, Hărman, Vâlcele, Sf. Gheorghe, Brașov.

Însă un proiect cu adevărat unic și la nivel național, transformat în serviciu de bibliotecă (*LECTURI ÎN SPITALUL CLINIC PENTRU COPII*) s-a aflat la începuturile sale tot în anul 2013 în luna iulie. Conducerea spitalului a fost deschisă și am început colaborarea cu psihoterapeuții spitalului, responsabili de activitățile educaționale și de jocuri. Am convenit să mergem săptămânal pentru lecturi și, astfel, o echipă de patru bibliotecare a fost în secțiile de chirurgie, nefrologie și boli cronice, oftalmologie, neuropsihiatrie. Au fost citite cele mai diferite povești, românești și din literatura universală, legendele Țării Bârsei, dar și foarte multă literatură română contemporană pentru copii. Am avut copii receptivi și copii care au respins ideea de lectură. Am avut români și rromi din Brașov, din tot județul și din județul vecin, Covasna. Copii au fost de cele mai diferite vârste,

între 2 și 16 ani. Am avut succese și eșecuri deopotrivă. Cel mai emoționant este să lucrezi și să citești la Nefrologie, diabet zaharat, dializă și boli cronice, unde au fost revăzuți de multe ori aceeași copii cu probleme grave de sănătate, abandonati de familie, care își petrec copilăria și adolescența în spital, cu analize și tratamente. Mulți dintre ei nu urmează școala, nu știu să citească și să scrie, nu beneficiază de servicii educaționale.

Succesul se măsoară prin faptul că ai convins și influențat un copil și ni s-a întâmplat să avem grupe de copii care au cerut să le citim din fiecare carte adusă. Curiozitatea trezită îi face să ceară cărțile, să întrebe când mai venim. Din păcate, o măsură a insuccesului este indiferența, evidentă, când simți că nu te ascultă. Dar povestitorul trebuie să rămână mereu optimist, să persevereze, chiar dacă la sfârșit insuccesul pare cel mai sigur diagnostic. Am căutat ca această acțiune să o facem mereu discret, să refuzăm mediatizarea ei, să nu permitem să se facă rating din suferința copiilor, chiar dacă biblioteca, prin această acțiune unică la nivel național, ar fi putut culege numeroase aprecieri. Le merită cu prisosință cei patru bibliotecari voluntari (Sorina Diaconescu, Alina Nicula, Ruxandra Nazare și Daniela Banaur), care nu țin cont de riscurile cititului într-un mediu nu tocmai prietenos și nu pretind vreun beneficiu pentru dăruirea și răbdarea cu care se dedică copiilor. Iar pentru instituție cea mai mare bucurie o avem atunci când suntem sunați de psihoterapeuți să venim să le citim micuților.

Pentru managementul bibliotecii accesarea unor fonduri externe este o prioritate, cel mai mare efort fiind depus pentru accesarea altor fonduri, care se adaugă celor din bugetul public. În august 2013 a fost constituit un compartiment special pentru scrierea de proiecte. Roadele au început să fie culese destul de rapid, sumele câștigate de atunci adăugându-se la cele câteva sute de mii de euro/dolari, atrași de biblioteca județeană sau de cele din județul Brașov prin implementarea programului Biblionet începând cu anul 2010. De departe cel mai important efort s-a făcut pentru accesarea granturilor norvegiene, printre cele mai grele de accesat. Prin accesarea lor Biblioteca Județeană Brașov ocupă un loc distinct în peisajul cultural românesc, chiar dacă scrierea acestor proiecte a reprezentat pentru noi cea mai mare provocare intelectuală, administrativă și birocratică, cu un mare consum de resurse intelectuale, greu de cuantificat și mai ales de răsplătit pe măsură. Proiectul intitulat *BRAȘOVUL, CAPITALA JOCURILOR TRADIȚIONALE*, câștigat în vara anului 2014, a fost implementat de Biblioteca Județeană „George Barițiu” și a fost finanțat printr-un grant oferit de Norvegia, Islanda, Liechtenstein și Guvernul României, în valoare de peste 65.000 lei, prin *Programul PA17/ RO13 Promovarea diversității în cultură și artă în cadrul Patrimoniului Cultural*

European. Apogeul proiectului a fost atins în data de 2 octombrie 2015, când în parcarea de la Mall Coresi a fost organizat un festival al jocurilor tradiționale, în care sute de elevi de la școli din oraș, dar și din județul Brașov, s-au întrecut prin joc, dar au participat și la ateliere tematice, cu toții fiind răsplătiți cu diplome de participare și premii. Pe fonduri norvegiene biblioteca publică brașoveană este prima bibliotecă publică din România ce câștigă un astfel de proiect.

Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov, în parteneriat cu Uniunea Junilor din Șcheii Brașovului și Brașovul Vechi, a implementat în perioada august - octombrie 2014 un proiect editorial finanțat de către Administrația Fondului Cultural Național, prin care a adus în atenția publicului brașovean o parte din patrimoniul imaterial al comunității brașovene și anume legendele, basmele și povestirile românești care circulau în oraș în urmă cu un secol și mai bine. Este demn de a fi menționat și faptul că pentru prima dată o bibliotecă publică obține o finanțare de la AFCN pentru un proiect editorial. Ilustrațiile cărții au fost realizate de artista brașoveană Liana Stănescu, care aduce în fața cititorilor personaje, costume și locuri inspirate mai ales din spațiul brașovean și transilvănean. Prin concepția grafică și modalitatea de expunere a poveștilor se urmărește atragerea copiilor și adolescenților spre lectură, crearea gustului pentru citit și a reflexelor de cititor avizat și informat. Pe lângă activitatea de editare a cărții, au avut loc activități din domeniul educației nonformale în cadrul secțiilor Bibliotecii Județene, precum: lecturi publice, proiecții de povești, ateliere de povestit dedicate părinților și bunicilor. Beneficiarii direcți au fost cititorii bibliotecii, bibliotecile din școli și din județ, care au primit gratuit cărți. Proiectul a primit finanțare de 47 de mii de lei, cu o cofinanțare de 6 mii de lei, cu aproape maxim de puncte, fiind una din cele mai mari finanțări pe proiecte editoriale. Vizibilitatea proiectului a fost maximă, la toate televiziunile, în toate ziarele locale fiind prezentate ample materiale, cele mai importante emisiuni din mass-media locală acordând ample spații acestui proiect. Revista de specialitate, „Biblioteca”, a avut coperta numărului din decembrie 2014 ilustrată cu imagini din proiect, iar în cuprinsul ei a fost prezentat un amplu material. A avut loc și un concurs în mediul virtual, la care au participat sute de persoane, iar peste 150 de persoane au fost premiate cu volume.

Demnă de amintit este și participarea la Târgul Internațional de Carte „Gaudeamus”, București, prilej cu care la 23 noiembrie 2014 Regia autonomă „Monitorul Oficial al României” a rezervat bibliotecii din Brașov un stand special pentru prezentarea proiectului legat de cartea dedicată copiilor. Cu acest prilej s-au încheiat parteneriate cu școli din București, au avut loc sesiuni de lectură și de

fotografii, la eveniment fiind prezenți și partenerii externi din proiectul Erasmus plus cu titlul *Linkinjob* (Slovenia, Lituania, Irlanda, Bulgaria, Austria și Finlanda), precum și bibliotecari din țară și din București, oameni de cultură, editori de carte pentru copii, ilustratori de carte.

Pentru a rămâne tot în registrul editorial, Biblioteca Județeană „George Barițiu” a finalizat editarea cărții lui Valeriu Braniște, *Diariul meu de septiman (Jurnal de licean, 1885-1886)*, cartea fiind apărută la sfârșitul anului 2014 la Editura „Argonaut” de la Cluj-Napoca. Îngrijitorii ediției sunt Ruxandra Moașa Nazare și profesorul universitar Gheorghe Iancu din Cluj. *Diariul unui septiman* este jurnalul unui elev din clasa a VII-a (septima) de liceu, echivalentă azi cu clasa a XI-a. Jurnalul este ținut între 25 iunie 1885 și 17 aprilie 1886, notând, zi de zi aproape, orele de școală, lecțiile, antrenamentele sportive și plimbările, vacanțele, balurile, spectacolele, lecturile unui tânăr de 16 ani. Jurnalul elevilor sunt izvoare istorice rare și din acest motiv ediția îngrijită pune la dispoziție o sursă interesantă, mai ales pentru identificarea protagoniștilor. Este un text care vorbește despre nivelul școlii, dar și despre educația interculturală, despre cărțile și autorii germani, maghiari și români citați și apreciați deopotrivă. Editarea a fost o provocare prin scrisul deseori ilizibil și codificat, limbajul specific epocii, cu expresii latine, germane, maghiare și arhaisme necesitând un amplu aparat critic, mai bine de o mie de note însoțind textul. Anul 2014, cu realizări deosebite la nivel editorial, marca o etapă superioară, primii pași fiind făcuți în anul 2012 cu editarea primelor caiete din seria *Caiet de călătorie europeană*. Cele două volume, realizate cu un colorit și cu un conținut aparte, conțin informații utile pentru copii care vor să viziteze toate țările membru ale Uniunii Europene. Anul 2013 a fost marcat de elaborarea studiului *Servicii și programe pentru copii cu vârsta cuprinsă între 0 și 14 ani* și de finalizarea ghidului *Cum se face?* al celor mai bune servicii de bibliotecă pentru copiii cu vârste cuprinse între 0-14 ani, iar ele se adaugă site-ului programului *SMS Preșcolar*.

Activitățile *extra muros* au fost și ele tot mai numeroase, completând proiectul câștigat din fonduri norvegiene. Astfel, *LECTURILE ÎN PARC* reprezintă o continuare a unui program lansat cu mai mulți ani în urmă, pentru început în Parcul „Nicolae Titulescu” din centrul orașului și cu un singur povestitor pentru copii (Daniela Banaurs). Aceste sesiuni în parcul central al orașului au continuat și în anul 2014, în mai multe sesiuni. La parcul central a fost adăugat din 2014 și parcul din cartierul Noua, unde biblioteca are o nouă filială, cu indicatori tot mai buni de lectură de la an la an. Nu în ultimul rând merită amintit și parcul de lângă filiala 4 de pe strada Berzei.

GRĂDINIȚA DE VARĂ este un proiect implementat pentru prima dată în cadrul programului național *Biblionet – Lumea în bibliotecă mea!* în cursul anului 2011. Proiectul a devenit un serviciu de bibliotecă, iar în vara fiecărui an Secția de copii a bibliotecii oferă gratuit această alternativă copiilor și părinților. Timp de trei săptămâni, copiii înscriși (până la vârsta de 7 ani) petrec la bibliotecă timpul în compania bibliotecarelor și a partenerilor lor. Citesc povești, descoperă lumea prin joacă, află despre animale, noțiuni utile de igienă, regulile rutiere și ale unui comportament sănătos, făcând exerciții pe aparatele sportive, antrenându-se în echipe, dansând și cântând. Programul educativ și de divertisment este plin de energie și veselie, oferind ocazia de noi descoperiri și interacțiunea cu alți copii, în spațiul de bibliotecă.

Biblioteca Județeană Brașov este membru al comisiei IFLA „Biblioteci pentru copii și tineret”, dr. Ruxandra Nazare fiind realeză prin vot la nivel mondial pentru al doilea mandat de 4 ani în iunie 2015. În plus, în anul 2014 biblioteca din Brașov a fost votată ca membru supleant în Consiliul de administrație al AIFBD, cea mai mare organizație francofonă de biblioteci din lume, iar de la final de an 2015 a devenit membru titular, fiind cea mai importantă recunoaștere internațională a unei biblioteci din România. De altfel, în cadrul conferințelor IFLA, au fost prezentate comunicări la Puerto Rico (2011), Joensuu și Helsinki (Finlanda, 2012), Singapore (2013), Lyon (Franța, 2014), toate având ca tematică activitățile desfășurate în cadrul bibliotecii pentru copii, mai ales în cadrul proiectului IFLA „Sister Library”, cu biblioteci din Serbia (*LET'S DREAM TOGETHER*) și Lituania (*CULTURE CAPSULE*).

Pe 26 martie 2015, la Biblioteca Națională a României a avut loc vernisajul expoziției de fotografii intitulată *Citește, descoperă și distrează-te la bibliotecă ta* (în engleză *Read, discover and have fun @ your library*) în prezența membrilor Comitetului permanent al Secțiunii IFLA nr. 10 „Biblioteci pentru copii și adolescenți”, prezente în România la întâlnirea de lucru din primăvară. Era pentru prima dată din 1927, de la înființarea IFLA, principala organizație a bibliotecilor pe plan mondial, când o astfel de organizație vine în România, iar meritul este al bibliotecii din Brașov, care este membru în acest comitet. Fotografii surprind o multitudine de activități și proiecte desfășurate de bibliotecile publice de rang județean din România cu copiii și adolescenții. Ideea expoziției au avut-o Claudia Șerbănuță, atunci director al Bibliotecii Naționale a României și Daniel Nazare, directorul Bibliotecii Județene Brașov. Ei au gândit să umple spațiul Biblioexpo cu un conținut relevant pentru bibliotecile publice și să ofere un eveniment delegației Standing Committee al secțiunii IFLA „Biblioteci pentru copii și adolescent”, care

a avut întâlnirea de lucru la București și Brașov, în perioada 26-28 martie 2015. La efortul de organizare s-a asociat și Biblioteca Județeană Cluj, care și-a asumat prelucrarea fotografiilor și tipărirea lor. Proiectul a fost continuat și în anul 2016, sub coordonarea Brașovului, când pe 29 iunie a avut loc vernisajul la Biblioteca Națională a României, în prezența reprezentanților ANBPR, Bibliotecii Naționale a României și a delegatului EBLIDA. Expoziția venea după o altă reușită, o expoziție ce a purtat titlul *Pâinea cea de toate zilele*, aceasta fiind vernisată la data de 22 aprilie 2016 la Brașov. Ea a cuprins, pe lângă cărți despre procesul de fabricare a pâinii și care sunt legate de prezența pâinii în literatură, și numeroase obiecte de la muzeul din Hărman, totul culminând cu un stand al firmei „Vel Pitar”, care a organizat și un atelier interactiv de modelare a pâinii. Expoziția a fost întregită de proverbe referitoare la pâine, între colaboratori numărându-se filiala Brașov a Asociației Soroptimist, precum și mai multe școli, care au oferit desene cu tematica pâinii. Fiind organizată în perioada *Săptămâna altfel*, expoziția a avut peste o mie de vizitatori, mulți dintre copii putând frământa pâinea, în cadrul atelierului interactiv.

În 2 aprilie 2015 Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov a găzduit a doua ediție a *Opening Opportunities*, un proiect educațional de carieră pentru elevi de liceu (clasele a X-a și a XI-a), creat de Asociația TechSoup în cadrul programului global „Microsoft YouthSpark”, și derulat în parteneriat cu Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România – ANBPR și programul Biblionet România. *Opening Opportunities* este un proiect de mentorat de carieră, în care elevi de liceu au ocazia să discute direct și să lucreze intens în grupuri de mentorat online restrânse timp de 4 luni cu profesioniști IT din Microsoft România.

O altă expoziție a fost gândită și concepută de Filiala noastră de copii, care a colectat desenele copiilor brașoveni inspirate de poveștile lui Hans Ch. Andersen și le-au trimis la Muzeul „Hans Christian Andersen” din Odense, în Danemarca. Sub îndrumarea doamnei Lise Marie Nedergaard, reprezentanta Centrului Cultural pentru Copii „The Tinderbox” din cadrul muzeului, desenele realizate de copiii brașoveni, cu prilejul aniversării a 210 ani de la nașterea marelui povestitor, au fost prezentate într-o expoziție cu o durată de două luni. Conceptul expoziției a fost unul nou: o bibliotecă într-un muzeu, un muzeu într-o bibliotecă și el a fost urmarea colaborării cu Muzeul Jocurilor din Chemnitz. Filiala noastră a găzduit, din 20 mai 2015, aproape 600 de jocuri pentru diverse vârste, care au fost puse la dispoziția copiilor, adolescenților și părinților. Proiectul a avut impact, numărul mare de copii, tineri, adulți stând mărturie pentru succesul acestor jocuri.

Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov a implementat în perioada august - noiembrie 2015 proiectul *ATLASUL TĂRÂMURILOR FERMECATE ȘI AL LOCURILOR DIN BASMELE ROMÂNEȘTI*, un proiect editorial cofinanțat de către Administrația Fondului Cultural Național, cu ajutorul căruia se prezintă în premieră în spațiul cultural românesc basmele prin intermediul hărților și al unui dicționar ilustrat de personaje. Astfel, copiii, părinții și publicul amator de povești au avut la dispoziție hărți, care au ilustrat geografia basmelor românești. Prin intermediul acestui proiect, biblioteca și-a propus să susțină și să promoveze cultura scrisă, cu ajutorul unui instrument de documentare util, accesibil și atractiv, destinat copiilor. În 2014, biblioteca brașoveană a fost prima bibliotecă publică din România ce a câștigat un proiect AFCN editorial, fapt repetat și în 2015, când a rămas tot singura ce a câștigat un astfel de proiect. Proiectul editorial a avut o valoare totală de 71.600 lei, din care cofinanțarea nerambursabilă acordată de Administrația Fondului Cultural Național a fost de 50.000 lei, iar 21.600 lei a reprezentat cofinanțarea bibliotecii.

Proiectul norvegian din 2015 a fost replicat cu fonduri AFCN în anul 2016 și a marcat o etapă nouă, inovatoare și mult mai spectaculoasă a proiectului inițial. Au fost organizate mai multe evenimente, apogeul fiind atins la 1 iunie pe terenul de sport al arenei „Ioan Țiriac”, în prezența a aproape 500 de copii, acțiuni similare având loc și în parcuri din oraș în septembrie 2016. Ca o noutate în proiectul implementat în 2016 s-a creat și o aplicație informatică legată de aceste jocuri, ca rod al unei frumoase concurențe între liceenii brașoveni, sub coordonarea profesorilor Universității Transilvania.

La Conferința națională a bibliotecarilor din bibliotecile publice din România cu tema „Promisiunea viitorului – tehnologie, bibliotecă și digital” (5-7 octombrie 2016, Iași) Daniel Nazare a vorbit despre jocurile în biblioteci, în contextul derulării parteneriatului cu Muzeul Jocurilor din Chemnitz, prezent pentru al doilea an consecutiv la Brașov, iar în premieră, prin extensia proiectului și la bibliotecile din București, Iași și Cluj.

Diseminarea realizărilor Centrului de excelență este foarte importantă, iar ea a început încă din 2013, cu organizarea a două ateliere profesionale la Sibiu și Pitești, dar și în cadrul Conferinței „Future Libraries” la București, a două videoconferințe la Brăila și Craiova, precum și în cadrul Conferinței „Libraries-Reading-Communications” la Veliko Tarnovo, Bulgaria, 14-15 noiembrie 2013. Apogeul s-a produs în 2014, mai ales la o vizită profesională a colegilor din Turcia, prin programul Librar-E (11 decembrie 2014). Această vizită a urmat celor realizate în 2013 de colegi din Moldova și Ucraina, de această dată mai bine de 20

de bibliotecari din toată Turcia văzând la fața locului experiența noastră. Din delegație a făcut parte și directorul general de la Ministerul Culturii și Patrimoniului din Turcia, cel mai important oficial turc responsabil în materie de bibliotecă. Entuziasmul colegilor turci a ținut zile întregi după vizită, el fiind împărtășit și altor colegi, fiind apoi încheiate o serie de parteneriate, cum ar fi cel cu Biblioteca Publică din Hatay. Despre acest parteneriat s-a scris în presa din Turcia, s-au prezentat materiale și la televiziune, iar la început de an 2015 a scris și presa din Brașov.

Mai mult, Biblioteca Județeană a avut și în anii următori cinstea de a fi vizitată de grupuri de bibliotecari din România, din Moldova, dar și din alte țări, toate aceste vizite fiind un prilej excelent pentru a asigura formarea colegilor vizitatori prin prezentarea serviciilor aflate la un înalt grad de profesionalism. Poate că cea mai bună manieră de a încheia este de a aminti vizitele colegilor bibliotecari din Republica Moldova. Astfel, la Brașov a avut loc susținerea atelierului profesional „*Bune practici și experiențe ale Centrului de Formare al bibliotecii*” pe 23 iunie 2016 (16 bibliotecari din rețeaua Novateca), atelierul profesional „*Servicii moderne și bune practici în activitatea de bibliotecă*” pentru 23 bibliotecari din rețeaua Novateca (28 iunie 2016), atelierul „*Servicii moderne de bibliotecă destinate copiilor cu vârste între 0-14 ani*” pentru 18 manageri din rețeaua Novateca în 28 octombrie 2016 și atelierul „*Reconfigurarea spațiilor și diversificarea programelor de bibliotecă pentru copii*” pentru 10 bibliotecari din bibliotecile pentru copii din Republica Moldova (18 octombrie 2017).

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ДЕТЕЙ В УСЛОВИЯХ БИБЛИОТЕКИ: ОПЫТ РОССИЙСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ДЕТСКОЙ БИБЛИОТЕКИ (РГДБ)

Анжела ЛЕБЕДЕВА

канд. пед. наук, доцент,

зав. отделом литературы на иностранных языках РГДБ,

исп. директор Ассоциации «Растим читателя»,

член Правления ИВУ России

Сегодня в России проживает более 24 миллионов детей, что составляет почти 17% от населения страны. Более 11 миллионов читателей обслуживают специализированные детские и детско-юношеские библиотеки Министерства культуры Российской Федерации. Согласно статистическим данным ГИВЦ

МК РФ¹ и НМО РГДБ² на май 2017 года эта сеть составляет 3501 библиотеку. В последние годы многие из 38 тысяч публичных библиотек для взрослых также стали заниматься обслуживанием детей.

Сеть специализированных детских библиотек в нашей стране – явление уникальное. Начало ее формированию было положено более ста лет назад. Российские детские библиотеки за долгие годы своего существования сформировали обширные фонды, накопили богатый опыт популяризации книги и приобщения детей к чтению. При этом они располагают не только материалами, предназначенными для детей и подростков, но и высококвалифицированными специалистами, знающими основы педагогики и психологии.

В специализированных детских библиотеках, наряду с информационно-библиотечным обслуживанием, традиционно проводится множество мероприятий, связанных с книгой и чтением – от камерных занятий в студиях или кружках до крупных всероссийских литературных акций, конкурсов, фестивалей.

Современные детские библиотеки становятся более привлекательными, осваивают новые направления работы. В последние годы активно развиваются сервисы для родителей с детьми и будущих родителей. Выделяются так называемые группы 0+, продолжается создание доступной среды для родителей с маленькими детьми, реализуется их активная совместная деятельность, оказывается психологическая поддержка и методическое обеспечение библиотечного обслуживания данной категории пользователей. Развиваются услуги для одаренных детей и детей с ограниченными возможностями здоровья. Приоритетным направлением образовательной работы с детьми в библиотеках является приобщение ребенка к чтению.

Федеральное учреждение Российская государственная детская библиотека – самая крупная детская библиотека не только в России, но и в мире. Это включает и фонды, и площади помещений, и услуги, предоставляемые детям. В ее структуру входят: Национальная электронная детская библиотека, Всероссийский центр изучения чтения и литературы для детей, Дом детской книги.

Всероссийский центр изучения чтения и литературы для детей был создан в соответствии с «Концепцией развития РГДБ до 2018». Это блок

---

¹ Главный информационно- вычислительный центр Министерства культуры Российской Федерации

² Научно-методический отдел РГДБ

научных направлений, который объединил целый ряд функций: научно-методическую, научно-исследовательскую, координационную, переподготовки и повышения квалификации в сфере информационно-библиотечного обслуживания детей во всех видах и типах библиотек России (Научно-методический отдел, Отдел социологии, психологии и педагогики детского чтения, Учебный центр, Отдел рекомендательной библиографии, Научно-библиографический отдел).

Ведение обширной и активной образовательной деятельности стало возможным благодаря тому, что Учебным центром Российской государственной детской библиотеки в апреле 2015 года была получена бессрочная Лицензия на право осуществления образовательной деятельности по дополнительному профессиональному образованию.

В штате Всероссийского центра изучения чтения и литературы для детей есть и педагоги, и психологи, и социологи. Большинство из них кандидаты наук, поэтому профессиональный уровень сотрудников позволяет не только работать с детьми, но и проводить исследования, заниматься переподготовкой библиотечных специалистов, обслуживающих детей. Сегодня мы продолжаем налаживать сотрудничество с различными структурами, так или иначе занимающимися дополнительным образованием детей и взрослых.

В РГДБ сегодня работают 46 детских студий, кружков и клубов, на базе которых реализуются 24 образовательные программы для детей и подростков от 2 до 16 лет по художественно-эстетическому, социально-педагогическому и естественнонаучному направлениям. Из них 14 программ осуществляются на бюджетной основе.

Большой популярностью среди юных читателей и их родителей пользуются открытые литературные занятия для дошколят 3-6 лет «Терем-теремок», которые включают в себя литературную часть с элементами театрализации, чтение, просмотр диафильмов, игры, в том числе – пальчиковые. А также и театральную часть, на которой дети получают возможность нарисовать, склеить, вылепить из пластилина или глины образ, навеянный тематикой занятия.

Для младших школьников 5-9 лет в РГДБ существует образовательная программа «Веселый гусь». Ребята слушают и обсуждают лучшие стихи, рассказы, сказки. Могут нарисовать события или сделать своими руками литературных героев.

Очень востребованы совместные детско-родительские занятия для детей раннего возраста (2-3 года) в студии творческого развития «Курочка Ряба».

Дети смотрят кукольные представления, играют, танцуют и общаются со сверстниками. Все эти три программы рассчитаны на 7 месяцев регулярных занятий.

Активно работает семейный клуб «Мамин час», который объединяет родителей, интересующихся детским чтением, и дает им возможность поделиться своим опытом.

Долгие годы РГДБ работает с образовательными учреждениями города Москвы. Для школ и детских садов постоянно проводятся литературные, литературно-познавательные, интерактивные занятия и экскурсии. Так, в 2016-2017 учебном году на основании договоров о сотрудничестве РГДБ регулярно посещали ученики 43-х классов 12-ти московских школ и воспитанники 12-ти групп 5-ти детских садов.

Среди наиболее ярких новых партнерских проектов, имеющих перспективы в сфере дополнительного образования, как для взрослых (студентов), так и для детей с ограниченными возможностями здоровья, можно назвать «Школу волонтеров». В РГДБ заключены договоры с научно-исследовательским институтом неотложной детской хирургии и травматологии (Фонд детского доктора Рошаля), с детской городской клинической больницей им. Н. Ф. Филатова, с благотворительным фондом «Подари жизнь».

Наши сотрудники и волонтеры на постоянной основе приезжают туда и занимаются с детьми: читают, показывают диафильмы, проводят мастер-классы. Медицинский центр «Милосердие» при Марфо-Мариинской обители и фонд помощи детям с онкогематологическими и иными тяжелыми заболеваниями «Подари жизнь» привозят детей на мероприятия в РГДБ.

С 1 октября 2016 года стартовали такие платные образовательные программы, как «Раннее развитие ребенка», «Подготовка к школе». Для работы приглашены опытные педагоги-психологи высокого уровня. Занятия проводятся с использованием информационных и игровых технологий. Большое внимание уделяется приобщению детей к русскому языку и культуре. Хорошим показателем эффективности этих программ можно считать тот факт, что все обучающиеся и их родители с удовольствием посещают не только сами занятия, но и другие мероприятия РГДБ, кроме того, они все стали постоянными читателями библиотеки.

РГДБ, являясь научно-методическим центром для библиотек России, обслуживающих детей, постоянно делится своим богатым опытом по реализации дополнительных образовательных программ. В последнее время

очень популярным проектом стала «Мастерская авторских программ по приобщению детей к чтению», в которой участвовали уже более 3 тысяч специалистов библиотек, обслуживающих детей. В Год литературы в России (2015), в рамках ежегодного совещания директоров детских и детско-юношеских библиотек, состоялся I Всероссийский фестиваль авторских программ по приобщению к чтению, лучшие из которых были опубликованы. С тех пор фестиваль проходит ежегодно.

Большие возможности для дополнительного образования детей создают интернет-ресурсы современных библиотек. Портал РГДБ <http://rgdb.ru/> как инструмент дистанционного информационно-библиотечного обслуживания пользователей является единой точкой доступа ко всем электронным ресурсам, создаваемым в библиотеке, включая сайты Всероссийского центра изучения чтения и литературы для детей, «Библиогид», «Вебландию», электронный каталог «Детям и о детях. Издательства России сегодня», «РГДБ-ТВ», «Национальную электронную детскую библиотеку».

С июня 2015 года РГДБ была назначена координатором проекта создания реестра и цифровой коллекции диафильмов. В рамках реализации этого проекта уже оцифровано более 2000 пленок, а в реестр внесено более 5 000 названий диафильмов. Заключение лицензионного договора с Госфильмофондом позволило начать публикацию оцифрованных диафильмов в электронной библиотеке.

Организация системы дополнительного образования детей в библиотеках в соответствии с современным законодательством – дело новое. Не являясь образовательным учреждением, традиционно библиотеки выступали в качестве партнеров учебных заведений, реализуя разнообразные проекты с целью поддержки образовательного процесса.

В настоящее время модернизация законодательной базы в образовании позволяет библиотекам перевести студийную (кружковую) работу в организованную систему дополнительного образования детей. Привычная деятельность библиотек переходит в иное правовое поле, в связи с чем, ее можно лицензировать. На сегодняшний день в России образовательную лицензию получили только две библиотеки, обслуживающие детей: Российская государственная детская библиотека и Свердловская областная библиотека для детей и юношества (г. Екатеринбург).

Получение образовательной лицензии – дело весьма непростое. В плане мероприятий по реализации «Концепции развития дополнительного образования детей» предполагается создание условий для упрощения

требований к лицензированию образовательной деятельности. Однако официальных нормативных документов, позволяющих упростить процедуру лицензирования образовательной деятельности в библиотеках, все еще нет.

Несмотря на возникающие вопросы, можно с уверенностью утверждать, что накопленный опыт, кадровый потенциал и имеющиеся ресурсы позволяют организовать в библиотеках систему дополнительного образования детей, одна из главных задач которой – вовлечение детей в увлекательный процесс чтения и познания мира через книгу.

Мы выражаем искреннюю благодарность и большое уважение всем молдавским коллегам, особенно специалистам из Национальной детской библиотеки им. Иона Крянгэ и лично ее директору, г-же Балабан К.В., за предоставленную возможность профессионального общения и обмена накопленным опытом в дни работы XXI-го Международного салона детской и юношеской книги в Кишиневе.

ПОГРУЖАЕМСЯ В ЧТЕНИЕ – ФОРМИРУЕМ СОЗНАТЕЛЬНОГО ЧИТАТЕЛЯ

Алла ГОРДИЕНКО

*генеральный директор Национальной библиотеки Украины для детей,
заслуженный работник культуры*

Детство – неповторимый период становления личности. В это время человек требует наибольшего внимания и защиты. Отношение к детям, понимание их проблем, интересов и потребностей – вот основные факторы развития общества. Великий педагог Василий Сухомлинский в своей книге «Сердце отдаю детям» писал: «Что было главным в моей жизни? Не раздумывая, отвечаю: «Любовь к детям».

Воспитание читателя. Заботливое. Деликатное. Осторожное. Именно этим и отличается библиотека для детей от библиотеки для взрослых. Принципиально. В публичную «взрослую» библиотеку приходят пользователи с уже сформированными запросами — они либо ищут определенную литературу, либо литературу определенного направления. Они уже знают, чего хотят от книги. Библиотека для детей по своей специфике – проводник, воспитатель и активный фактор формирования запросов читателя, проходящего начальные этапы становления литературных приоритетов. Направлять, давать лучшее, прививать хороший вкус,

преподнося чтение как удовольствие; помогать в поиске «своих» книг – проверенных, качественных, безопасных. «Задача книги – облегчить, ускорить познание жизни, а не заменить ее», – утверждал великий педагог Януш Корчак.

Роль детской библиотеки настолько органична и безусловна, что иногда о ней, как ни парадоксально, приходится напоминать! Напоминать тем, кто видит в библиотеках для детей только социокультурный, развлекательный центр и место, где ребенок может проводить свободное время, посещая бесплатно интересные мероприятия, кружки и театрализованные постановки. Да, подстраиваясь под обстоятельства, требующие превращать мероприятия по чтению в настоящие праздничные шоу, библиотекари действительно проводят интересные и яркие воспитательные и развлекательные представления, однако основной целью этих мероприятий всегда является именно формирование читательского сознания. Ведь первое и главное, чему должно быть место в библиотеке для детей – это чтение.

Каждое мероприятие, раскрывающее ту или иную важную тему, ориентировано, прежде всего, на формирование детского читательского вкуса. И акцент на чтении необходимо ставить целенаправленно – это должна быть активная, но, вместе с тем, ненавязчивая пропаганда лучших, самых интересных, самых достойных книг той или иной тематики, иногда завуалированная настолько, что ребенок даже не должен понять, что его «подсаживают» на чтение. Василий Сухомлинский в свое время утверждал: «Книга — это мощное оружие. Умная, вдохновенная книга нередко решает судьбу человека».

Конечно, у каждого поколения возникают свои препятствия на пути к восприятию художественной литературы как органической составляющей жизни. И это отнюдь не следствие лени. Скорее это показатель выбора приоритетов. Когда-то родители учили детей находить баланс между уличными развлечениями, живым общением с друзьями и чтением. Но сейчас на смену улице пришел Интернет и удержать баланс стало еще сложнее, ведь если раньше окунуться в параллельный мир можно было в основном через чтение, то сегодня существуют более легкие и доступные способы, которые не заставляют «включать» в себе читателя. А к тому же современные дети больше чем их родители прислушиваются к собственным желаниям, к собственному «Я» в силу более демократического воспитания. И ныне любое средство влияния на формирование у ребенка интереса к чтению, содержащее императивное направление, обречено на провал. И

это... хорошо. Растет поколение людей, которые знают, чего хотят и добиваются того, что им нужно. Наше дело – сформировать, направить эти потребности. И через правильную книгу в частности. В «Конвенции о правах ребенка» отмечается, что каждый ребенок имеет право на свободное выражение своих мыслей и право на свободу поиска и получения информации любого рода в любой форме изложения (Статья 13). А вот взрослые должны обеспечить ему право на доступ к информации и материалам, и особенно тем, которые способствуют здоровому физическому и психическому развитию, социальному, духовному и моральному благополучию ребенка (статья 17).

«Человек, для которого книга уже в детстве стала такой необходимой, как скрипка для музыканта, как кисть для художника, никогда не чувствует себя обделенным, обедневшим и опустошенным» (В. Сухомлинский). Как воспитывается читатель? Откуда берутся сознательные читатели? Кто является потенциальным книголюбом? В первую очередь это дети читающих родителей. Это бесспорно и логично, поскольку дети и сознательно, и подсознательно воспринимают модель поведения родных взрослых людей, и если в ней органичное место занимают книги, обмен впечатлениями и обсуждение прочитанного – есть очень большие шансы для того, чтобы ребенок стал «заядлым читателем». Чтобы подготовить человека духовно к самостоятельной жизни, надо ввести его в мир книг. К сожалению, процент читающих родителей с каждым годом сокращается, родители так же становятся заложниками вечного недостатка времени и засилья избыточной информации в сети Интернет. Но родители, которые реально или потенциально являются «читающими», хотят, чтобы их дети тоже читали. И здесь большую роль играет библиотека для детей, которая работает с родителями как с организаторами детского чтения, ведь недаром в последнее время к этой группе стали относить не только учителей и воспитателей, но и старших членов семьи. Так и в Национальной библиотеке Украины для детей созданы специальные программы для работы с родителями. Одна из таких – «Корабль чтения для семейного единения», призвана создать максимально благоприятные условия для того, чтобы подружить семьи с книгой — маленьким деткам родители читают первые книги, рассматривают вместе с ними рисунки, поддерживают их в радости познания и переживают впечатления, связанные с приключениями и судьбами книжных героев, а библиотекари помогают подобрать литературу соответственно возрасту ребенка и сориентировать родителей в новинках детской литературы. В

реализации этой программы задействованы не только библиотекари, но и ученые, педагоги, психологи и писатели. И следует отметить, что родители с удовольствием участвуют в мероприятиях, которые проходят в рамках программы, и ждут новых встреч. Ведь самостоятельно не каждому родителю хватает времени и терпения знакомить своих малышей с чтением. Такие программы способствуют не только возрождению традиций семейного чтения, но и повышают престиж книги и роль библиотеки в социокультурном развитии ребенка.

Дети взрослеют, учат буквы, учатся видеть в книжных предложениях образы, заложенные автором. Для кого-то из них это становится настоящим открытием, а для других остается просто еще одним навыком, необходимым для жизни, наряду с умением писать и считать. Имеем ли мы право не попробовать сделать из таких детей читателей? Нет, не имеем. Да, надо работать, надо поощрять, заинтересовывать, прививать небольшими, незаметными «инъекциями» эликсир чтения, давать почувствовать непревзойденное состояние удовольствия от переживания прочитанной истории. Есть такой маркетинговый метод – «дать подержать котенка в руках», содержание и действие которого очень просты: предоставить потенциальному потребителю возможность пережить лучшие ощущения от предлагаемого товара/услуги ненавязчиво, но целенаправленно. Это очень повышает шансы на успешную продажу. Так и с чтением. Мы не просто предлагаем читать книги, мы дарим ощущение, мы подхватываем лучик детской заинтересованности и направляем его в самые интересные места Книжной Вселенной. Очень действенными в этом плане являются те мероприятия детских библиотек, цель которых — привлечь детей в ряды активных читателей через глубокое и всестороннее знакомство с определенной книгой и ее автором, особенно, если это происходит во время непринужденных встреч с интересными людьми. Такими являются мероприятия Национального проекта «Украина читает детям», который был основан в 2010 году Национальной библиотекой Украины для детей при поддержке Министерства культуры Украины с целью поднятия престижа и создания положительного образа книги как важного фактора в формировании молодого поколения украинского народа. Главная идея проекта заключается в том, что публичные люди читают вслух книги детям в библиотеках, школах, детских дошкольных и внешкольных учреждениях, а также делятся воспоминаниями и впечатлениями о книгах и любимых литературных героях, повлиявших на их жизненный путь и профессиональный выбор.

Проект распространился на все области Украины и успешно реализуется по сей день.

Стоит отметить также и мероприятия популяризации детского чтения, которые осуществляются в Национальной библиотеке Украины для детей, и прежде всего – это традиционные мероприятия к Всеукраинской неделе детского чтения. Именно во время весенних каникул детей ждет квинтэссенция книжных открытий, встречи с авторами, биографические разведки, театральные премьеры, но главная изюминка заключается в лозунге Недели: «ТЫ можешь не читать – МЫ читаем тебе!». Это чтение без принуждения, которое приносит только удовольствие и разжигает любопытство! Подстраиваясь под потребности наших пользователей, под их желания, а порой и нежелания, мы, играя, воспитываем новых читателей, влюбленных в книгу, для которых в библиотеке есть своя «Аллея Звезд Чтения» – здесь ждут каждого, кто желает зажечь свою «библиотечную звезду». Неделя пролетает быстро и весело. Книжная история прожита. А на десерт – встреча с теми, кто создавал эту книгу – писателями, иллюстраторами, издателями и презентация своих впечатлений от книги другим читателям. Форматы разные – драматические постановки, видео, комиксы, – главное представить прочитанное так, чтобы другим тоже захотелось это прочитать. Конкурсы, соревнования и соперничество рожают азарт и... желание знакомиться дальше с героями как «своего» автора, так и других. А мы, библиотекари, радуемся, наблюдая, как рождаются новые читатели, и как радуются дети, которые уже давно являются «заядлыми книголюбями».

Благоприятным периодом для «полного погружения в чтение» являются, конечно, каникулы. Для школьников – это пора отдыха, а для библиотеки – время, когда жизнь бьет ключом. Так, самым любимым местом читателей и их родителей во время летних каникул стал «Летний дворик», где каждую неделю посетителей ждут новые книжные открытия. На зимних каникулах проводятся книжные квесты для любознательных читателей: «Зимние приключения», «Литературный роуминг «Чтение без ограничений». Ну, и конечно же, какие каникулы без «Сказочного трамвайчика», ставшего таким желанным объектом посещения детей всей столицы; и «Книжкобуса», который не только в каникулярный период, но и в течение всего года курсирует по городу, являясь одновременно и местом читательских развлечений для малышей, и прекрасной рекламой нашей библиотеки.

Мы еще раз подтверждаем – все просто. У нас есть замечательные дети и замечательные книги. Нужно только время, фантазия и общее желание родителей, педагогов и библиотекарей сделать так, чтобы наше будущее создавалось поколением сознательных, интеллектуальных, читающих граждан.

DIMINEȚI DE LECTURĂ: PROIECT EDUCAȚIONAL PENTRU COPII

Florica ȘERBAN

*bibliotecar, Secția pentru copii,
Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” Galați*

Biblioteca Județeană „Vasile Alexandrescu Urechia” inițiază în permanență proiecte educaționale, ce vizează educarea non-formală a utilizatorilor comunității gălățene.

Compartimentul Împrumut la domiciliu pentru copii din cadrul bibliotecii, derulează anual mai multe proiecte educaționale pentru copii și realizează activități cultural-educative cu scopul de a promova colecțiile secției și serviciile pentru copii și adolescenți. Atragerea la lectură a unui număr cât mai mare de utilizatori de la cea mai fragedă vârstă se realizează prin activități culturale și de loisir: expoziții și microexpoziții pe diverse teme, vizite de prezentare a bibliotecii și a serviciilor acesteia, lansări de carte, întâlniri cu autori de carte pentru copii, cluburi de vacanță, cluburi de lectură și șah, concursuri tematice etc.

În fiecare an, pe perioada vacanței de vară, se desfășoară în cadrul *Bibliotecii Estivale*, din Parcul „Mihai Eminescu”, cluburi de vacanță, ateliere de pictură, concursuri de lectură și multe alte activități. Clubul de vacanță, denumit *Clubul Curioșilor*, este o activitate săptămânală, în care, timp de două ore, copiii cu vârste cuprinse între 7-14 ani participă la diverse activități distractiv-educative.

Proiectul educațional „Dimineți de lectură” a apărut ca o continuare a clubului de vacanță *Clubul Curioșilor*, încă din primăvara anului 2016. Denumirea acestuia nu se referă doar la momentul concret al derulării acțiunilor, ci asociază termenului de „lectură” ideea de început al unui important proces formator, perfect compatibil cu vârstele grupului țintă vizat.

Scopul a fost promovarea imaginii Bibliotecii Județene „V.A.Urechia” (istoric și realizări) și promovarea colecțiilor de carte pentru copii. Ca obiectiv principal s-a propus înființarea unui club de lectură, planificat pe o perioadă de 3 luni (aprilie-iunie 2016).

Cu prilejul „Zilei Internaționale a Cărții pentru Copii”, din 2 aprilie, s-a lansat proiectul. Ulterior, în fiecare zi de vineri, între orele 10.00-11.00, în cadrul Secției pentru copii a avut loc câte o întâlnire planificată, la care participa un număr de 30 elevi, cadre didactice, bibliotecari și scriitori. În proiect au fost implicate 9 unități de învățământ partenere, 26 cadre didactice, 405 elevi, precum și scriitori de carte pentru copii. Activitatea clubului a constat în familiarizarea copiilor cu fondul de carte și lecturarea unor povești din colecțiile Secției Copii, dezbateri pe teme literare, întâlniri cu scriitorii de carte pentru copii, concursuri interactive și amuzante și multe alte activități atractive. Grupurile țintă au fost preșcolarii și elevii din cadrul instituțiilor de învățământ colaboratoare de la școlile gimnaziale „Sf. Împărați”, „M. Sadoveanu”, „Gheorghe Munteanu”, Nr. 20, Nr. 16, Nr. 33, Nr. 25 și de la Grădinița „Licurici”.

Cele trei luni, pe care le considerăm experimentale, au încântat și atras copiii și cadrele didactice, care de fiecare dată au răspuns propunerilor, motiv pentru care am propus continuarea proiectului pe o durată de încă 8 luni, în perioada noiembrie 2016 - iunie 2017. Scopul și obiectivele proiectului au rămas aceleași cu implicarea de noi parteneri, respectiv: Liceul Teoretic „Dunărea”, Școala Gimnazială „Iulia Hașdeu”, Școala Gimnazială Smârdan, Școala Gimnazială Nr. 13 și Școala Gimnazială Nr. 28. La redeschiderea activității clubului au fost prezenți elevii clasei a V-a ai Liceului Teoretic „Dunărea”, coordonați de prof. Genete Alina. Cartea propusă spre lectură a fost *George și cheia secretă a universului* de Lucy și Stephen Hawking. Ca invitat special l-am avut pe jurnalistul și scriitorul Victor Cilincă, care cu multă însuflețire și talent le-a povestit copiilor despre activitatea sa de jurnalist și a răspuns la multitudinea întrebărilor adresate de copii. Întâlnirile următoare i-au avut ca protagoniști pe elevii Școlii Gimnaziale Nr. 28, cu diverse teme, dinainte planificate, respectiv: „Tolba lui Moș Nicolae”, „Sărbătorile de iarnă”, „Pe urmele Luceafărului”, „Al. I. Cuza și Unirea” ș.a.

În fiecare an de Ziua Unirii, pe 24 ianuarie, colectivul Secției pentru copii a Bibliotecii „V.A. Urechia” organizează acțiuni specifice și le pregătește un altfel de climat, diferit de școală. În acest an, de Ziua Unirii Principatelor Române, evenimentul a fost inclus în proiect. Bibliotecarele secției le-au pregătit microexpoziții de cărți pe tema Unirii, iar școlarii mici au fost atrași în sala „Piticot” de numărul mare de cărți istorice existente în colecțiile Secției pentru copii, cum ar fi: *Povestiri istorice* de Dumitru Almaș, *Moș Ion Roată și Unirea* de Ion Creangă, *Povestiri despre Cuza Vodă* de Crina Decuseară, *Din legendele românilor*, *Legende populare istorice românești*, *Povestiri istorice* de Petru Demetru Popescu și alte povestiri istorice pentru copii.

Cu acest prilej elevii Școlii Gimnaziale nr. 28 au pregătit două activități, în cadrul proiectului educațional „Dimineți de lectură”: „Pe urmele Luceafărului” și „Al. I. Cuza și Unirea”.

O altă activitate interesantă a avut loc în data de 17 martie 2017 cu elevii Școlii Gimnaziale nr. 40 „Iulia Hasdeu”, care au prezentat tema „Femeia mamă în literatura română”. În cuvântul de deschidere al manifestării, managerul Bibliotecii Județene „V.A.Urechia” Galați, domnul prof. dr. Ilie Zanfir, le-a vorbit copiilor despre biblioteca de azi, a făcut o incursiune în timp despre istoricul bibliotecii, despre numărul mare de volume existent și despre obiectivul instituției de a ajunge la un miliard de volume, a informat copiii despre existența Salonului literar „Axis Libri” și despre alte manifestări culturale care se desfășoară în această prestigioasă instituție de cultură. La această acțiune a fost invitat scriitorul gălățean, Victor Cilincă, care de fiecare dată se prezintă cu multe surprize scriitoricești ce-i încântă și motivează pe tinerii participanți. În acest sens, a fost prezentată ultima sa carte „Țara de sub picior” și i-a invitat pe copii să participe la lansarea acestui volum în cadrul Salonului literar „Axis Libri”. Manifestarea a continuat cu prezentarea de către elevi a personajelor feminine din literatura română: Smaranda din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, Mara din romanul cu același nume de Ioan Slavici, Măicuța din balada *Miorița*, Mama din poeziile lui George Coșbuc și Octavian Goga, *Muma lui Ștefan cel Mare* de Dimitrie Bolintineanu din volumul *Legende istorice*.

În cadrul întregului proiect, de o atenție deosebită s-au bucurat scriitorii gălățeni de literatură pentru copii care au avut prilejul de a urmări pe viu efectul lecturii propriilor creații. Dintre aceștia, pe lângă Victor Cilincă, scriitorul și jurnalistul mai sus-menționat, au călcat pragul bibliotecii autorii Olimpia Sava, Cezarina Adamescu, Geta Mocanu și Năstase Marin.

Totodată, bibliotecarele Secției copii au urmărit selectarea copiilor talentați pentru alte viitoare proiecte, cum ar fi înființarea unei trupe de teatru în care să învețe cum să devină buni actori și poate chiar scriitorii propriilor scenete. Scriitorul Victor Cilincă a primit cu încântare această propunere și a promis că se va implica.

Participanții la activități au avut posibilitatea să vadă și să consulte numeroase cărți expuse în microexpozițiile organizate în spațiu deschis, în mai multe ediții, la Secția pentru copii.

Prin aceste acțiuni și parteneriate încheiate cu școlile, încercăm să le dezvoltăm copiilor interesul pentru lectură încă de la începutul claselor primare,

să-i sensibilizăm, să le dezvoltăm creativitatea și să le formăm o atitudine pozitivă față de carte și față de valorile culturale românești.

COPIII DEVIN CITITORI ÎN BRAȚELE PĂRINȚILOR

Maria CUDLENCO

șefa Bibliotecii Publice Crihana Veche, Cahul

Cartea este prietena copilului de la cea mai fragedă vârstă. Ea îl ajută să parcurgă căile cunoașterii, să descopere realitatea și lumea înconjurătoare. Cititul antrenează imaginația și îi oferă șansa de a deveni o persoană mai bogată intelectual și spiritual.

Biblioteca joacă un rol important în apropierea copilului de carte și lectură. În acest scop, Biblioteca Publică Crihana Veche a creat un loc de basm pentru micuții satului cu numele *Ludoteca*. Acesta include spații colorate, atractive de joacă și activități, cu intrare gratuită și cu multe cărți, jocuri, puzzle, jucării etc.

Biblioteca noastră a devenit cu adevărat magică grație Proiectului „Aducem Biblioteca din SUA acasă”, inițiat de „Quiz Women USA”, o organizație nonprofit, deschisă în Chicago. Un grup de moldovence stabilite în SUA au considerat că cea mai sigură și longevivă investiție e în dezvoltarea generației în creștere și au lansat o inițiativă de susținere a bibliotecilor din Moldova. Anume pentru ca cei mici să pătrundă în universul cunoașterii, multă lume frumoasă la suflet din Illinois, Vermont, Florida, New York și alte localități din SUA s-a mobilizat și a colectat jucării și cărți educative, prin intermediul cărora micuții să poată să exploreze, să perceapă mediul înconjurător, să învețe. Diaspora moldovenilor din SUA a reușit să aducă aceste donații în mai multe localități de acasă, stabilind colaborări cu bibliotecile.

Intenția conaționalilor noștri este de a aduce modelul bibliotecilor din SUA în Moldova, ca bibliotecile să devină centre sociale pentru întreaga familie, care să ofere acces la lecturi diverse, la un spațiu de joacă și lectură pentru micuți. Astfel, părinții, care doresc să-i inițieze pe copii în tainele lecturii de la vârsta cea mai fragedă, pot beneficia la bibliotecă de posibilitățile oferite grație acestui proiect care susține educația timpurie.

Modelul bibliotecilor din SUA ca centre sociale pentru întreaga familie, se realizează pe deplin în Biblioteca din Crihana Veche. Acum, fiecare copil, începând de la vârsta de 7-8 luni, are acces la spații, colecții și programe adecvate vârstei lor. Părinții, dar și bunicii, vin la bibliotecă, împreună cu bebelușii, să le

citească povești, să participe la diverse activități și, nu în ultimul rând, să se joace. Este o plăcere să vezi copilul cum deschide cartea în brațele părinților, să-i admiri entuziasmul, curiozitatea, nerăbdarea de a cunoaște. Și noi îi ajutăm să se bucure de plăcerea de a descoperi, prin expunerea la cărți frumos colorate, unele senzoriale, altele cu desene, decupații, la jocuri și jucării educative. Prin metode destul de simple și distractive, copiii încep să înțeleagă lucrurile din jurul lor, să prindă drag de lectură, reușind astfel să simtă plăcerea de a citi încă de mic.

La biblioteca din sat micuții aud și învață cuvinte noi, își dezvoltă atenția și memoria, dezvoltă abilități de ascultare, acumulează informații, își îmbogățesc vocabularul, imaginația și simțurile. La rândul lor, părinții sunt foarte mulțumiți și spun că anume la bibliotecă au „descoperit farmecul cărților, iar copilul a devenit curios să cunoască”; „micuțul este motivat să iubească lectura”; „copilașii învață prin joc”, „jucăriile educative îi oferă copilului bucurie și îi lărgesc orizontul cunoașterii”; „o mamă cu copil mic nu-și poate permite să procure o asemenea bibliotecă acasă; la biblioteca noastră este ca într-o poveste: cărți care mai de care frumos colorate, cu sunete, fără sunete, jucării de tot felul, jocuri pentru micuți, găsești tot ce-ți trebuie și mai este și gratis”.

În vara lui 2017, împreună cu alți bibliotecari din Republica Moldova, am participat la un curs de instruire la Centrul Mortenson din SUA, unde am avut deosebita plăcere să mă întâlnesc, la Chicago, cu inițiatorii proiectului și să le mulțumesc pentru această idee de a ajuta bibliotecile din țara noastră să devină mai atractive atât pentru copii, cât și pentru părinți.

Dragostea pentru citit nu se naște de la sine. La început, imitând în joacă exemplul celor mari care citesc, apoi din dorința de a fi ca părinții, bunicii, frații mai mari, copilul prinde gustul lecturii, iar cărțile îi pot deveni prieteni adevărați pentru toată viața.

„Un copil care citește va deveni un adult care gândește”, spune o vorbă înțeleaptă, și pe bună dreptate. În satul Crihana Veche copiii devin cititori în brațele părinților. Mamele vin la bibliotecă cu bebelușii lor și-i învață să devină cititori.

EXPLORAREA OPORTUNITĂȚILOR TIC ÎN PROMOVAREA CĂRȚII ȘI LECTURII

*Nadejda BIVOL, bibliotecar
Gimnaziul nr.102 Brăila, mun. Chișinău, BP Piatra Albă, Ialoveni*

Lumea este într-o permanentă schimbare. Fluxul de informații, noile tehnologii, oferta bogată pentru petrecerea timpului liber schimbă radical stilul de viață al omului de azi. Aceste alternative, aparent mult mai atractive și mult mai comode decât lectura, tind să capteze și atenția copiilor. Tendința înlocuirii lecturii cu petrecerea timpului în fața calculatorului este evidentă. Din confruntările actuale cartea pare să piardă din teren în favoarea tehnologiilor informaționale moderne. Dar de ce calculatorul, telefonul mobil, televizorul trebuie să concureze cu cartea? Oare ele nu pot completa lectura?

În educarea copilului nici una din cele două surse, cartea sau calculatorul, nu trebuie să lipsească. A-l lipsi de una din ele este o greșeală de neiertat. Atât lectura, cât și jocurile pe calculator au beneficiile lor. Așadar, astăzi, mai mult ca oricând, este de datoria bibliotecii să deschidă ușa fermecată a lumii cărților. Evident că se impune problema interacțiunii reciproce dintre carte și calculator.

O metodă eficientă de a îmbina lectura și calculatorul, pe care o utilizez în bibliotecă, este **crearea poveștilor digitale**. Povestea digitală este arta de a spune o poveste folosind instrumente digitale. Ea impune multă imaginație și creativitate. Pentru realizarea unei povești digitale se utilizează metoda Stop-motion – o metodă de animație, în care obiectele par să se miște, folosind o serie de fotografii succesive. Pentru realizarea filmulețelor este necesar de a avea echipamentul respectiv: aparat foto, trepied sau alt mod de a stabili aparatul foto, jucării, hârtie colorată, plastelină pentru confecționarea figurilor de personaje. Un factor important în realizarea fotografiilor îl constituie mediul:

- ✓ Lumina – ferestrele trebuie să fie în spate sau blocate;
- ✓ Spațiu suficient pentru a preveni interferențele accidentale cu alți utilizatori.

Poveștile digitale, pe care le creăm împreună cu copiii, sunt realizate pe baza unor texte literare. Pentru început se alege o poveste și se propune lectura ei pentru a selecta personajele. Dacă lectura îi plictisește pe copii, este bine să transformăm actul de a citi într-un joc de roluri, creând o atmosferă plăcută și interactivă. Copilul trebuie solicitat să-și exprime părerea despre cele citite, să configureze personaje conform descrierilor din carte, apoi să adapteze acțiunile lor cu decorul și povestea. La crearea personajelor se pot utiliza desene, figurine din plastelină

confeționate de către copii, precum și imagini din calculator pentru personaje și elemente de decor. Astfel, se dezvoltă atât competențe din domeniul artelor, cât și competențe digitale cum ar fi: găsirea și copierea în documente Word, formatarea imaginilor, rotația 3-D ș.a. Pentru a obține o calitate superioară a poveștii, la realizarea fotografiilor se fac mișcări mici ale personajelor chiar dacă timpul de lucru durează mai mult. Crearea filmului se realizează cu ajutorul programului „Movie Maker“.

O etapă importantă, în care de asemenea este prezentă lectura, este adăugarea narațiunii. Aici se dezvoltă la copii capacitatea de exprimare corectă și expresivă, aptitudinile literare etice și estetice, creativitatea și dragostea pentru lectură. După înregistrarea vocii se îmbină povestea tăcută a pozelor cu cea sonoră a vocilor copiilor, stabilind durata perindării imaginilor astfel încât narațiunea să coincidă cu imaginea din poveste. La final se adaugă numele participanților și se salvează filmul.

Copiii au demonstrat produsul obținut în fața părinților și copiilor de la grădiniță. Vizionarea poveștii digitale a declanșat emoții pozitive, zâmbete atuncicând cei prezenți recunoșteau vocile copiilor, aplauze. Povestea digitală a fost postată pe pagina de Facebook a bibliotecii.

O altă oportunitate de promovare a cărții și lecturii prin intermediul calculatorului este **realizarea expozițiilor virtuale**. Prin metoda de fotografiere a cărților în diferite ipostaze, adăugarea anumitor animații și succesiunii imaginilor, am realizat Expoziția „Achiziții recente”. Pe fonul lecturii poeziilor „Îndemn la lectură” de Ilie Prodan și „Ex libris” de Tudor Arghezi se perindă imaginile cărților expuse.

La finele expoziției am indicat adresa fizică și adresa e-mail ale bibliotecii, astfel oferind utilizatorilor posibilitatea să aleagă, să rezerve sau să comande online cartea preferată. Am postat expoziția pe pagina de Facebook a bibliotecii pentru vizualizarea ei de un cerc mai larg de utilizatori.

În rezultatul acestor activități, am realizat următoarele obiective:

- ✓ diminuarea indiferenței față de lectură;
- ✓ dobândirea unor abilități de utilizare a calculatorului;
- ✓ dezvoltarea gândirii, imaginației, creativității, capacității de exprimare corectă și expresivă;
- ✓ fortificarea parteneriatului dintre biblioteca școlară și biblioteca publică.

TABLETA – BOOK-URIA COPIILOR MODERNI

Ludmila ODOBESCU

*șef oficiu, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”,
Filiala „Maria Drăgan”, Chișinău*

*„Nu poți rămâne fără creativitate.
Cu cât folosești mai multă, cu atât ai mai mult din ea!”
(Maya Singelou)*

Tehnologia este natura omului modern. Bibliotecile sunt în permanentă căutare a modalităților de folosire a tehnologiilor informaționale, mergând în pas cu cerințele moderne, ceea ce-i bucură pe toți, dar în primul rând pe utilizatori.

Programul Novateca a oferit bibliotecilor posibilitatea de a folosi un instrument extraordinar – TABLETA. Tabletele oferă bibliotecilor o mulțime de avantaje și se cer folosite la orice activitate, dezvăluind copiilor și părinților potențialul lor educativ și formativ, învățându-i utilizarea corectă a tehnologiilor moderne. Ele fac biblioteca mai atractivă și dinamică, permit implementarea și diversificarea serviciilor moderne de bibliotecă.

Tabletele ne permit modernizarea activităților desfășurate, contribuind la schimbarea imaginii bibliotecii în societate, la evoluția ei. Un exemplu de modernizare a activităților prin folosirea tabletelor sunt atelierile de creație ce se desfășoară la Filiala „Maria Drăgan”.

Atelierile de creație se bucură întotdeauna de un succes deosebit, oferindu-le copiilor posibilitatea de confecționare a obiectelor handmade. Atelierile sunt captivante, relaxante, bine dozate metodic, fiind îmbinate cu jocul. Astfel copiii nu știu ce e plictiseala!

Tabletele ne oferă posibilitatea de a combina activitățile de creație tradiționale cu tehnologiile informaționale: învățăm a confecționa diverse obiecte, folosind aplicațiile de pe tabletă. Astfel a apărut serviciul modern de bibliotecă „**TabCreativStudio**”, grupul țintă fiind copii cu vârsta de 8-12 ani. Ca motto al serviciului servește citata lui Albert Einstein: „*Creativitatea este contagioasă, dă-o mai departe!*”

În cadrul serviciului, participanții învață a confecționa obiecte în tehnica Origami. Dar la fiecare activitate participanții mai află ce simbolizează obiectul confecționat, care este istoria sau legenda lui. De exemplu, odată cu confecționarea unui cocor din hârtie, copiii află istoria celor 1000 de cocori japonezi, iar

confeccionând un hulum – află ce simbolizează hulumul; activitatea de confeccionare a unei libelule include și legenda libelulei; după ce confeccionăm un avion din hârtie – organizăm și o competiție pentru a vedea care avion zboară mai departe. Spre deosebire de atelierelor de creație tradiționale, la sesiunile din cadrul serviciului sunt folosite tabletele. Copiii învață nu doar a confecciona o figură în tehnica Origami, ei fac mai întâi cunoștință cu modul de lucru cu tableta. Participanții au posibilitatea de a căuta aplicațiile, de a le descărca, de a face comparație între diferite aplicații și de a alege pe cea care corespunde cerințelor. Astfel fiecare activitate este foarte diversă și conține posibilitatea de a folosi cartea în paralel cu tableta. Cele mai utilizate sunt următoarele aplicații: Origami Master (Whitebird Wang), Origami (Kiss TH), How to Make Origami Animals, Origami Mobilicos, Origami for Valentien etc.

Beneficiile serviciului:

- posibilitatea de a experimenta lucruri noi,
- îmbunătățirea imaginii de sine,
- dezvoltarea Eu-lui creativ,
- dezvoltarea perseverenței și autocontrolului,
- sporirea flexibilității și adaptabilității,
- instruirea privind lucrul cu tableta, căutarea și descărcarea aplicațiilor.

Impactul serviciului:

- organizarea practică a timpului liber în bibliotecă,
- copiii învață că prin răbdare, atenție și puțină îndrumare pot confecciona singuri o figură în tehnica Origami,
- mândria pentru propriile lor creații,
- participanții fac cunoștință cu aplicații noi,
- îmbunătățirea imaginii de bibliotecă în comunitate.

Suntem mândri de rezultatele copiilor, iar biblioteca livrează în continuare serviciul pentru noi participanți.

SPAȚII IMPROVIZATE: UN MESAJ PENTRU BIBLIOTECILE CARE NU AU SPAȚII DEDICATE ADOLESCENȚILOR

Jennifer VELÁSQUEZ

*coordonator Servicii pentru Adolescenți,
Sistemul Bibliotecilor Publice din San Antonio, Texas, SUA
lector la iSchool, Universitatea San Jose, California, SUA*

În ultimii ani, multe biblioteci noi și-au ales drept sediu clădiri care sparg stereotipurile bibliotecii ca depozit pentru cărți. Designul lor inovator întruchipează noțiunea de reinventare, regândind biblioteca ca loc de întâlnire al membrilor comunității, cu spații frumos amenajate pentru întâlniri și concerte, cafenele primitive și zone interactive pentru copii, unele având chiar și spații în aer liber destinate pentru activități educative.

Dar, la fel ca multe biblioteci mai vechi, unele dintre aceste biblioteci de tip nou își deschid porțile către comunitate fără a avea un element vital: un spațiu dedicat adolescenților.

Oricine lucrează într-o bibliotecă publică știe simplul fapt că dacă o bibliotecă nu are un spațiu destinat adolescenților nu înseamnă că adolescenții nu folosesc această bibliotecă. Dimpotrivă, cel mai probabil, adolescenții vin la bibliotecă și constituie un grup de utilizatori considerabil. De asemenea, posibil, adolescenții se adună în mod regulat într-un anumit spațiu (sau spații) din bibliotecă. Aceștia pot pune stăpânire ocazional pe o parte dintr-o sală de ședințe sau pot ocupa în mod constant aceeași porțiune a unei săli. Prin această auto-alegere, adolescenții își creează, în esență, un spațiu neoficial pentru tineri în bibliotecă – ei creează un mediu improvizat.

De la improvizat la formal

Această idee de utilizare „ocazională” a spațiului bibliotecii de către adolescenți nu este una nouă. La Conferința IFLA din 2014, Dr Anthony Bernier a prezentat o comunicare intitulată „Informing the „Naive Triangle”: Evidence-Based Transformations in New Young Adult Library Spaces” („Informarea „Triunghiului naiv”: Transformări justificate ale noilor spații de bibliotecă pentru tinerii adulți”. În această lucrare, care prezintă prima cercetare bazată pe argumente ce vin în susținerea ideii privind asigurarea „echității spațiale” pentru tineri în biblioteci, Bernier propune ideea de „fugitive postures” („poziții improvizate ocazional”) – noțiune conform căreia adolescenții folosesc deseori mobilierul tradițional, disponibil în spațiile destinate lor, în moduri netradiționale, această

utilizare instinctivă a mobilierului fiind adesea în contradicție cu modul în care „se presupune” că el va fi aranjat. Autorul numește aceste moduri nontradiționale de utilizare a mobilierului „poziții improvizate”.

Pe lângă mobilier, adolescenții improvizează și cu spațiile „tradiționale” de bibliotecă. Dacă bibliotecile nu le oferă un spațiu dedicat, aceștia, cel mai probabil, vor crea unul prin utilizarea spontană și improvizată a spațiului disponibil în conformitate cu propriile necesități și preferințe. De regulă, bibliotecile publice oferă spații amenajate pentru copii, și pe bună dreptate. Copiii sunt un grup important de utilizatori cu nevoi distincte, pentru care sunt oferite servicii și tipuri de materiale specifice. Evident, copiii sunt mici, ceea ce implică, de asemenea, niște considerații practice în materie de spațiu. Probabil, din motivul că adolescenții arată aproape ca adulții tineri, este mai simplu pentru biblioteci să ignore necesitățile lor specifice în ceea ce privește serviciile și să le ofere acestora spații și amenajări care vin în contradicție cu tendințele lor firești de a folosi spațiul.

Adolescenții se adună, colaborează și cooperează în mod firesc cu semenii lor. Puteți observa în bibliotecă dvs. cum adolescenții rearanjează mobilierul pentru a se aduna în grup, pentru a avea mai mult confort sau confidențialitate, sau se strâng în grupuri pentru a-și expedia unul altuia conținut on-line/mobil. Acestea sunt niște acțiuni firești, pe care adolescenții trebuie să le facă, dar este și momentul când pot apărea și unele probleme. Această utilizare flexibilă poate fi percepută de bibliotecari ca un mod greșit de utilizare a spațiului.

Dacă personalul bibliotecii își creează impresia că adolescenții „invadează” sau pun stăpânire pe zonele generale ale bibliotecii (mai ales după școală), aceasta poate fi văzută ca o problemă dificil de combătut, dar, de fapt, ea ilustrează nevoia unui spațiu care să răspundă necesităților adolescenților. Atunci când aceștia folosesc în mod regulat un anumit spațiu al bibliotecii, ei definesc și creează experiențe spațiale care nu sunt oferite în mod intenționat de designul bibliotecii. Aceasta ar putea scoate în evidență o anumită necesitate a utilizatorilor, care a fost trecută cu vederea la momentul planificării spațiului. De asemenea, aceasta reprezintă o oportunitate unică. Observarea și identificarea modelelor de utilizare a spațiului și mobilierului de către adolescenți este primul pas în transformarea unui spațiu improvizat ocazional pentru adolescenți într-un spațiu formal.

Amenajarea unui spațiu pentru adolescenți

În trecerea de la improvizat la formal, este vital a discuta cu vizitatorii adolescenți „tipici”. Aflând de ce aceștia preferă o anumită locație, biblioteca poate înțelege modalitățile în care adolescenții doresc să folosească spațiul, activitățile la

care vor să participe și cerințele fizice (mobilier, amenajări, echipamente) necesare pentru realizarea acestor activități.

Modalități simple (gratuite) pentru adolescenți de a prelua controlul asupra spațiului lor

Multe biblioteci se vor confrunta cu situația de a crea un spațiu formal pentru adolescenți fără a avea resurse suplimentare. În situația când spațiul destinat acestui grup de utilizatori se reduce doar la niște rafturi, bibliotecarii pot încerca să le transmită adolescenților mesajul că ei sunt stăpânii acestui spațiu. Câțiva astfel de pași pot fi: să înlocuiți cărțile plasate cu coperta în față cu lucrări de artă create de tineri, să plasați invitații la activități de bibliotecă moderate de tineri, să-i rugați pe tineri să decoreze ei înșiși rafturile, să plasați acolo desene, texte sau poze făcute de ei – toate acestea transmit mesajul că biblioteca respectă și apreciază capacitățile și interesele lor. Va fi acel spațiu mereu perfect aranjat și ordonat? Nu, dar va arăta primitiv și incluziv.

Înțelegerea funcționalității și flexibilității

Evoluând de la câteva rafturi la o întreagă zonă destinată adolescenților, care găzduiește activități pentru ei, este ușor să vă imaginați o varietate de activități care ar putea avea loc în acest spațiu – de la cele mai tradiționale până la cele mai experimentale. În loc de a proiecta un spațiu care să găzduiască activități specializate, este mai indicat să păstrați aranjamentul echilibrat și neutru al spațiului. Din punctul de vedere al funcționalității echilibrate, bibliotecile ar trebui să creeze spații care să ofere oportunități pentru: participare – în care adolescenții pot lucra împreună la proiecte sau se pot juca împreună; contemplare – unde adolescenții pot lucra sau citi independent; angajare – unde adolescenții se pot aduna pentru a discuta, a se relaxa, a participa la activități sau chiar a face recitaluri.

Neutralitatea este esențială. Dacă există un singur lucru spre care trebuie să tindem într-un spațiu pentru adolescenți, acel lucru este flexibilitatea neutră. Această idee este valabilă mai ales pentru spațiile mici, deoarece aceste spații pot funcționa în mai multe moduri simultan sau pe parcursul unei zile. Aranjamentele trebuie să fie flexibile și să servească scopurilor multiple. În acest context, vom menționa că anumite reguli stabilite în biblioteci, de exemplu care nu permit mai multor persoane să se așeze pe același scaun sau interdicțiile de a șede pe podea, ar trebui reconsiderate sau, preferabil, eliminate într-un spațiu destinat adolescenților. Obligarea adolescenților să-și schimbe modul natural (firesc) în care doresc să utilizeze spațiul și mobilierul intensifică utilizarea improvizată,

ocazională și nu le oferă adolescenților oportunități optime de a prelua controlul asupra experienței lor la bibliotecă.

Și nu pot să nu menționez... Vorbim despre adolescenți, nu despre copii puțin mai mari. Nimic nu îi va îndepărta mai repede pe adolescenți de un spațiu amenajat special pentru ei decât ocuparea acestui spațiu de către copii de 10 ani și mai mici. Bibliotecile care îmbină copiii cu adolescenții se pot pomeni cu două spații pentru copii, și cu adolescenți care creează un spațiu improvizat secundar departe de spațiul destinat lor, pentru a evita să se amestece cu copiii. Acesta e un fapt demonstrat.

Deci, mesajul către bibliotecile în care nu există spații dedicate pentru adolescenți este că, cel mai probabil, deja aveți un astfel de spațiu – el a fost creat de adolescenți și așteaptă să fie descoperit și de bibliotecari.

(Această lucrare este disponibilă în condițiile licenței Creative Commons Attribution 3.0 Unported: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>)

Sursa: <https://www.ifla.org/node/11037>

(traducere din engleză de Irina Tcaci)

PROIECTE

PROGRAMUL INOVATOR „CODELAB – ÎNVAȚĂ CODING LA BIBLIOTECA”

Lilia TCACI

director adjunct, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Tehnologiile informaționale au evoluat foarte mult în ultimii ani și influențează, practic, toate aspectele vieții. Astăzi, este greu să ne imaginăm un domeniu în sfera economică, științifică, socială, culturală, în care tehnologiile să nu fie prezente, iar competențele digitale sunt considerate la fel de importante precum scrisul și cititul și necesare pentru a face față provocărilor tot mai mari ale competitivității și incluziunii sociale și economice. Conform Asociației Europene pentru e-Aptitudini (EeSA), competențele digitale „vor reprezenta factorul diferențial pentru crearea de noi idei, produse și servicii și vor fi catalizatorul prosperității într-o economie globală digitală”, de aceea este imperativ necesar să se acționeze acum pentru a se asigura că cetățenii vor fi pregătiți în acest sens [4].

Competența digitală (utilizarea cu încredere și în mod critic a TIC la muncă, în timpul liber și pentru comunicare), alături de alte șapte competențe – comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competențe de bază în matematică, știință și tehnologie, competența de a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală, – au fost recomandate de Parlamentul European ca competențe-cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți [5]. *Cadrul european al competenței digitale pentru cetățeni (DigComp)*, structurat în cinci domenii: alfabetizarea digitală și informațională, comunicare și colaborare, creare de conținut digital, siguranță și soluționare de probleme, numără în total 21 de subcompetențe digitale necesare fiecărei persoane în Societatea cunoașterii [1].

„Digital nativi” este termenul utilizat pentru a descrie generația de copii și tineri care s-au născut și cresc înconjurați de computere, telefoane mobile și alte dispozitive digitale, pe care le folosesc în mod uzual. Termenul a fost utilizat pentru prima dată de autorul american Marc Prensky în articolul „Digital Natives, Digital Immigrants” pentru a arăta diferența în abordarea și utilizarea TI de către diferite generații. Ulterior, această sintagmă a devenit pe larg folosită pentru a-i

descrie pe tinerii care au fost expuși tehnologiei de la vârste fragede, considerându-se că aceștia sunt atât de obișnuiți cu tehnologiile, încât cunosc intuitiv cum să le utilizeze și, prin urmare, nu au nevoie de alfabetizare digitală. În ultimul timp, această abordare este revizuită, în special ideea că digital nativii nu ar avea nevoie de instruire digitală.

Mai multe studii realizate în ultimii ani arată că gradul de expunere la tehnologie nu este echivalent cu abilitatea de a o folosi eficient și critic. De exemplu, un studiu derulat în Austria în 2014 indică faptul că doar 7% dintre persoanele cu vârsta între 15-29 ani au aptitudini bune de utilizare a computerului, iar o cercetare în rândul studenților din universitățile italiene denotă că majoritatea dintre ei dețin competențe de securitate digitală foarte scăzute – 42% dintre studenți nu conștientizează riscurile rețelelor WiFi gratuite, 40% dintre ei nu își protejează accesul la propriile telefoane mobile și 50% nu verifică deloc sau verifică foarte rar permisiunile pe care aplicațiile le necesită înainte de instalare [2]. Studiul ICILS (International Computer and Information Literacy Study) „Preparing for Life in a Digital Age” (Pregătirea pentru viață în era digitală), realizat în 2014 pe un eșantion de 60 mii de elevi din 21 de țări, a arătat că 17% din elevi nu ating nivelul minim de competențe, care implică rezolvarea unor sarcini elementare de comunicare sau creare de conținut digital simplu și doar 2% dețin competențe conforme nivelului maxim, care implică gândirea critică în accesarea și utilizarea informației. Același studiu a stabilit că tinerii utilizează computerele și internetul preponderent pentru ascultare de muzică (82%), comunicare pe rețelele sociale (75%), vizionare de videoclipuri, filme, emisiuni TV (68%), jocuri (peste 50%), iar în scopuri de învățare – mai puțin de jumătate [3].

Studiile realizate în Republica Moldova denotă date similare: accesarea internetului de către copii are drept scop, în primul rând, vizitarea profilului de pe rețelele sociale (80%), pregătirea temelor școlare (79%), vizionarea clipurilor video, descărcarea filmelor, muzicii (73%), expedierea/recepționarea mesajelor în timp real (58%), jocurile online (51%), adică preponderent utilizarea de conținuturi existente [7].

Practica ne arată, de asemenea, că tinerii au tendința de a-și supraestima nivelul de competențe digitale, însă, deși consideră că știu să folosească foarte bine tehnologiile, competențele lor de utilizare a computerului și a internetului sau chiar a programului World nici pe departe nu sunt complete. Tinerii de azi au foarte multă experiență în interacțiunea cu tehnologiile moderne, dar sunt mai puțin experimentați în a crea ei înșiși și a se exprima folosind tehnologiile, cu alte cuvinte, sunt activi ca consumatori de produse informatice, dar mai pasivi ca

producători de conținuturi calitative. Cum menționează într-un discurs public Mitch Resnick, profesor la Massachusetts Institute of Technology, creatorul programului Scratch, „e ca și cum ar putea să citească, dar nu și să scrie” [6].

Așadar, înțelegerea inițială a sintagmei „digital nativ” este revizuită, menționându-se că aceasta sugerează în mod fals, eronat că tinerii cunosc intuitiv cum să utilizeze tehnologiile digitale și că, pentru a utiliza tehnologiile în mod eficient, ei trebuie totuși să învețe, să-și formeze competențe digitale. Același Marc Prensky și-a revizuit abordarea referitoare la nativii digitali prin adăugarea unui concept nou, „digital wisdom” (înțelepciune digitală) – o persoană înțeleaptă digital nu numai că știe cum să utilizeze tehnologia digitală, dar are și competențe de a evalua critic, a face alegeri etice și de a aplica practic pentru a crea noi conținuturi [2].

Este important să le ajutăm copiii și tinerilor să utilizeze tehnologiile într-un mod folositor pentru dezvoltarea lor, pentru învățarea unor lucruri care le pot fi utile chiar și în viitoarea carieră. Se estimează că, în viitorul apropiat, 90% din locurile de muncă vor necesita cel puțin competențe digitale de bază, inclusiv în programare, acestea fiind necesare oricui va dori să se încadreze cu succes pe piața muncii. În acest context, specialiștii menționează necesitatea alfabetizării în TI și programare a copiilor, începând chiar de la vârste mici. Referindu-se la motivele pentru care copiii ar trebui să învețe programare, specialiștii în domeniu invocă, în primul rând, faptul că implicarea acestora în activități de studiere coding:

- îi învață cum să gândească logic și creativ;
- îi ajută să rezolve mai ușor probleme complexe;
- îmbunătățește aptitudinile digitale, analitice, formează un mod de gândire care poate fi benefic nu doar în domeniul TI, dar în multe alte domenii;
- dezvoltă abilitățile de lucru în echipă;
- îi încurajează să petreacă timpul la calculator în mod util și benefic pentru dezvoltarea lor cognitivă (fapt apreciat în special de părinți);
- le oferă posibilitatea de a avea un hobby plăcut și interesant sau chiar să se orienteze pentru o viitoare carieră de succes în domeniul TI.

Referindu-se la importanța studierii programării, Steve Jobs afirma: „Toată lumea ar trebui să învețe programare, pentru că aceasta te învață, de fapt, cum să gândești”, iar Mark Zuckerberg, creatorul Facebook-ului, menționa că în următorii ani „vom învăța programare așa cum astăzi învățăm să scriem și să citim și ne vom întreba de ce nu am început mai devreme”.

Un șir de state, printre care Suedia, Belgia, Finlanda, Estonia, Marea Britanie, au integrat deja programarea în curricula școlară începând cu școala primară. În

majoritatea țărilor, însă, elevii pot învăța programare în cadrul activităților *after school*. Activități de „învățare altfel” a programării, într-un mod neformal și atractiv, sunt realizate cu succes și în biblioteci. În ultimii ani, în mai multe țări au fost lansate inițiative de instruire a copiilor și adulților în programare, de exemplu: programul „Technology Nation” derulat în biblioteci publice din 22 de regiuni ale Ucrainei, proiectul „Code Kids – Copiii fac coding în bibliotecile publice” implementat în șapte județe din România sau inițiativa Asociației Bibliotecilor Americane (ALA) „Libraries Ready to Code” (Biblioteci gata de code), prin care 28 de biblioteci din 21 state ale SUA beneficiază de granturi pentru a proiecta și implementa programe de coding pentru tineri.

Există mai multe programe, platforme de inițiere în coding, dezvoltate special pentru copii, de exemplu: *Code for Kids*, un program pentru companii și școli din Europa, *Kids&Code*, un program de promovare a cunoștințelor de programare pentru copii din Canada, platforma online *code.org*, unul dintre cele mai reprezentative site-uri americane, care își propune să promoveze codingul în rândul copiilor într-un mod cât mai prietenos, interactiv și distractiv și să demonstreze că programarea poate fi accesibilă tuturor, „de la 4 la 104 ani”. Site-ul oferă acces gratuit la multiple activități cu și fără calculator și tutoriale de învățare coding, destinate unui public larg – de la copii de vârstă preșcolară până la studenți, părinți, cadre didactice, utilizate pe larg în școli și biblioteci din SUA.

În iunie-iulie 2017, împreună cu alți 11 bibliotecari din Republica Moldova, am participat la un program de studiu desfășurat la Centrul Mortenson pentru Programe Internaționale de Bibliotecă de pe lângă Universitatea din Illinois, SUA, susținut de Programul Novateca în cadrul Inițiativei de Liderism pentru Bibliotecari Inovatori (LILI). Pe lângă sesiunile de instruire la Centrul Mortenson, am avut posibilitatea să vizităm câteva biblioteci publice din statul Illinois și să cunoaștem îndeaproape serviciile, programele pe care acestea le oferă diverselor categorii de utilizatori, inclusiv programele de inițiere în programare pentru copii la Filiala Douglas a Bibliotecii Publice din Champaign și la Centrul Cărții pentru Copii, care activează pe lângă Școala de Științe ale Informării din cadrul Universității Illinois.

Experiența acestor biblioteci ne-a inspirat în ideea de a implementa un program similar la noi în republică. Este un program inovator pentru bibliotecile din Republica Moldova, dat fiind faptul că până acum asemenea activități nu s-au regăsit pe agenda lor. Oportunitatea implementării programului a fost determinată, desigur, și de alți factori. Rezultatele unui sondaj realizat la BNC „Ion Creangă” denotă îngrijorarea multor părinți vizavi de utilizarea excesivă a calculatoarelor de

către copii preponderent pentru jocuri, muzică, comunicare pe rețele sociale și dorința lor de a-i stimula pe copii să folosească TI într-un mod constructiv, în scopuri de învățare și dezvoltare, or activitățile de programare într-adevăr pot fi utile în acest sens. De obicei, majoritatea copiilor percep programarea ca o activitate complicată, asociată cu limbaje de programare plictisitoare și greu de înțeles, care solicită competențe avansate în matematică și pe care doar o comunitate restrânsă de specialiști o pot practica. Curricula aplicată în școală, modul de predare a informaticii stimulează insuficient reușita și interesul copiilor pentru această disciplină (conform statisticilor, în 2017 doar 2,1% din absolvenții de liceu au ales să susțină proba de BAC la informatică). Chestionarele realizate de STEP IT Academy Moldova, partenerul nostru în acest proiect, arată că mai mult de jumătate dintre respondenți (atât copii, cât și părinți) sunt interesați de instruire neformale, la care copiii pot învăța programare mai ușor, într-un mod atractiv și interesant pentru ei. În același timp, oferta de instruire în programare, pe care o propun diverse centre educaționale pentru copii, este concentrată preponderent în zona urbană și, în majoritatea cazurilor, solicită anumite investiții financiare din partea părinților. În discuțiile cu cadrele didactice din școli, aceștia și-au exprimat interesul și intenția de a participa împreună cu elevii la activitățile din cadrul programului. Noul serviciu a fost testat prin organizarea unei ore de coding la bibliotecă, la care au participat copii de 9-11 ani. Aceștia au fost entuziasmați să exerseze ceva absolut nou pentru ei, „construind” propriile jocuri cu ajutorul tutorialelor de pe *hourofcode.com*, și au manifestat interesul de a mai participa la asemenea ateliere. De asemenea, ne-am convins de accesibilitatea lecțiilor și tutorialelor de pe platforma respectivă pentru această categorie de vârstă.

Programul inovator de bibliotecă „CodeLab – Învăță coding la bibliotecă” este implementat prin Programul de Granturi în cadrul Inițiativei de Liderism pentru Bibliotecari Inovatori, susținut de IREX Moldova / Programul Novateca. Rețeaua include 12 biblioteci din republică: Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” în calitate de bibliotecă coordonatoare, Biblioteca pentru Copii (BC) „Ion Creangă” Bălți, BC „Gr. Vieru” Cahul, BC Căzănești, r. Telenești, BP Climăuții de Jos, r. Șoldănești; BC „Ion Creangă” Florești; BC Logănești, r. Hîncești; BC „Ion Creangă” Orhei; BC Oxentea, r. Dubăsari; BC Rezina; BC Ungheni; Secția Copii a BPR Telenești.

Programul are ca scop dezvoltarea competențelor digitale ale copiilor și adulților prin activități de inițiere în programare.

Obiectivele programului sunt următoarele:

- Promovarea utilizării tehnologiilor informaționale într-un mod constructiv și util pentru învățare și dezvoltare;
- Creșterea gradului de conștientizare de către membrii comunității a importanței dezvoltării competențelor de programare, care devin tot mai necesare în societatea actuală, prin participarea a minim 12 biblioteci la campania globală *Hour of Code – 2017*;
- Inițierea a circa 4000 de copii și adulți (beneficiari direcți și indirecti) în conceptele de bază ale programării în cadrul orelor/atelierelor de programare și acțiunilor de informare, desfășurate în perioada octombrie 2017 – martie 2018, utilizând platforme on-line de învățare coding;
- Abilitarea a minim 12 bibliotecari și 12 voluntari lideri cu competențe de inițiere în programare, de utilizare a platformelor on-line de învățare coding și a instrumentelor de promovare și diseminare a rezultatelor programului.

Perioada de implementare a grantului este octombrie 2017 – aprilie 2018, cu extindere a activităților până în octombrie 2018. Grupul țintă de beneficiari ai programului îl reprezintă copiii de 9+ ani, cadrele didactice, părinții. Adicional au fost implicați și copii de vârstă preșcolară, bibliotecari din biblioteci publice și școlare.

Programul este implementat în parteneriat cu STEP IT Academy Moldova, care ne-a susținut prin participare cu formatori la atelierelor de instruire a bibliotecarilor, prin consultanță și expertiză în elaborarea agendei și suportului de curs pentru formabili, instruire și consultanță în metodologia de organizare a orelor de programare, acest suport fiind oferit de Larisa Rusu, vice-director, Tatiana Bîcu și Ina Țarălună, formatori. La nivel local, bibliotecile din rețea au avut ca parteneri direcțiile raionale de cultură și de învățământ, instituții de învățământ, consilii ale tinerilor. Un aspect important în contextul acestui program este implicarea voluntarilor (liceeni, studenți, învățători la clasele primare, profesori de informatică, bibliotecari școlari), care au beneficiat de instruire și i-au asistat pe bibliotecari în realizarea activităților din cadrul programului, în special a Campaniei *Ora de Coding*.

Programul include câteva componente axate pe formarea de cunoștințe, atitudini și competențe la bibliotecarii, voluntarii și beneficiarii participanți în proiect.

(1) Componenta transfer de cunoștințe către bibliotecile din rețea

În perioada respectivă au fost organizate patru ateliere, cu participarea a câte un bibliotecar și un voluntar lider de la fiecare bibliotecă din rețea, care ulterior au

instruit alți voluntari locali și beneficiari. În calitate de formatori pe diverse subiecte au fost Tatiana Bîcu de la STEP IT Academy Moldova, Lilia Tcaci, Lolita Caneev și Eugenia Bejan de la BNC „Ion Creangă”. Atelierele au fost axate pe următoarele teme: „Metodologia organizării Campaniei *Ora de Coding* în cadrul programului inovator de bibliotecă „CodeLab – Învăță coding la bibliotecă”, „Instrumente de marketing și promovare. Crearea posterelor în programul Canva”, „Metodologia de livrare a SMB „CodeLab – Laborator de programare pentru copii și adulți”, „Infograficul – instrument de promovare și diseminare a rezultatelor SMB”. Participanții la instruirii au beneficiat de suport de curs, inclusiv: Ghidul de organizare a Campaniei *Ora de Coding*, tutoriale pentru crearea posterelor și infograficelor, șapte ghiduri de organizare a atelierelor de programare, patru tutoriale video traduse în limbile română și rusă, Ghidul de implementare a programului ș.a. În cadrul atelierului de follow-up au fost evaluate rezultatele implementării, au fost identificate succesele, provocările și soluțiile pentru asigurarea durabilității programului.

(2) Campania „Ora de Coding” s-a desfășurat în Săptămâna educației pentru știința calculatoarelor (4-10 decembrie 2017), în cadrul inițiativei globale *Hour of Code* – „cel mai de amploare eveniment de educație IT din lume”, care se desfășoară anual în circa 180 de țări. Timp de o săptămână, circa 125 de activități de inițiere în programare s-au desfășurat în biblioteci și instituții de învățământ cu implicarea activă a bibliotecarilor și voluntarilor, cu scopul de a promova importanța dezvoltării competențelor digitale și de programare pentru toți. Peste 2800 participanți direcți (preșcolari, elevi, studenți, cadre didactice, părinți, bibliotecari) au avut oportunitatea să conștientizeze importanța competențelor de programare, să cunoască conceptele elementare ale programării și să conceapă propriile jocuri cu ajutorul tutorialelor interactive de pe platforma *hourofcode.com*. Atât copiii, cât și adulții au apreciat modul interesant, interactiv, accesibil, distractiv și, în același timp, foarte instructiv și util pentru dezvoltarea gândirii logice și a competențelor digitale. E de apreciat faptul că mai mulți profesori de informatică au menționat că orele de programare au reușit să trezească interesul pentru acest domeniu chiar și elevilor care, de obicei, sunt mai puțin activi la lecțiile de informatică.

Implicarea voluntarilor a făcut posibilă organizarea campaniei nu doar în biblioteci, dar și în alte instituții. De exemplu, pe lângă cele 14 ore de programare, organizate la BNC „Ion Creangă”, alte 42 de activități au fost organizate în 6 licee și gimnazii din Chișinău și la BP din comuna Ciorescu, fiind susținute de voluntarii instruiți la BNC „Ion Creangă” (elevi, profesori de informatică, bibliotecari

școlari). „*A fost o experiență inedită. Am învățat împreună cu copiii, am descoperit noi posibilități de activitate la computer. M-am simțit mândră când elevii m-au întrebat dacă sunt programator*”, a menționat Eugenia G., bibliotecară. Lilia G., profesoară de informatică, a apreciat faptul că „*elevii pot învăța bazele programării prin joc – o modalitate interactivă și foarte eficientă de a forma competențe de utilizare inteligentă a calculatorului*”, menționând că va recomanda și altor colegi tutorialele de pe platforma *code.org*.

Organizarea unor activități de amploare, precum Campania *Ora de Coding*, a făcut posibilă mobilizarea nu doar a bibliotecarilor, voluntarilor, dar și a cadrelor didactice, cu care s-a colaborat foarte eficient, precum și oportunitatea de a spori impactul activității bibliotecilor și vizibilitatea lor atât în spațiul fizic, cât și cel virtual.

(3) Serviciul modern de bibliotecă „CodeLab – Laborator de programare pentru copii și adulți” este implementat în toate bibliotecile participante în program, începând din ianuarie 2018. Serviciul include cicluri a câte 4-5 ateliere săptămânale, la care pot participa copii, profesori, părinți. Ca regulă, fiecare atelier include activități fără calculator și activități la calculator, axate pe învățare, joc și exercițiu practic. Participanții învață noțiuni din vocabularul programării (algoritm, program, binare, buclă, eveniment, acțiune, condiție, debugging ș.a.). Ei se familiarizează cu conceptele de bază ale programării, învățând lucruri noi și interesante despre: Cum gândește un computer?, Cum funcționează și comunică computerele în rețea?, Care este diferența între algoritm și program?, Ce înseamnă gândire computațională?, Cum ne putem exprima în limbajul computerelor?, Ce îl face pe un computer să fie computer?, Cum e să fii „poștaș virtual” pentru a te convinge care modalitate de transmitere a datelor este mai sigură?, De ce după un eveniment trebuie să urmeze neapărat o acțiune? Cum poți stoca o informație într-o brățară binară? și alte subiecte care le ajută să descopere lumea programării. Cu ajutorul tutorialelor de pe platforma educațională *code.org*, participanții se transpun în rol de programatori, concepând propriile jocuri de tipul Labirint, Flapy bird, Minecraft, Star Wars ș.a. Utilizând un limbaj de programare simplu, bazat pe tehnica *drag&drop*, copiii sunt încurajați să „construiască” jocuri, asamblând logic segmente / blocuri de cod, pentru a pune în mișcare personaje, a crea o poveste, un șir logic de evenimente și acțiuni, a stabili reguli etc. Astfel ei pătrund în lumea din spatele jocului, înțeleg cum sunt create jocurile și aplicațiile, în ce constă munca unui programator. Copiii de diferite vârste, de la preșcolari la adolescenți, au descoperit pe platforma *code.org* tutoriale accesibile lor, concepute de la simplu la

complicat, care sunt ușor de folosit atât în cadrul activităților ghidate de adulți, cât și independent.

Pentru promovarea activităților din cadrul programului au fost create postere, au fost confecționate tricouri cu logoul *Hour of Code* pentru bibliotecari și voluntari, autocolante și magneți cu logo pentru participanții la Campania *Ora de Coding* și la atelierelor de programare din cadrul SMB. Activitățile organizate au fost reflectate în mass-media scrisă și audio-vizuală, pe rețelele sociale și diseminate în cadrul întrunirilor profesionale ale bibliotecarilor din bibliotecile publice și școlare. Pentru o mai bună comunicare și diseminare a experienței, pe Facebook a fost creat grupul BiblioCodeLab.md și pagina dedicată BiblioCodeLab.md

Impactul programului „CodeLab – Învăță coding la bibliotecă” în perioada 16 octombrie 2017 – 30 martie 2018 este următorul:

- 257 de activități organizate, inclusiv: 124 activități în cadrul Campaniei *Ora de Coding*, 98 ateliere de inițiere în programare organizate în cadrul SMB; 5 ateliere de instruire pentru bibliotecari și voluntari lideri, 18 ateliere pentru voluntarii locali, 12 activități de diseminare;
- 4121 beneficiari direcți (inclusiv 128 voluntari, 2804 participanți direcți la Campania *Ora de Coding* și 1135 participanți la atelierelor din cadrul SMB) au conștientizat importanța inițierii în programare, și-au format competențe de programare și de utilizare a platformelor on-line de învățare coding; din ei 75,0% sunt copii până la 14 ani, 15,9% tineri de 14-25 ani, 7,1% adulți de 25-50 ani, 2,0% vârstnici de 50+ ani; 2284 sau 55,4% sunt fete / femei; de asemenea, 3652 beneficiari indirecti au fost informați despre importanța competențelor de programare și platformele de învățare coding;
- 14 bibliotecari și 12 voluntari lideri din rețea dețin competențe de inițiere în programare, de utilizare a platformelor on-line de instruire și a instrumentelor de promovare și diseminare a programului;
- 12 biblioteci din rețea au beneficiat de suport de curs pentru realizarea activităților din cadrul programului și asigurarea durabilității acestuia: 1 ghid de organizare a Campaniei *Ora de Coding*, 7 ghiduri de organizare a atelierelor de programare, 4 tutoriale video traduse în limbile română și rusă, 1 ghid de implementare a programului ș.a.;
- 40 instituții de învățământ (19 licee, 14 gimnazii, 5 grădinițe, 2 colegii), 1 centru comunitar, 1 bibliotecă publică din afara rețelei s-au implicat ca parteneri în Campania *Ora de Coding*, organizând participarea voluntarilor

- și elevilor la orele de programare; circa 128 voluntari s-au implicat în campanie;
- Promovarea și diseminarea programului prin materiale promoționale elaborate de către biblioteca coordonatoare și bibliotecile din rețea (55 tricouri, 2000 magneți, 1500 autocolante cu logoul *Hour of Code*), 22 postere de promovare a Campaniei *Ora de Coding* și a SMB, 12 infografice, 14 evenimente create pe Facebook, 270 de postări pe Facebook (1360 distribuiri, 5580 aprecieri și 340 comentarii), 2 comunicate de presă, 4 articole în mass-media scrisă, 2 reportaje la radio și TV;
  - 14 bibliotecari implicați în program și-au dezvoltat competențele și abilitățile de lideri în livrarea SMB și de transfer de experiență pentru alți bibliotecari (12 prezentări ale programului în cadrul întrunirilor profesionale ale bibliotecarilor din bibliotecile publice și școlare, 4 aplicări la programul de replicare a SMB în cadrul inițiativei Novateca „Fondul de dezvoltare a bibliotecii moderne”);
  - 11 biblioteci au beneficiat de diferite echipamente și bunuri oferite ca donație (laptopuri, proiectoare digitale și ecrane de proiecție, table flipchart, bean bag-uri).

Feedback-ul oferit de participanții la program este unul pozitiv și denotă aprecierea și interesul sporit din partea beneficiarilor programului. Iată doar câteva din opiniile exprimate de copii și adulți: „*Am fost foarte impresionată de ceea ce am învățat aici pentru că în comparație cu lecțiile de la liceu este mult mai atractiv și sunt mult mai ușor de înțeles.*” (elevă, voluntar, Telenești); „*Este interesant să descoperi diferite programe utile pentru noi, copiii. Am învățat multe lucruri noi, care mi-au părut grele la început, dar am reușit să le înțeleg. A fost o activitate foarte interesantă și captivantă.*” (elev, Căzănești); „*Foarte interesant! La informatică am nota 5 și-mi era frică că n-o să pot. Dar am reușit!*” (elev, Climăuții de Jos, Șoldănești); „*La început credeam că programarea este ceva pentru oamenii mari și serioși, dar am putut și eu să programez jocul. Mi-a plăcut foarte mult.*” (preșcolar, Orhei); „*Sunt bucuros că fac parte din această echipă Ora de Coding, pentru că pot să învăț gratis programarea prin joc și voi împărtăși cunoștințele mele altor copii pentru a se bucura de aceeași performanță în programare*” (student colegiu, voluntar, Cahul); „*Mulțumesc BNC „Ion Creangă” pentru invitația de a participa la acest training. Am fost plăcut surprinsă de cunoștințele moderatorilor, bibliotecari de profesie, în domeniul terminologiei specifice programării. Deși predau Scratch-ul deja al treilea an, am făcut și unele descoperiri, ca de exemplu, să înveți un limbaj de programare, elaborând*

algoritmi de realizare a sarcinilor unui joc. Săptămâna educației în știința computerelor este o modalitate interesantă de a cunoaște frumoasa și captivanta lume a programării, indiferent de vârsta pe care o ai.” (prof. de informatică, voluntar, Chișinău); *„Ora de programare este un eveniment util pentru promovarea disciplinei școlare informatica în instituția de învățământ. Activitățile au fost interesante, atractive și au sporit interesul copiilor pentru programare.”* (prof. de informatică, Florești); *„Nici nu m-am gândit că poți face programare pe hârtie. Foarte interesant! Voi folosi această metodă și la lecțiile de limba română. Mulțumesc bibliotecarei că m-a convins să particip la asemenea activități interesante. Mulțumesc BNC pentru trainingul interesant și util.”* (prof. de limba română, Climăuții de Jos, Șoldănești); *„Cred că e ceva util pentru copii, chiar și pentru cei mici, deoarece nu pur și simplu se joacă la calculator, dar învață ceva interesant. Cu tutorialul „Codable”, de exemplu, copiii învață mai ușor orientarea în spațiu. Mulțumim pentru că ne-ați invitat la această activitate.”* (părinte, Chișinău); *„Am rămas impresionată să aflu că Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” oferă instruiți în programare, ceea ce este o noutate nu doar pentru Republica Moldova, dar și pentru bibliotecile din întreaga lume. Prin aceasta, Moldova s-a alăturat unor țări, precum Suedia și Statele Unite ale Americii, bibliotecile cărora au început nu cu mult timp în urmă să realizeze programe de educație digitală timpurie, printre care se numără și programarea. Mă bucur să văd că programarea nu este învățată doar de copii și adolescenți, ci și de adulți – asta ne demonstrează că niciodată nu este târziu să înveți ceva nou, mai ales când vorbim despre formarea unor abilități atât de necesare în era digitală actuală.”* (Inga Lunden, expert în domeniul bibliotecilor, Suedia).

Scopul pe care îl urmărim prin acest program, desigur, nu este să formăm programatori, deși stimularea interesului participanților pentru o viitoare carieră în domeniul TI ar putea fi un rezultat de impact al programului. Ceea ce ne-am propus în primul rând este să le oferim copiilor și adulților o perspectivă educativă, simplă și atractivă asupra mediului digital, să le ajutăm să-și dezvolte gândirea logică, competențele digitale și alte abilități necesare, să-i încurajăm să folosească timpul la calculator în mod util, manifestându-se nu doar ca consumatori ci și creatori de conținuturi informatice. Făcând o paralelă între scris / citit și programare, profesorul Mitch Resnick spunea, în discursul menționat mai sus [6], că puțini devin scriitori profesioniști, dar pentru toți e necesar să învețe scrisul și cititul; la fel e și cu programarea: nu toți copiii, care participă la programe de inițiere în coding, vor deveni programatori când vor crește, dar competențele

obținute, inclusiv competențele digitale, capacitatea de a gândi logic și creativ, de a face față provocărilor, de a gândi critic, de a lucra în echipă, vor fi necesare tuturor, indiferent în ce domeniu vor activa în viitor.

Referințe bibliografice:

1. *DigComp: Digital Competence Framework for Citizens*. [Accesat 12.03.2018] Disponibil pe Internet: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp>
2. *Eroarea „nativ digital”: de ce tinerii trebuie să își dezvolte competențe digitale*. [Accesat 07.03.2018] Disponibil pe Internet: https://www.ecdl.ro/uploads/stiri/resources/files/E%C5%9Fecul_Genera%C5%A3iei_Nativilor_Digitali_Document_de_pozitie.pdf
3. Ainley, Fraillon; Schulz, J.; Friedman, W.; Gebhardt, T. *Preparing for Life in a Digital Age: The IEA International Computer and Information Literacy Study International Report*. 2014. [Accesat 07.03.2018] Disponibil pe Internet: http://www.iea.nl/fileadmin/user_upload/Publications/Electronic_versions/ICILS_2013_International_Report.pdf
4. *Fundatia ECDL își anunță sprijinul pentru Asociația Europeană pentru e-Aptitudini (EeSA)*. [Accesat 07.03.2018] Disponibil pe Internet: https://www.ecdl.ro/m/noutati-articol/fundatia-ecdl-isi-anunta-sprrijinul-pentru-asociatia-europeana-pentru-e-aptitudini-eesa_227.html
5. *Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning*. [Accesat 12.03.2018] Disponibil pe Internet: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962>
6. Resnick, Mitch. *Let's teach kids to code*. [Accesat 07.03.2018] Disponibil pe Internet: https://www.ted.com/talks/mitch_resnick_let_s_teach_kids_to_code
7. *Studiu privind siguranța copiilor on-line în Republica Moldova / Centrul Internațional „La Strada”*. Chișinău, 2014. 60 p. [Accesat 07.03.2018] Disponibil pe Internet: http://lastrada.md/files/resources/3/Studiu_siguranta_online_.pdf

„PAȘAPORT PENTRU VIAȚĂ”: PROGRAM DE AUTOCUNOAȘTERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ PENTRU ADOLESCENȚI (Ciclul II: Comportamentul. Cum să ne formăm un comportament asertiv)

Zinaida URSU

*șef secție Activitate cu copii de 11-16 ani,
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”*

„Uneori încrederea înseamnă totul”

(Howard Roughan)

Adolescența este perioada, cursul căreia predetermină în mare măsură întreaga viață viitoare a omului. Anume în acest timp se formează o imagine de ansamblu despre sine însuși, locul tău în lume, obiectivele și valorile vieții. Maturizându-se, omul caută intensiv un „loc sub soare”, cunoscând la un nivel calitativ nou atât lumea fizică, cât și lumea relațiilor umane. În dependență de cât de bine reușește depinde, în mod direct, viitorul lui succes în viață.

Una dintre cele mai importante premise psihologice pentru o maturizare reușită este dezvoltarea unui comportament asertiv, bazat atât pe încrederea în sine, pe respectarea nevoilor și drepturilor proprii, cât și pe respectarea nevoilor și drepturilor celor cu care interacționezi, comunică.

Ce înseamnă să ne comportăm cu încredere?

- să știm cum să stabilim și să atingem un scop;
- să ne exprimăm deschis și să ne controlăm emoțiile și acțiunile;
- să ne apărăm interesele fără agresiune și timiditate;
- să ieșim din conflicte onorabil.

Desigur, aceste calități se dezvoltă pe tot parcursul vieții, însă, în cea mai mare măsură, formarea lor este influențată de experiența dobândită în adolescență. Prin urmare, accentul principal trebuie pus pe formarea unui astfel de comportament la adolescenți.

Cum putem ajunge încrezători în sine? Este posibil să învățăm acest lucru?

Încrederea nu este ceva imposibil de atins, prerogativa celor aleși sau transmisă prin ereditate. Încrederea este o abilitate care poate și trebuie să fie dezvoltată. Deși un astfel de comportament depinde mult de caracteristicile educației familiale și de relațiile cu părinții, el se manifestă, în primul rând, nu în comunicarea cu adulții, ci cu semenii, colegii.

O platformă excelentă de comunicare pentru adolescenți, în acest sens, sunt spațiile Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”. Printre activitățile destinate tinerilor este și *Programul de autocunoaștere și dezvoltare personală pentru adolescenți „Pașaport pentru viață”*, organizat în parteneriat cu Asociația Psihologilor Profesioniști din Moldova „Psiheea”, președinte Angela Nicolaou, magistră în psihologie și moderator al programului. Ciclul I, *Inteligența emoțională*, a fost lansat la finele anului 2015 și a fost absolvit de 24 adolescenți (vezi: *Cartea. Biblioteca. Cititorul*, 2016, fasc. 25, p. 46-50). Programul s-a bucurat de un interes sporit printre adolescenți, fapt ce ne-a determinat să-l continuăm printr-un nou ciclu de ateliere cu genericul *Cum să ne formăm un comportament asertiv (sigur)*.

Scopul programului:

Dezvoltarea unor abilități de comportament asertiv la adolescenți

Obiectivele programului:

- cunoașterea modului propriu de comportament,
- educarea exprimării exterioare a sentimentelor asociate cu comunicarea,
- educarea coerenței sentimentelor exprimate exterior și celor de trăire interioară,
- consolidarea noilor stereotipuri de comportament prin feedback constructiv,
- învățarea utilizării pronumelui „Eu”,
- îmbunătățirea abilităților de răspuns și reacție în situații specifice sau în cele de zi cu zi.

Programul este destinat adolescenților de 14-18 ani. S-au înscris la program 28 de participanți de la 10 licee și colegii din Chișinău. Informația despre desfășurarea programului a fost plasată pe pagina Facebook a BNC „Ion Creangă”.

Activitățile au fost grupate în 8 sesiuni care s-au desfășurat în perioada 26 noiembrie 2017 – 04 februarie 2018, în zilele de duminică. Tematica sesiunilor a inclus următoarele subiecte:

1. Ce este comportamentul?
2. Echipa noastră. Împreună suntem o forță.
3. Repede și iscusit. Demnitatea noastră.
4. Autocontrolul. Incertitudinea.
5. Învingerea stresului. Învățăm să comunicăm.
6. Fermitate în relațiile interpersonale. Soluționarea conflictelor.
7. Rezistență la influență. Mișcare spre ținte.

Cea de-a 8-a sesiune a fost una de totalizare.

Programul a inclus diferite metode de instruire: brainstorming, comentarea unei imagini, jocuri de rol și didactice, studii de caz, discuții și analiză, activități în grup, metode care au avut rolul de consolidare a unității participanților, precum și de dezvoltare a imaginii în ansamblu despre grupul lor.

La prima sesiune participanții au studiat cele două tipuri de comportament: sigur și nesigur. Au învățat să facă diferența între comportamentul asertiv (sigur), pasiv și agresiv. Comportamentul nesigur, ce se manifestă prin două extreme: pasivitate sau agresivitate, a dat cea mai mare bătaie de cap „actorilor” în cadrul jocului de rol, din motivul incertitudinii în demonstrarea lui. Ca recompensă pentru efortul depus, participanții au primit formula unei persoane cu comportament asertiv pe care au încercat să o aplice în practică chiar a doua zi.

Următoarea sesiune a avut ca scop consolidarea echipelor. Din cinci grupuri au fost formate două echipe, care, împreună cu liderii aleși, au elaborat, de comun acord, numele echipei, motto-ul și logo-ul acesteia. Participanților le-a fost prezentat în acțiune principiul-cheie al lucrului în echipă și li s-a oferit posibilitatea de a practica capacitatea de coordonare a acțiunilor comune. Acest lucru este foarte important pentru dezvoltarea comportamentului asertiv, deoarece implică coordonarea activității fiecăruia cu eforturile altora.

În cadrul sesiunii a 3-a și a 4-a, adolescenții și-au format abilități de autocontrol și păstrare a încrederii în sine în condiții tensionate și de stres emoțional. Au învățat cum să-și păstreze demnitatea, cum să aplice verbalizarea și convingerea pentru stăpânirea emoțiilor negative și au înțeles de ce este bine să nu le ascundă. Cât de dificil este să urmezi acești pași s-au convins în timpul exercițiului practic – construirea în grup a unui turn din hârtie în doar 5 minute.

Sesiunea următoare le-a oferit posibilitatea să-și consolideze cunoștințele despre comportament și au învățat să comunice într-o manieră asertivă. S-a menționat faptul că, în cadrul instituției de învățământ, ei învață cum să coopereze cu cei din jur, însă mai au nevoie să învețe și cum să spună nu, cum să își exprime

emoțiile, cum să reacționeze atunci când fac greșeli. Este important să respecte câteva reguli:

- Să folosească pronumele „eu” fără a se ascunde după formulări incerte.
- Să-și exprime direct și sincer propria opinie indiferent de ce cred cei din jur. De exemplu: „Eu consider că aceasta nu este o idee bună”, „Eu cred că acesta este un lucru ilegal”.
- Capacitatea de a refuza și a spune „nu” atunci când este necesar. De exemplu: „Nu, mie asta nu-mi convine”, „Nu, eu nu vreau să fac acest lucru”.

Ultimele două sesiuni au fost dedicate relațiilor interpersonale, soluționării conflictelor și capacității de a rezista influenței nedorite. Sesiunea a 7-a a fost mai deosebită. Adolescenții au venit împreună cu părinții și au discutat foarte sincer despre cum își pot îmbunătăți relațiile. Părinții au descoperit că comportamentul asertiv începe cu acceptarea anumitor convingeri și principii. De exemplu, pentru unele persoane, comportamentul și comunicarea asertivă nu sunt ușor de adoptat, având nevoie de exercițiu și, în același timp, de o schimbare a mentalității. De aceea, a fost util să-și amintească împreună cu psihologul care sunt drepturile pe care fiecare dintre ei le are atunci când e vorba de comunicare.

Pentru a evita comportamentele specifice adolescentului, precum ignoranța, nervozitatea, neascultarea, părinții trebuie să aibă grijă de modul în care comunică cu aceștia. Atunci când discută, este foarte probabil ca ambele persoane participante la conversație, părinte și copil, să interpreteze greșit cerințele și nevoile celuilalt. De aceea este foarte important ca în orice relație părinte-copil să existe, înainte de toate, sinceritate, înțelegere și multă dragoste pentru a putea trece cu succes peste schimbările caracteristice vârstei. Psihologul Angela Nicolaou le-a oferit cea mai potrivită soluție în acest caz: *comunicarea și verbalizarea*, pentru a ști, cu adevărat, ce gândește și ce dorește fiecare.

Evaluare:

La finalizarea programului s-a realizat o evaluare a întregii activități desfășurate în cadrul acestui training. Răspunsurile tinerilor la întrebările moderatorului denotă utilitatea acestui program și importanța pe care a avut-o pentru tineri:

Ce au învățat?

- ✓ Să se exprime liber.
- ✓ Să-și cunoască lumea interioară.
- ✓ Să lucreze în echipă.
- ✓ Să demonstreze respectul față de sine și de ceilalți.

- ✓ Să se autocontroleze.
- ✓ Au însușit formula unei persoane asertive.

Ce le-a placut?

- ✓ A fost o provocare.
- ✓ A fost ceva nou, au învățat multe despre ei înșiși.

Ce nu le -a placut?

- ✓ Uneori au fost distrați.
- ✓ Pentru unii a fost dificil să se concentreze.

Competențe obținute:

1. Dețin cunoștințe teoretice și practice despre comportamentul asertiv.
2. Cunosc metode clare și simple de îmbunătățire a modului de raportare la situații stresante.
3. Au o reactivitate ridicată și asertivă în situații stresante și conflictuale.
4. Au abilități avansate de manevrare a situațiilor conflictuale.

În calitate de coordonator de proiect, am remarcat și apreciat:

- atitudinea pozitivă și constructivă, deschiderea și implicarea activă a tuturor participanților pe parcursul sesiunilor,
- responsabilitatea fiecăruia în luarea deciziilor.

Concluzii:

Consider că acest program a fost o mare oportunitate pentru cei 18 adolescenți, care au participat activ și au finalizat cu succes programul. Ei sunt acum mai siguri de sine, au abilități mai bune de comunicare cu semenii și cu părinții, cunosc valoarea lucrului în echipă. Participanții și-au primit certificatele după o discuție foarte interesantă despre valori, despre creștere personală și nu competiție sau comparație permanentă cu alții.

Știința psihologică afirmă: „*Încrederea este mai puțin dependentă de deficitul comportamental decât de neajunsul sentimentului propriei valori*”. Contează foarte mult gândurile, sentimentele noastre și atitudinea față de noi înșine. Autoaprecierea – iată cheia încrederii în sine! Modificarea comportamentului nostru va fi eficientă și benefică numai dacă dialogul intern și atitudinea față de noi înșine se va schimba.

Împreună cu psihologul Angela Nicolaou, am decis să continuăm acest tip de activitate într-un alt format – un club de discuții pentru adolescenți, pe care îl vom lansa în curând.

MICII CERCETĂTORI ECOLOGIȘTI – PROMOTORII GÂNDIRII ECOLOGICE

Lilia CIOBANU

Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, Filiala „Ovidius”, Chișinău

Un serviciu modern de bibliotecă, care s-a transformat într-un eveniment special pentru copii și familiile lor, este serviciul „Micii Cercetători Ecologiști”. Se adresează unei vârste, la care copiii manifestă foarte multă curiozitate științifică, și are scopul de a le stimula comunicarea, cunoașterea, autocunoașterea, gândirea critică și creativitatea. Activitățile au menirea de a promova un mediu stimulativ și integrant, încurajând explorarea și investigarea independentă. Se respectă nevoia de joc, de mișcare, de relaxare a copiilor, dar și ritmul și potențialul fiecărui copil. A experimenta înseamnă a-i pune pe elevi în situația de a concepe și de a practica ei înșiși un anumit gen de operații cu scopul de a observa, a studia, a demonstra, a verifica, a măsura rezultatele.

Misiunea bibliotecii se prefigurează a se direcționa spre:

- asigurarea unui act educațional eficient, care să contribuie la formarea unei personalități autonome și creative, la dezvoltarea unor copii sufletești, sănătoși, creativi, activi, cu spirit critic, cooperanți, care să se adapteze ușor la programul de muncă școlar și la orice situație în viață;
- ridicarea nivelului de socializare și dezvoltarea capacității copilului de a intra în relație cu ceilalți copii și cu adulții, de a interacționa cu mediul ambiant, de a-l cunoaște și stăpâni prin explorări, descoperiri, experimente;
- orientarea spre valori, prin abordarea educației cu referire la problematica umană, la domeniul moral-civic și cultural-artistic, estetic, acestea stând la baza formării personalității elevilor;
- dezvoltarea atitudinilor pozitive față de mediul înconjurător;
- dezvoltarea sensibilității copiilor și responsabilizarea acestora prin activități experimentale și de ocrotire a mediului.

Viziunea bibliotecarului în raport cu desfășurarea serviciului „Micii Cercetători Ecologiști”:

- dorim ca fiecare copil să se dezvolte liber, integral și armonios, să dobândească cunoștințe, capacități și atitudini necesare activității viitoare, să-și formeze un comportament tolerant, care să stimuleze respectul, înțelegerea și cooperarea;

- dorim să-i sensibilizăm pe copii cu privire la comportamentele indezirabile ce duc la poluarea orașului și a întreg pământului;

- dorim să implicăm familia în activitățile care se desfășoară în cadrul bibliotecii.

Analiza serviciului „Micii Cercetători Ecologiști”:

O lecție de științe altfel, prin intermediul metodei experimentului, are un impact pozitiv asupra elevilor, părinților, bunicilor. Forma de organizare a lecției este ingenioasă și creativă. Cunoașterea prin experiment îi îndeamnă pe elevi să observe, să descopere, să analizeze, să conștientizeze consecințele acțiunilor proprii. Experimentele se caracterizează prin curiozitate, implicare, cercetare, emoție și suspans, dar cel mai important, știința devine abordabilă elevilor claselor primare. Copiii capătă încredere în sine și își dezvoltă spiritul de muncă în echipă.

Joaca poate deveni o lecție de știință, iar copiilor le putem trezi interesul față de fenomene, cercetare, explorare, experimente. Experimentul stimulează curiozitatea și entuziasmul copiilor pentru știință, iar învățarea unor noțiuni complexe este foarte simplă și, mai ales, distractivă. Explicarea noțiunilor de ecologie, poluare, reciclare prin intermediul experimentului contribuie la învățarea de lungă durată, conștientă și responsabilă. Copiii se implică nemijlocit, ating, simt, cercetează, ascultă, pentru a observa un fenomen anume. Scopul principal este să observăm fenomenul, să-l descoperim, ca mai târziu să-l înțelegem în profunzime. Serviciul „Micii Cercetători Ecologiști” are ca obiectiv sensibilizarea elevilor de clasele primare și îndrumarea lor către promovarea unor atitudini responsabile față de mediul înconjurător. Copiii învață să respecte natura, privind-o ca un cetățean-ecolog, conștientizând că natura are nevoie de prieteni și nu de dușmani.

Natura este o bogată sursă de inspirație pentru experimente reușite, uimitoare și ușor de realizat. Experimentele îi surprind plăcut nu doar pe cei mici, dar și pe părinții lor. La lecțiile de educație ecologică copiii au ocazia să experimenteze cu ajutorul obiectelor și substanțelor din universul lor imediat (pet-uri, bicarbonat de sodiu, colorant alimentar, oțet, sare). În acest fel „a face știință” devine o activitate prietenoasă și la îndemână pentru ei, acest lucru ajutându-i să capete încredere și să scape de mitul conform căruia domeniile științifice sunt inabordabile copiilor de vârstă școlară mică. Activitățile ecologice au continuitate. Micii ecologiști, împreună cu părinții și bunicii lor, realizează experimente acasă, astfel, petrecându-și timpul împreună, util și foarte distractiv.

În cadrul lecțiilor de științe au fost desfășurate următoarele experimente: *Amidonul din alimente* (lactate, pâine, mezeluri ș.a.), *Capsula-creatură*, *Candela*

ecologică, Sistemul cosmic dulce, Minionii efervescenti, Pasta de dinți eco, Bomboana ecologică, Tornada, Vulcanul, Semințele prind viață, Punguța cu galbeni, Crearea unui mini-teatru de păpuși din materiale reciclabile, Cerneala invizibilă, Ștampila ecologică, Pipero Magia, Fursecuri fantomatice eco ș.a. La lecțiile-experiment micii ecologiști au descoperit cum într-un minut pot lua naștere creaturi fantastice, cum are loc procesul de oxidare, ce este densitatea, cum planetele orbitează în jurul Soarelui, cum se formează un vulcan, cum reacționează Pământul la diferite fenomene din natură, cum se pregătește o pastă de dinți ecologică, folosind pulberea de argilă, coaja de ou, glicerina, uleiul de mentă. Iar experimentele dulci i-au învățat pe copii să înțeleagă că alimentația sănătoasă este un mod de viață.

De asemenea, la orele de ecologie, elevii au realizat două spectacole: „De vorbă cu Pământul” și „Nevoia de a fi îmblânzit”, personajele fiind confecționate din materiale reciclabile, și un film didactic „De vorbă cu Pământul”. La 22 aprilie, de Ziua Pământului, Echipa verde a mărșăluit pe străzile orașului în haine verzi confecționate din materiale reciclabile, distribuind fluturași cu mesaje educative, astfel aducând un omagiu Planetei albastre.

La lecțiile-experiment ne propunem să găsim o altă utilitate materialelor plastice și din hârtie. Prin această activitate vizăm conștientizarea efectelor nocive pe care le poate produce un comportament indezirabil față de natură, cauzând poluarea mediului. Trebuie să ne asumăm consecințele acțiunilor noastre. Copiii sunt puși în situația de a găsi altă utilitate obiectelor pe care le aruncăm zilnic (ziare, pet-uri, cutii de carton etc.). La început sunt întrebători, apoi curioși și, în final, entuziaști. Emoțiile sunt pozitive, iar impactul este puternic și astfel mesajul de ocrotire a mediului este mai ușor recepționat de către elevi. Experimentul se referă la un set de observații sistematice în contextul rezolvării unei probleme sau chestiuni, pentru a sprijini sau dezminți o ipoteză sau cercetare privitoare la fenomene. La orele de educație ecologică experimentele ajută la înțelegerea anumitor fenomene sau mecanisme. Cu ajutorul acestora, copiii percep lumea înconjurătoare mai ușor. Experimentul, ca metodă, îi ajută pe elevi să conștientizeze efectele negative pe care le aduce poluarea mediului înconjurător, ei observă modul în care putem valorifica materialele reciclabile, posibilitatea de a ne juca și învăța lucruri noi.

Iată câteva dintre experimentele pe care le-am realizat cu Micii Cercetători:

Amidonul în alimente. Am testat existența amidonului în alimente: pâinea de secară, pâinea de țărâțe, brânza de vaci, ketchup, mezeluri și alte produse. Amidonul este sursa principală de carbohidrați, furnizorul glucozei, administrându-

l luăm porția de energie de care are nevoie organismul. Iar amidonul modificat poate fi o sursă de energie periculoasă, care declanșează tulburări ale tranzitului intestinal și deficitul de atenție. Cum îl testăm în alimente? Foarte simplu, cu ajutorul picăturii de iod.

Un alt experiment realizat ne-a demonstrat că în urma amestecului bicarbonatului de sodiu cu oțetul se elimină dioxidul de carbon (CO₂), care este un gaz prezent în atmosferă, mai greu decât aerul, astfel acesta ajută la stingerea focului.

Amestecând substanțele chimice, permanganatul de sodiu cu peroxidul de hidrogen, se elimină oxigenul, astfel un chibrit aprins, apoi stins, datorită gazului, se reaprinde. Oxigenul este gazul prezent în atmosferă care ne ajută la respirație.

Cerneala invizibilă. Acesta constă în utilizarea materialelor din mediul imediat, precum lămâia. Bineînțeles, să scrii un mesaj cu suc de lămâie nu e într-atât de ușor, dar e captivant, în momentul când poți descifra mesajul la flacăra unei lumânări și concomitent conștientizezi că această magie are loc în urma procesului de oxidare. Enzima fructului intră în contact cu oxigenul, astfel are loc procesul de oxidare, apar diferite reacții la nivelul structurii moleculare a fructului. Mărul oxidează rapid dacă nu este tratat cu chimicale. Lămâia oxidează mai greu, dar la o temperatură înaltă, sucul de lămâie oxidează ușor (mesaj scris cu suc de lămâie, apoi decodificat la flacăra aprinsă). Oxidarea este un proces distructiv, 80 la sută din proprietățile fructului se pierd. Oxidează și legumele, nu doar fructele.

Capsula-creatură. Acest experiment realizat de micii savanți contribuie la dezvoltarea atenției, creativității, conștientizarea faptului că știința progresa, în ciuda poluării mediului. Micii ecologiști au descoperit că într-un minut pot lua naștere creaturi fantastice. Să fie oare magie!?

Decorațiuni din ghips. Un alt experiment care a adus zâmbete pe chipul copiilor. Ei au reciclat cutii pentru ouăle de prepeliță pentru a introduce amestecul din ghips, apă, colorant, astfel obținând forme de globuri, utilizate în calitate de jucării pentru brăduțul de Crăciun.

Curcubeul Skittels. Experimentul care a adus culoare și bucurii în sufletele copiilor. Curcubeul – un fenomen optic care apare în urma refractării luminii soarelui în picăturile de apă din atmosferă. El se observă după ploaie, când soarele este apropiat de orizont. Magia e că fiecare persoană vede propriul curcubeu, pentru că fiecare dintre noi percepe diferit culorile, dar și pentru că fiecare persoană vede lumina refractată în alte picături de apă.

Minionul efervescent. De ce apa și uleiul se separă? Apa este alcătuită din molecule polare, iar uleiul din molecule nepolare. Moleculele polare au

electricitate, se atrag una pe alta, astfel, excluzându-le pe cele nepolare. Personajul de film confecționat din materiale reciclabile ne ajută să explicăm fenomenul lichidelor care nu se amestecă. Putem înscena un spectacol cu personajele confecționate. Haios și util!

Tornada. O cantitate imensă de aer cald (ciclone) se ridică, iar aerul rece (anticiclone) coboară, astfel prin deplasare se formează o pâlnie (vârtej). Din cauza încălzirii globale tornadele au loc și în România. Experiment din materiale reciclabile: pet-uri de Cola, scotch, apă, colorant, vopsea de ouă.

Vulcanul. În miezul Terrei se află foarte multe elemente grele, care, prin procese fizico-chimice, ajung la temperaturi foarte înalte, astfel rocile se topesc în burta pământului, formând gaze. Fenomenul cauzează presiuni deosebit de mari, astfel gazele străpung scoarța pământului, formând un con vulcanic deasupra. Erupția are loc acolo unde pământul opune cea mai mică rezistență. Mineralele din interiorul pământului, care ies la suprafață odată cu erupția, fac ca solul să fie foarte fertil. Experiment realizat din materiale reciclabile: sticlă Dorna cu gât alungit, carton pentru machetă, bicarbonat de sodiu, oțet. În urma amestecului bicarbonatului cu oțetul se produce o reacție chimică, aceasta contribuind la stingerea focului.

Activitățile de *confecționare a cantinelor pentru păsări și hrănirea lor, sădirea puieților de copaci, plantarea diferitor semințe* îi ajută pe elevi să devină grijulii, responsabili, astfel conștientizând că sunt parte din natură. A înțelege natura înseamnă a înțelege viitorul, dar și a face ceva pentru salvarea naturii înseamnă a contribui la fericirea personală și a omenirii.

Activitățile la care copiii învață că alimentația corectă este un mod de viață sănătos: **Bomboane din semințe** (prepararea bomboanelor din semințe de susan, in, floarea-soarelui, migdale, stafide, miere, ciocolată naturală, **Fanta de casă cu miere de tei** (se folosește sucul de portocale, mierea de tei, apa carbogazoasă, **Brăduțul dulce** (preparat din chec cu vișini și jeleu, checul reprezentând tulpina bradului, iar jeleul verde – coroana lui), **Sistemul solar dulce** este preparat din clătite, ciocolată neagră topită, orbitele din beza (ou cu zahăr), iar planetele din bomboane colorate, **Fursecuri fantomatice** (fursecuri, ciocolată neagră topită, lapte condensat), **Fructe în ciocolată** (prune, caise, stafide, ciocolată neagră topită), **Milkshake** (lapte, înghețată, căpșuni, zmeură, coacăză).

Metoda experimentului îl apropie pe copil de natură, îl învață să observe, să descopere, să cerceteze, să pună întrebări, să gândească știința și nu s-o învețe, să perceapă lumea înconjurătoare, conștientizând că este o parte a naturii.

Impactul activităților asupra copiilor, este unul pozitiv, cu implicații emoționale (uimire, suspans, bucurie). Prin aceste lecții urmărim să le dezvoltăm dragostea de natură, respectul pentru ea și, nu în ultimul rând, ocrotirea acesteia și folosirea produselor reciclabile într-un mod creativ. Obiectivele anticipate au fost cele referitoare la identificarea comportamentelor negative și la identificarea materialelor. Rezultatele obținute de copii au coincis cu cele anticipate și, în plus, au înțeles de ce trebuie să protejeze natura și ce pot să facă cu materialele pe care înainte le aruncau la gunoi. Toți s-au implicat în mod egal la realizarea experimentelor. Tinerii experimenterii, fiind încântați de activitățile ecologice, își doresc să realizeze noi descoperiri, deoarece acestea sunt atractive și contribuie la o mai bună înțelegere a lumii înconjurătoare. Am observat că acum sunt mult mai atenți față de mediul în care trăiesc, sunt mai ordonați și conștienți de consecințele acțiunilor proprii.

Impresiile micilor cercetători denotă interesul și entuziasmul cu care au participat la activități:

„Astăzi m-am distrat grozav! Am învățat cum să transform un simplu desert într-un superdesert intergalactic. Am savurat cu plăcere prăjitura Sistemul solar pregătită de noi, Echipa verde. Spațiul cosmic s-a transformat într-o clătită scaldată din abundență cu ciocolată, bezeaua am folosit-o pentru a contura orbitele, iar bomboanele colorate au gravitat în jurul Soarelui până și-au găsit locul în burtica noastră. Foarte distractiv!” (Ana Moraru, elevă în clasa a II-a, Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”).

„Suntem răspunzători de ceea ce împlânzim”, spunea Micul Prinț. Bulbii de ceapă pe care i-am plantat acum o săptămână au prins viață. Știam că o plantă ca să crească are nevoie de apă și lumină, dar să dea viață în câteva zile... E magic!” (Carolina Manastârschi, elevă în clasa a III-a, Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”).

„Transformarea în agenți secreți m-a fascinat! Experimentul „Cerneala invizibilă” te învață cum are loc procesul de oxidare, iar decodificarea mesajului scris cu suc de lămâie implică foarte multă concentrare, atenție și răbdare. Sucul de lămâie face minuni!” (Maxim Novac, elev în clasa a II-a, Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”).

„La activitățile de educație ecologică am avut ocazia să confecționăm un personaj de film din materiale reciclabile, Minionul, creatura galbenă, haioasă, care are un singur scop în viață, să slujească cei mai tari răufăcători din istorie de la începutul începuturilor. Eu l-am creat pe Kevin, diferit de minionii din film, pentru că al meu conține două lichide în el, care nu se amestecă: apa și uleiul. Știți de ce? Apa este alcătuită din molecule polare, iar uleiul din molecule nepolare.

Moleculele polare au electricitate, se atrag una pe alta, astfel, excluzându-le pe cele nepolare. Știința este foarte distractivă și interesantă!” (Ilieș Arapan, elev în clasa a II-a, Liceul Teoretic „Mihai Berezovski”).

Scopul și obiectivele prevăzute în cadrul lecțiilor-experiment au fost realizate, obținându-se performanțe în comportamentele copiilor, părinților și bunicilor. Cu siguranță, școlii îi revine sarcina de a forma elevilor o atitudine conștientă și responsabilă față de mediu, dar și biblioteca poate contribui la responsabilizarea societății prin informare, conștientizare și educare.

IMPRIMANTELE 3D ȘI ROBOȚII AU UN ROL ÎN POVESTEA MEA. ÎNVĂȚAREA PARTICIPATIVĂ ȘI CREAREA DE CONȚINUT ÎNTR-UN MAKERSPACE DE BIBLIOTECĂ

Marjukka PELTONEN

Mikaela WICKSTRÖM

Biblioteca Tapiola, Biblioteca Orașenească Espoo, Finlanda

Utilizarea tehnologiei mobile în crearea de conținut pentru copii și tineri a devenit o parte integrantă a activității bibliotecii noastre după ce a obținut primele tablete și smartphone-uri în 2011. O altă mare schimbare a avut loc în vara anului 2013, atunci când am început să construim un maker space și am adus imprimante 3D și roboți în bibliotecă.

Biblioteca noastră a avut ocazia să se adapteze și să introducă noi modalități de utilizare a tehnologiei în procesul de învățare a profesorilor și grupurilor școlare. Faptul că tehnologia mobilă face crearea de conținut mai ușoară ca oricând este atât o oportunitate, cât și o provocare, atunci când implicăm copiii în crearea de materiale care nu sunt doar pentru școală și învățare, ci și pentru a fi utilizate și afișate în bibliotecă, iar tehnologia transformă această acțiune într-una inovatoare. Problemele principale ale educației media: confidențialitatea, amprentele digitale și înțelegerea drepturilor de autor sunt binevenite atunci când nu doar discutăm, dar și creăm conținuturi și le publicăm.

Când vorbim despre tehnologie, nu suntem experți, ci amatori și elevi curioși. Sfaturile și trucurile despre videoclipuri mobile nu au fost predate la universitate, nici cele despre imprimare 3D. Toate acestea aduc vechea dezbatere despre importanța imaginației vs. cunoaștere într-o perspectivă cu totul nouă. Actul de introducere a unei tehnologii noi, surprinzătoare se îmbină cu introducerea lumii cărților, fanteziei și ficțiunii.

1. Introducere: rolul și responsabilitățile bibliotecilor publice din Finlanda în domeniul educației

În Finlanda, bibliotecile publice joacă un rol important în învățământul primar și secundar. În școli nu sunt mulți bibliotecari-profesori, dar, pe de altă parte, bibliotecilor publice li se cere să colaboreze cu școlile. Conform Legii bibliotecilor

(1), obiectivul bibliotecilor publice este de a promova egalitatea de șanse a cetățenilor la cultivare personală, educație și interese culturale, la dezvoltarea continuă a cunoștințelor, aptitudinilor personale și abilităților civice, internaționalizarea și învățarea pe tot parcursul vieții.

Autorii acestui articol lucrează în calitate de bibliotecari pentru copii și tineri la Biblioteca Tapiola a Bibliotecii Orașenești Espoo. În biblioteca noastră, resursele alocate colaborării dintre școală și biblioteca publică sunt destul de bune și există specialiști de bibliotecă instruiți, care se concentrează anume asupra acestei sarcini. Colaborarea cu școlile este considerată o parte esențială în definitivarea semnificației și rolului bibliotecii. Deprinderea de a folosi biblioteca nu este una auto-formată; aceasta variază mult de la familie la familie, de la copil la copil.

Cu toții ne dorim să creștem cititori, dar nu fiecare copil va deveni un utilizator înrăit de non-ficțiune. Accesul la povestiri și informații în diverse formate, precum și capacitatea de a-și expune propria poveste, ar trebui să fie cultivate în bibliotecă. Competențele multiple, curiozitatea și imaginația sunt calități necesare fiecărui copil și societăți. Dezvoltarea abilităților critice digitale și creșterea curiozității sunt sarcinile pe care bibliotecile ar trebui să le adopte în era informațiilor vizuale și a conținutului generat de utilizatori.

Întrucât acest studiu se axează asupra copiilor, tinerilor și colaborării cu școlile, alți formabili și utilizatori ai bibliotecii nu vor fi puși în discuție în lucrarea de față.

2. Învățare participativă, tehnologie mobilă și Makerspace

Învățarea prin participare și realizare practică se potrivește extrem de bine unei bibliotecii, întrucât însuși mediul bibliotecii invită la explorare și acțiune, nu doar observare sau ascultare. Copiii ies din școală și ajung într-un mediu intrigant, unde nu trebuie să li se ceară să fie pasivi.

Noile inovații tehnice oferă numeroase oportunități de predare la bibliotecă. Tehnologia sporește motivația copiilor de a învăța și este important ca ei să găsească interesantă experiența nemijlocită de predare. În loc de a le preda grupurilor de copii, la Biblioteca orașului Espoo noi lucrăm pentru a-i face pe copii să participe activ și să creeze conținuturi în timpul diverselor ateliere.

Indiferent dacă copiii sunt la grădiniță sau la școală, cu toții pot și vor să facă lucrurile de sine stătător. Aceștia folosesc o mulțime de dispozitive în viața lor de zi cu zi și de aceea credem că nu ar trebui să facem o distincție între timpul

pretrecut la bibliotecă și timpul lor liber, ci mai degrabă să vedem tehnologia ca o parte naturală a vieții și învățării la bibliotecă.

Cadrele didactice rareori au ocazia să-și petreacă timpul familiarizându-se cu noile tehnologii pentru a le preda în mod eficient elevilor. Din acest motiv, deseori cadrele didactice solicită ateliere în care elevii lor să poată utiliza noile tehnologii.

Încă de la începutul erei tabletelor și dispozitivelor smartphone am fost curioși să combinăm tehnologia mobilă cu învățarea în bibliotecă. Primele dispozitive au ajuns în biblioteca noastră în 2011. Folosim în cea mai mare parte iPad-urile, deoarece au o cantitate mai mare de aplicații utile și disponibile în comparație cu alte dispozitive, mai ales în prima perioadă a apariției computerelor de tip tabletă.

Interesul cu care copiii s-au afundat în procesul de învățare atunci când au primit iPad-uri a fost chiar de la început o surpriză. Deși copiilor le plac jocurile, ei au fost foarte concentrați în realizarea sarcinilor primite. Majoritatea din ei au acasă un iPad la care se joacă. Iar la bibliotecă ei învață să folosească și să se bucure de celelalte proprietăți ale dispozitivului. Se pare că anume diferența dintre a lucra cu stiloul și hârtia și utilizarea tehnologiei mobile îi face pe toți copiii dornici să participe.

Deseori sarcinile date nu sunt doar pentru învățare, ci și pentru crearea de către utilizator a unui conținut util pentru bibliotecă. De exemplu, copiii au creat filme educaționale, din care alți copii și utilizatori de bibliotecă pot învăța, precum și book trailere pentru a promova lectura. Crearea unui produs care este de uz public, nu doar o sarcină școlară, oferă întotdeauna un atu acestei activități. Desigur, problemele de confidențialitate și drepturi de autor trebuie să fie bine analizate. Acestea sunt, de asemenea, niște lucruri foarte importante pe care copiii trebuie să le învețe, iar învățarea prin acțiune, nu doar teoretic, s-a dovedit a fi eficientă.

Makerspace-ul Bibliotecii Tapiola a fost creat în vara anului 2013, atunci când am primit primele noastre imprimante 3D și o mașină de cusut. Din acel moment, dispozitivele, rolul unui Makerspace și al bibliotecilor în viitor au fost explorate și discutate atât în cadrul lucrului cu copiii la bibliotecă, cât și în conținutul creat de ei.

3. Acțiune! Creați! Povești și exemple

O noapte africană în bibliotecă: filme educaționale create de utilizatori

Elevii din clasa a VI-a sunt invitați să petreacă întreaga noapte în bibliotecă. Această activitate se numește „Noapte Africană”, deoarece conceptul este inspirat

de o mică bibliotecă din Africa – Biblioteca Comunitară Greenwell Matongo din Windhoek, Namibia. Biblioteca de acolo îi răsplătește pentru munca lor pe copiii care fac voluntariat pentru bibliotecă, invitându-i, de exemplu, la o noapte în bibliotecă, unde aceștia au parte de dulciuri, vizionează un film și se bucură de o noapte special doar pentru ei. Bucuria și dorința copiilor din Namibia de a ajuta și a fi folositori a fost unul dintre lucrurile care m-au inspirat în vizitele mele de lucru și m-au ajutat să am o altă perspectivă asupra muncii mele de acasă.

În versiunea noastră finlandeză, am combinat munca și distracția. Copiilor li se dă sarcina de a crea scurte filmulețe educative, pe care le putem folosi atunci când prezentăm biblioteca. Sarcinile au fost destul de specifice: de exemplu, cum să împrumuți o carte, cum să faci o rezervare; să prezinte Makerspace-ul, să facă o scurtă prezentare despre ce înseamnă imprimarea 3D. După 3-4 ore de lucru, filmulețele sunt gata pentru o premieră. Seara se începe cu o poveste despre copiii din Greenwell Matongo și o scurtă introducere despre poveștile video mobile și se termină cu un film.

Când vorbim despre producția video, suntem la fel de amatori ca și copiii. Am folosit abilitățile noastre de bibliotecari, pe care le deținem în obținerea și selectarea informației, și am selectat câteva sfaturi și trucuri video de bază pentru a le preda copiilor înainte de a începe să creeze propriile lor filmulețe. Sfaturile au fost bune, interesante și utile pentru copii și cred că am reușit să le intensificăm curiozitatea pentru a afla mai multe despre modalitățile de filmare și de mișcare a imaginii în povestiri – abilități care vor avea o importanță crescândă în viitor și care nu sunt foarte promovate în școală.

Am visat să creăm videoclipuri proprii chiar înainte de a avea tablete. Tabletele au făcut acest vis să devină realitate. Puteți efectua întregul proces – de la filmare la editare și publicare – utilizând un singur dispozitiv. Aplicațiile de editare video pe tablete sunt suficient de simple și le puteți utiliza imediat, fără a avea experiență anterioară de editare.

Vânătoarea Scavenger: Moomin și coduri QR

Codurile QR ne ajută să aducem la viață materiale interesante din Internet în biblioteca noastră. La atelierul „Moomin” au participat elevi din clasa a IV-a, vorbitori atât de limbă suedeză, cât și finlandeză, care au lucrat împreună, explorând, „vânând” și comparând informații despre personajele finlandeze îndrăgite Moomin și despre autoarea Tove Jansson și, în același timp, făcând ceva foarte concret: decorând Bibliobuzul nostru cu citate despre Moomin, decupate cu tăietorul de vinil din Makerspace-ul nostru.

Pregătirile la școală au inclus citirea cărților despre Moomin în căutarea unor citate interesante. Învățătorii ne-au spus că această vânătoare de citate a generat multe discuții interesante în clasă. Activitatea de a crea ceva împreună a fost o modalitate amuzantă de a reuni cele două grupuri vorbitoare de limbi diferite, iar copiii erau foarte mândri de citatele alese și de modul în care le-au transformat.

Săptămâna Roboților

Săptămâna Roboților a fost un proiect comun al bibliotecilor din Espoo și școlilor cu predare în limba finlandeză. Elevii din clasa a III-a au petrecut o zi întreagă în bibliotecă, participând la ateliere de lucru de robotică. Roboții Lego au fost programați să îndeplinească sarcini simple, a fost creată poezia robotului și copiii au elaborat și animat povestiri despre roboți utili la școală sau la bibliotecă, folosind iPad-uri și aplicația Puppet Pal. În cursul săptămânii, atelierelor au avut loc în cinci biblioteci diferite.

Ateliere de creare a book trailerelor (trailere de carte)

Discuțiile despre cărți reprezintă o metodă larg folosită și îndrăgită de promovare a lecturii; dar pe cât de fascinante sunt discuțiile despre cărți moderate de bibliotecar, ele reprezintă niște activități de adulți, nu de copii. Noi am dorit să-i implicăm mai mult pe copii și adolescenți și am început să experimentăm crearea trailerelor de cărți.

Elevii din clasa a VIII-a au primit o listă de cărți noi de ficțiune pentru adolescenți, din care să aleagă și ceva timp pentru a citi cartea aleasă. De asemenea, am făcut o listă cu aspectele pe care să le ia în considerare în timpul când citesc: cum să prezinte personajul principal, mediul în care are loc acțiunea și ce episod sau parte a povestirii ar trebui inclusă în trailer pentru a suscita interesul cititorului.

Trailerele au fost create utilizând iPad-uri și câteva aplicații ca iMovie, precum și fotografiile lucrate Creative Commons descărcate de pe Internet. Căutarea fotografiilor a fost cea mai dificilă parte, dar adolescenții au învățat lucruri importante despre drepturile de autor și și-au perfecționat abilitățile de căutare.

Trailerele elaborate semănau leit cu creatorii lor. De exemplu, trailerul băieților despre cartea „Cel de-al 5-lea val” a lui Rick Yancey avea erori gramaticale, avea prea multe literele, dar funcționa de minune când erau arătat altor adolescenți. Procesul de lucru este documentat complet pe blogul nostru (2).

Biblioteca mea într-un poster

Elevilor din clasa a IV-a li s-a dat sarcina de a povesti despre bibliotecă sau despre importanța cititului printr-un afiș. Am folosit iPad-urile și aplicația Phoster. Am început cu o introducere despre sloganuri, postere și design vizual. Copiii au ales apoi ceea ce au vrut să spună și au creat postere. Primul atelier a avut loc în noua noastră bibliotecă mobilă Vălkky, iar posterelor create pe parcursul sesiunii de o oră și jumătate au fost extrem de utile. Mulți spuneau că niciun adult nu ar fi putut crea o lucrare atât de interesantă și originală într-un termen atât de scurt.

Elfii lui Moș Crăciun, o foto-poveste

Un grup de copii de șase ani ne-a vizitat înainte de Crăciun. Mai întâi au parcurs un tur pentru a face cunoștință cu biblioteca și a afla despre toate lucrurile pe care le pot realiza aici. După aceasta, copiii au fost împărțiți în grupuri a câte trei și au primit sarcina de a căuta și fotografia elfii lui Moș Crăciun, care erau ascunși în secția pentru copii. Apoi ne-am uitat împreună la poze, am discutat despre lucrurile pe care le făceau elfii și, în cele din urmă, am ascultat o poveste de Crăciun. Vizita la bibliotecă a avut succes din mai multe puncte de vedere. Copiii au devenit imediat foarte curioși, folosind la maxim iPad-urile. Ei au lucrat foarte sârguincios, au explorat și au făcut poze la secția pentru copii.

Veselie la bibliotecă. Punctul de vedere al unui copil de șapte ani

Un grup de copii de șapte ani au avut o sarcină similară în care li s-a cerut să facă poze cu toate lucrurile distractive care pot fi efectuate la bibliotecă. Ne vizitau pentru prima dată și au început să facă cunoștință cu biblioteca fiind însoțiți de un bibliotecar. După aceasta, ei au fost împărțiți în grupuri mici pentru a face fotografii, pe care mai apoi le-am vizionat împreună. Întorcându-se în sala de clasă, au compus titluri pentru fotografiile lor și le-au ales pe cele care urmau a fi publicate pe blogul clasei. Vizita la bibliotecă a fost percepută ca o experiență distractivă și diferită, iar copiii s-au familiarizat cu biblioteca și serviciile sale. Elevii au rămas foarte mulțumiți de fotografiile lor și au explicat cu entuziasm lucrurile distractive din fiecare poză. Ideea principală a acestei activități a fost să privim biblioteca din punctul de vedere al copilului.

Autobuzul de matematică

Pentru elevii din clasa a II-a am realizat un proiect comun cu Editura „Schildt & Söderströms”, desfășurat în biblioteca noastră mobilă, care a fost transformată

de câteva ori într-un Autobuz de matematică. O lecție de matematică a fost mutată din sala de clasă în Bibliobuz. În fiecare clasă erau aproximativ zece elevi.

La începutul lecției li s-a oferit o scurtă descriere a sarcinii, la realizarea căreia elevii au putut să folosească materialele digitale asociate cu manualele lor. Ei au trebuit, de asemenea, să lucreze în perechi pentru a alcătui probleme de matematică în curtea școlii în a doua jumătate a lecției. Aceste probleme au fost apoi fotografiate cu un iPad. La sfârșitul lecției, am privit pozele pe care elevii le-au făcut și aceștia au explicat regulile de matematică din ele. De exemplu, fracțiile: $1/3$ din copaci sunt pin, $2/3$ sunt mesteacăn și așa mai departe.

Elevii au fost încântați de această experiență. Unul dintre ei mi-a spus că urăște matematica, dar această lecție a fost una distractivă. Elevii învață în moduri diferite și acest elev părea să învețe creând el însuși diferite lucruri. Proiectul a reprezentat un succes din mai multe motive. Elevii au creat probleme matematice, în care accentul era pus pe practică și înțelegere. De asemenea, le-a fost interesant să utilizeze materialul digital și pentru că predarea a avut loc în Bibliobuz. Comiterea unor greșeli ocazionale pe parcurs este, de asemenea, importantă, deoarece face parte din procesul de învățare; cu fiecare greșală elevii sunt cu un pas mai aproape de adevăr. Folosirea Bibliobuzului pentru diferite tipuri de învățare și-a dovedit valoarea. Acest lucru este interesant pentru elevi și oferă o notă amuzantă procesului tradițional de învățare.

Atelierul de benzi desenate

Benzile desenate sunt ceva ce place tuturor copiilor să citească la un moment dat în viața lor. Ele sunt extrem de populare și sarcina noastră nu este să le criticăm. În schimb, ar trebui să familiarizăm copiii cu gama largă de benzi desenate sau, de ce nu, să-i ajutăm să le creeze. Este firesc să cooperăm cu școlile în activitățile de creare a benzilor desenate, deoarece acestea sunt incluse în curriculumul școlar. După o discuție despre benzi desenate, pe care am avut-o la o școală, biblioteca noastră a primit în vizită o clasă de copii de 10 ani, care au solicitat un atelier de benzi desenate. La început, copiii au privit poze cu picturile din peșteri, hieroglife și tapiseria Bayeux și s-au gândit la elementele din care este alcătuită o bandă desenate. Am discutat, de asemenea, motivele pentru care benzile desenate pot fi importante și când acestea sunt necesare. Elevii au vorbit despre benzile desenate pe care le cunosc și au aflat despre cele noi. De asemenea, au încercat ei înșiși să facă o bandă cu trei boxe. În prima boxă au desenat o piatră, în a doua piatra a devenit un animal, iar în a treia boxă animalul se ferea de ceva. Elevii au creat foarte ușor niște benzi desenate în doar câteva minute. Nu în ultimul

rând, copiii au lucrat în grupuri mici pentru realizarea benzilor în formă de postere pe diferite teme care sunt importante într-o bibliotecă: cum să împrumuți cărți, cum să obții un abonament la bibliotecă, despre Börje – câinele care citește, dar și sfaturi de lectură.

După ce toți elevii au făcut poze cu un iPad, ei au deschis aplicația Comicbook pentru a crea un film de benzi desenate. Cei mai mulți dintre ei au văzut această aplicație pentru prima dată, dar au reușit s-o utilizeze. Rezultatul final a fost fantastic, iar benzile desenate sunt afișate acum pe ecranele digitale din Biblioteca Tapiola. Prin crearea acestor benzi desenate, elevii au învățat cum pot crea informații importante doar cu câteva imagini și un mic text. Faptul că au nevoie de tehnologie în cadrul acestui proces i-a motivat să-și facă propriile creații și, de asemenea, să se gândească la modul în care imaginea și textul sunt combinate în benzile desenate.

Atelierul de creare a tonurilor muzicale cu Garage Band

Multe grupuri vizitează, în mod regulat, biblioteca noastră și, prin urmare, este important să avem niște activități noi și actuale, dar și câțiva ași noi în mână. Ne bucurăm să avem un colectiv format din persoane cu interese diferite. De exemplu, împreună cu producătorul nostru cultural, care se specializează în muzică, am planificat un atelier în care elevii își vor crea tonuri de apel personalizate pentru telefoanele lor. Mai întâi, acesta m-a învățat cum să folosesc aplicația Garage Band și destul de curând am organizat împreună mai multe ateliere tematice pentru crearea tonurilor de apel.

De această dată, elevi din clasa a III-a au participat la ateliere și au învățat să folosească aplicația Garage Band. Mai întâi, le-am făcut o scurtă prezentare despre cum funcționează aplicația, apoi au lucrat în perechi cu un iPad pentru a se determina ce tonuri de apel doresc să creeze. Cum ar trebui să sune tonul de apel atunci când sună mama sau tonul de apel pentru cel mai bun prieten? Ce instrumente sună bine împreună?

Elevii au primit căști și, foarte concentrați, au încercat diverse combinații. Uneori doreau să împărtășească ceea ce făceau cu alții și erau dornici să se ajute reciproc. Garage Band a funcționat foarte bine atât pentru începători, cât și pentru cei mai experimentați în muzică. În timpul lecției, toți au fost foarte concentrați în activitatea lor, indiferent dacă au cântat la un instrument muzical sau nu. Erau la fel de interesați și capabili să creeze ceva și, desigur, mândri de tonurile lor de apel. La sfârșitul lecției, elevii au ascultat cu nerăbdare tonurile create, care apoi au fost încărcate de către profesor pe SoundCloud și expediate părinților. Este foarte

interesant să lucrezi în bibliotecă cu copiii și tehnologia; înveți împreună cu ei. Bibliotecarul, care îndrăznește să încerce lucruri noi, oferă un bun exemplu; nu trebuie să știi totul, e bine să fii amator. Înveți cel mai mult atunci când ieși din zona ta de confort.

Explorând biblioteca: secretele rafturilor

„Ne puteți arăta cum sunt organizate cărțile pe rafturi?” – este o întrebare pe care profesorii o adresează frecvent atunci când solicită o vizită informativă la bibliotecă. M-am bucurat să împărtășesc și cu alții un lucru destul de complicat, cum e aranjarea rafturilor. Elevii din clasa a III-a și a IV-a au fost rugați să exploreze și să se documenteze, fotografiind și filmând diferite aspecte: ordinea alfabetică, cum să găsească o carte concretă, cum ar clasifica cărțile și ce fel de rafturi ar avea biblioteca lor, de exemplu.

4. Ce se întâmplă în continuare? Idei pentru viitor

În viitorul apropiat, planificăm să ne orientăm mai mult spre programare. Primele ateliere de programare au fost organizate la Biblioteca Tapiola în iunie 2014, cu o invitație deschisă către toți cei interesați. Fiecare atelier a atras câte 40-50 de participanți. Am avut doi voluntari experți care au planificat atelierul de lucru, dar și bibliotecarii au trebuit să însușească rapid unele abilități de bază, pentru a putea ajuta. Aplicația de iPad Hopscotch s-a dovedit a fi utilă în lucrul cu cei mai tineri participanți, iar cei care au dorit o provocare mai dificilă au folosit Scratch și un limbaj de programare numit Racket.

Cu siguranță, vom încerca și crearea de povestiri animate prin programarea și codarea poeziilor.

Abordarea prin joc reprezintă o metodă cu un potențial uriaș ce ar trebui adaptată și în biblioteci. Programarea unei aplicații pentru învățarea abilităților de bază ale bibliotecarului ar putea fi ceva interesant, sau scrierea unui scenariu de joc de cunoaștere a bibliotecii, lectură și utilizare a bibliotecii, oferind provocări și sarcini zilnice dificile, dar utile pentru a satisface micii omuleți orientați spre obiective.

5. Recapitulare și concluzii

Oferind elevilor diferite tipuri de activități adiacente lecturii, putem ajunge mai ușor la cei care altfel nu ar veni la bibliotecă și putem oferi ceva în plus celor

care citesc mult. Și, mai presus de toate, biblioteca poate avea și un factor de surpriză.

A devenit din ce în ce mai important să documentăm și să oferim o „rețetă” a activităților pe care le facem cu copiii în cadrul atelierelor noastre. Plasăm cu bucurie documentele noastre pe diverse forumuri și le facem ușor accesibile colegilor noștri. O idee devine una bună numai atunci când o împărțiți cu alții. De asemenea, ne facem munca vizibilă pentru utilizatorii noștri prin intermediul paginii Facebook, site-ului, blogului nostru și ecranelor digitale din spațiul bibliotecii.

Atât bibliotecile puternice, cât și comunitățile puternice se construiesc pe inovație și curiozitate. Crearea unor biblioteci semnificative și utile este deosebit de importantă, mai ales atunci când vorbim despre copii, adolescenți și tineri. Bibliotecile nu pot deveni automat importante pentru copiii noștri – importanța lor trebuie căutată împreună. Crearea de conținut, oportunitățile oferite copiilor și adolescenților de a povesti propriile povești și opinii despre bibliotecă sunt esențiale atât pentru noi, cât și pentru ei. Înțelegerea modului în care bibliotecile trebuie să arate în viitor reprezintă acum un instrument puternic.

Referințe bibliografice:

1. Libraries.fi [internet]. Finnish Library Act [place unknown]; 2009 [cited 2014 June 3] Available from: <http://www.libraries.fi/en-GB/libraryact/>
2. My.kirjasto.ws [internet]. Kirjatrailereita [Espoo]; 2014 March 11 [cited 2014 June 2]. Available from: <http://my.kirjasto.ws/?p=31#comment-8>

(Această lucrare este disponibilă în condițiile licenței Creative Commons Attribution 3.0 Unported: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>)

Sursa: <http://library.ifla.org/869/1/120-peltonen-en.pdf>

(traducere din engleză de Irina Tcaci)

GEOGRAFIA LUMILOR IMAGINARE ÎN LITERATURA *FANTASY* (*Fragment*)

Marcel GHERMAN
scriitor

Curentul *fantasy* a devenit un fenomen de proporții ce nu ar mai putea fi ignorat nici de cei mai pretențioși critici literari. Cunoscutul scriitor Stephen Donaldson, autorul seriei de romane *Thomas Covenant Necredinciosul*, afirma recent că proza *fantasy* este „coloana vertebrală a literaturii engleze contemporane”. Într-adevăr, numărul de apariții editoriale ce țin de acest curent, lansate anual în Statele Unite și în Marea Britanie, este impresionant și, în mod ciudat, îl depășește pe cel al romanelor științifico-fantastice. Deși trăim într-o lume hipertehnologizată, publicul larg pare a fi fascinat mai curând de povești cu dragoni, cavaleri și magie, ce invadează ciberspațiul, prin grafica luxuriantă creată de „vrăjitorii” secolului 21 cu ajutorul computerelor. Să fie oare aceasta o formă de respingere a realității, o dovadă a faptului că lumea s-a plictisit de „miracolul științei” și dorește să se refugieze în trecut?

Posibil, magia arhaică a supraviețuit în lumea contemporană tocmai prin puterea scriitorilor de a ficționa și de a-i supune pe cititori fascinației unor tărâmurii iluzorii, metamorfozându-le astfel sufletele. Poate că literatura *fantasy* exercită o asemenea atracție pentru marele public și din motiv că acest gen este mai aproape de arta tradițională a povestirii, așa cum a ajuns până la noi din veacurile străvechi. Această nevoie de povești s-a manifestat pe parcursul întregii istorii și probabil se va perpetua tot atâta timp cât va exista omenirea.

Fritz Leiber, un autor de *fantasy* din „vechea gardă”, remarcă încă de pe la începutul anilor 90 că, spre deosebire de perioada anilor 50-60, dominată de romanele SF ale lui Isaac Asimov și Arthur Clarke, tinerii par interesați mai mult de vrăjitorie decât de știință. Iar scriitorul de SF și astronomul Carl Sagan, care inițiasse proiectul de căutare a inteligenței extraterestre SETI, se plângea în ultima sa apariție televizată din 1995 că superstițiile New Age au tendința de a marginaliza adevărul științific. În același sens, Stanislaw Lem se arăta nemulțumit că tinerii și copiii din „Generația X” cred în magia din *Harry Potter* mai mult decât

în legile fizicii. De fapt, prin noile sale descoperiri, prin teoria stringurilor, ipoteza multiversului și perspectiva existenței a o sută de miliarde de planete în galaxia noastră, dacă e să dăm crezare astronomilor, știința a redat universului aura de miraculos la care omenirea era atât de sensibilă în zorii istoriei sale.

Curentul *fantasy* oferă suficiente provocări pentru teoreticienii literaturii. În numărul 26-2014 al revistei *Echinox*, Corin Braga înregistrează mai multe definiții ale genului. De exemplu, scriitorul C.S. Lewis, autor al *Cronicilor Narniei* și prieten apropiat al lui J.R.R. Tolkien, considera că „termenul literar *fantasy* se referă la orice narațiune care se apleacă spre imposibil și supranatural”. Iar C.N. Manlove propune definiția „standard” a genului *fantasy*: „o ficțiune ce evocă miraculosul și conține un element substanțial și ireductibil de lumi, ființe și obiecte supranaturale sau imposibile, cu care cititorul sau personajele intră într-o relație cel puțin familiară.” Sau, în viziunea lui Roger Caillois și a lui Tzvetan Todorov, proza fantastică se naște atunci când planul natural și cel supranatural devin incongruente.

Literatura *fantasy* se distanțează de modelul basmului cult, care este conceput, de obicei, sub forma unor proze scurte, scrise într-un limbaj simplificat, adaptat la capacitățile unui cititor de vârstă fragedă. În schimb, proza *fantasy* dezvoltă construcții literare de mare amploare. De cele mai multe ori, creațiile *fantasy* au toate calitățile unor romane și chiar ale unor veritabile *saga*.

Deși reproduc motive din mituri și legende arhaice, aceste „povești artificiale” conțin și multe elemente moderne. Eroii unor astfel de ficțiuni au trăsături de caracter cu care cititorii de azi se identifică imediat, amintind de rebelii și nonconformiștii ieșiți parcă direct din benzile desenate sau din revistele *pulp*. Cât de izbitor seamănă eroul Conan sau protagonistul din *Wiedzmin* cu un adolescent adult, având mentalitatea unui tânăr din secolul 21! Scriitorii de *fantasy* introduc uneori într-un decor medieval atribute ale altor perioade istorice și chiar artefacte tehnologice, fără a se simți obligați să explice sau să justifice aceste licențe și convenții literare.

În mod frecvent ficțiunile *fantasy* aplică principiul așa-numitei *second world* (*lume secundară*), cea a unor lumi imaginare ce există doar în mintea cititorilor și a căror explorare constituie o experiență pasionantă pentru aceștia. Sunt niște tărâmurii ce își au propriul lor trecut și propria istorie și unde viețuiesc ființe fabuloase. Metoda respectivă a fost utilizată de J.R.R. Tolkien în faimoasa lui *saga*. Un alt artificiu indispensabil al literaturii *fantasy* este cel prin care scriitorii plăsmuiesc întregi universuri închipuite, cu zeii, mitologiile și culturile lor, urmărind evoluția acestora de la Geneză și până la disoluție, așa cum a făcut-o

Lordul Dunsany în cartea sa *Gods of Pegana (Zei Peganei)*. Orice prozator ce-și cunoaște bine meșteșugul nu are nevoie decât de stilou și hârtie pentru a săvârși un astfel de miracol.

Curentul *fantasy* s-a manifestat ca un fenomen specific culturii anglofone. Datorită numeroaselor traduceri din limba engleză, romanele *fantasy* se bucură de o largă audiență pe plan mondial și i-au încurajat pe reprezentanții altor culturi să emuleze acest curent în limbile lor native. Exemple concludente în acest sens oferă germanul Michael Ende, cu a sa *Poveste fără sfârșit* și polonezul Andrzej Sapkowski, cu seria *Wiedzmin (Vrăjitorul)*, asupra căreia voi reveni mai târziu.

În literatura română genul *fantasy* a fost practicat cu succes de scriitori, precum Vladimir Colin, Liviu Radu și Rodica Bretin, iar tânărul autor Oliviu Crâznic abordează genul prozei gothice și *dark fantasy*. În Republica Moldova se remarcă în acest sens Natalia Osoianu, o tânără scriitoare de *fantasy* care scrie în limba rusă și a editat câteva romane în Rusia, la prestigioasa editură „Eksmo”.

În mod ciudat, în România, până în perioada anilor 2000 genul *fantasy* nu se bucura de popularitatea pe care o are acum, iar publicul autohton prefera să citească mai curând *science-fiction*. O posibilă explicație ar fi faptul că publicul român percepe acest gen altfel decât cel din Occident, fiindcă românii, spre deosebire de reprezentanții culturilor anglofone, și-au păstrat un folclor autentic, cu basme, legende și mituri transmise oral din generație în generație. În schimb, scriitorii englezi de astăzi se văd nevoiți să imagineze basme artificiale, în încercarea de a remedia acest gol format în memoria lor culturală. Dintr-o anumită perspectivă, am putea să considerăm că poveștile lui Creangă, Eminescu sau Ispirescu sunt și ele niște forme de literatură *fantasy*, nu mai puțin frumoase decât volumul *Phantastes* al lui George MacDonald sau încântătoarele povestiri din colecția *A Dreamer's Tales (Poveștile unui visător)*, ieșită de sub condeiul Lordului Dunsany.

Probabil cel mai interesant aspect în procesul de elaborare a ficțiunilor *fantasy* rămâne însă geografia lumilor imaginare, pe care practicanții genului le cartografiază cu minuțiozitate, din perspectiva unor „zei creatori” și a unor exploratori temerari pe longitudinea și latitudinea filelor de hârtie. Asupra acestui ultim subiect geografic mă voi concentra în mod special în eseu de față.

Este evidentă paralela dintre metoda de alcătuire a tărâmurilor *fantasy* și cea a universurilor din prozele fantastice ale unui Borges sau ale unui Italo Calvino. De exemplu, scriitoarea de *fantasy* Ursula Le Guin a mărturisit că *Orașele invizibile* ale lui Calvino au exercitat o influență considerabilă asupra creației sale.

În cadrul unei lecții de Creative Writing destinată autorilor de proză *fantasy* aspiranți, tânărul scriitor Brandon Sanderson a oferit o prelegere despre modul în care disciplina geografiei și tehnicile de cartografiere pot fi aplicate în cazul plasmuirii unor lumi *fantasy*. Conform afirmațiilor lui Sanderson, chiar și pământurile fantastice trebuie să se supună unor legi geologice firești. Râurile și fluviile curg întotdeauna din interiorul continentelor, de la înălțime spre zonele joase. Munții se formează, de regulă, în regiunile de tensiune dintre plăcile tectonice. Iar pustiriile apar de multe ori acolo unde umiditatea din atmosferă nu poate să circule, obstructionată, de exemplu, de lanțuri muntoase. Forma țărmurilor este întotdeauna neregulată și manifestă similarități cu diverse structuri naturale. Alcătuirea hărților este o pasiune a scriitorilor de *fantasy*.

Cei ce plăsmuiesc tărâmurii închipuite, arhitecții și grădinarii lor deopotrivă, sunt adesea nevoiți să-și îmblânzească fantasmelor prin puterea rațiunii, fără de care orice edificiu vizionar se prăbușește, înghițit de haos. Pentru un artist al imaginarului, spiritul riguros este întotdeauna o mare virtute. Și mă refer aici nu doar la exemplul strălucitului matematician Lewis Carroll, ci și la un alt mare cărturar, Edwin Abbott, cu al său roman *Flatland (Tărâmul Plat)* (1884), o captivantă fantezie geometrică despre o lume bidimensională.

Geneza lumilor fantastice reprezintă un act de creație total, care solicită întreaga energie vitală a autorilor. Prin munca lor de o viață, printr-o adevărată *labour of love*, căreia i-au dedicat mintea, inima și spiritul, ei au lăsat în urmă niște cărți uimitoare, ce așteaptă acum pe rafturile prăfuite ale bibliotecilor pentru a fi redescoperite de alți cititori.

DESPRE CREAȚIE, DESPRE ITALIA ȘI MOLDOVA

Piero TALEVI
scriitor, Italia

M-am născut într-o localitate mununată care se numește Novilara. Ea este așezată pe o colină a orașului Pesaro, de unde se vede Marea Adriatică, nu departe de Croația. Bunicul meu din partea tatei, Tito Talevi, este renumit, deoarece a fost ultimul primar din Novilara, comună cedată orașului Pesaro din cauza datoriilor. Acesta a fost primul caz în Italia, care s-a întâmplat în 1927. Slavă ție, bunicule!

Am fost trimis de tânăr la un seminar teologic, pentru a deveni preot la Frații Franciscani din Assisi. Acesta este orașul natal al Sf. Francesco, considerat, indubitabil, cel mai mare sfânt al bisericii catolice. La seminar am învățat să iubesc

cu generozitate viața, natura și oamenii. Dar la vârsta de 22 de ani am lăsat rasa de preot pentru a mă căsători.

Sunt licențiat în Științe teologice și filozofie, iar dorința mea de a scri mi-a dat semne la vârsta de 14-16 ani. Am avut norocul de un profesor care iubea poezia și eram încântat când îl auzeam citind cu expresivitate pe Dante, Foscolo, Leopardi, Manzoni și alți mari poeți ai Literaturii Italiene.

Mai mult ca atât, m-am născut într-un loc minunat din centrul Italiei mele iubite, lângă mare, lângă o colină montană, pe Valea râului Metauro. Acest râu m-a inspirat foarte mult în scrierea poeziilor.

Cu părere de rău, cum deseori se întâmplă, am început târziu să-mi public poeziile, pe care le înregistram pe casete. Abia la sfârșitul secolului trecut am început să public. Astfel, mi-a apărut *Va sosi un cer dinspre azur*, apoi a urmat *Parfumul de verberă, Nimfa din Metauro, Moldova, Patria mea*.

Acum scriu pentru o revistă locală *Il Geornale del Metauro*, unde-mi public poeziile, articolele, povestirile și piesele. Am pregătite încă peste 100 de poezii, pe care în curând le voi publica.

Am participat la numeroase concursuri de versuri, *slam poetry*, sunt publicat în antologii de poezie, editate în diferite orașe din regiune. Poezia mea *Le Stelle*, unde se vorbește și despre Moldova, a fost inclusă în cartea despre Adriatica. Acum sunt invitat împreună cu alți autori să-mi citesc poeziile nu numai în orașele de pe țărmul Adriatic al Italiei, dar și în orașe din alte țări ce se află pe țărmurile Adriaticii: Croația, Albania, Grecia și Macedonia.

Unele din poeziile mele au fost publicate în revista *Poetry Competition* din Melbourne, Australia, unde au fost publicate și creațiile altor poeți italieni renumiți, inclusiv Dante Alighieri.

De câțiva ani sunt membru al unui juriu la concursul literar local *Ideobook*. Lilia Bicec mi-a publicat povestirea mea despre Moldova în revista sa *Moldbrixia News* din Brescia. Sunt recunoscut ca *Poet de pe Metauro*, fiindcă i-am consacrat acestui râu multe poezii. Metauro este cel mai mare râu al Regiunii Marche și are o lungime de 121 kilometri. Pe malurile lui se întâlnesc fauna, flora și mitologia într-o simbioză perfectă, naturală.

Deseori zic că râul Metauro e populat de nimfe. De fapt, acest lucru este adevărat, fiindcă ele reprezintă frumusețea excelentă a femeilor din Valea râului Metauro.

Poeziile mele au fost apreciate pentru lirismul lor și pentru înțelegerea naturii.

Lilia Bicec scrie: „*Vorbind metaforic, poeziile lui Piero Talevi sunt o evadare dintr-o fabulă, unde mitul se împletește cu realitatea. Mai mult ca atât, sunt o invitație de a culege clipe din lucrările lui Dumnezeu*”.

Claudia Partole spune: „*M-a impresionat dragostea poetului pentru natură și sensibilitatea-i poetică. Acest lucru se observă chiar și în versul consacrat unei fete moldovene – Marika*”.

Povestirea Moldova, Patria mea

Este impresionant să scrii: „*Mă închin și sărut pământul care a fost al dacilor antici*”. Aceasta este senzația de manifestare de respect, a mea ca autor, față de pământul care pare atât de puțin important, așa de pierdut și uitat de toți, dar să ne reamintim că Moldova de astăzi se află, ca și România, pe teritoriul unde a fost Dacia acum 2000 de ani.

Când am coborât din autobuz pe pământul Moldovei, în prezența Mariei, am căzut în genunchi și am sărutat pământul, astfel onorând acest popor care a suferit mult din cauza războaielor și a persecuțiilor.

În povestirea mea nu am avut intenția de a repovesti istoria sau geografia Moldovei. Lucrul acesta l-au făcut istoricii și putem găsi informație suficientă în Internet. Eu am vrut doar să-mi descriu senzațiile, impresiile pe care le-am trăit în diferite clipe și situații pe parcursul a 10 zile petrecute la Cărpineni, Hîncești, și la Chișinău.

Nu vă voi povesti totul, doar anumite momente curioase, lucruri care mi-au plăcut și care m-au răvășit. Mănăstirile din Moldova... Sunt edificii mărețe, frumoase, bogate în culori, pline de liniște și mister. Ele mi-au adus aminte de romanele scriitorilor ruși pe care le-am citit în copilărie. Cimitirele sunt frumos îngrijite, inspiră gândul la ceva simplu, dar esențial. Unele morminte sunt umile, sărăcăcioase, având cruci cu nume și date, dar de cele mai multe ori fără fotografii. Mormintele se află în spații înverzite, ca la noi în Italia: cu marmoră, flori, lumânări, statuete, etc. ...Aș vrea să-mi dorm (cândva!) somnul de veci în Moldova!

Am văzut căruțe trase de cai, peisaj care m-a fascinat. Dar, mai ales, am fost impresionat de animale și păsări: oi, vaci, găște, care traversau încet drumul, fără stăpâni, de parcă ar fi fost teleghidate de la distanță. Mergeau de la imaș spre ocol sau invers. Simțeam tinerețe și poezie în această priveliște.

S-a întâmplat să fie și prima zi de școală, când mă aflam în Moldova. Am admirat băieți și fete, îmbrăcați în haine de sărbătoare, megând pe jos spre școală, cu flori în mâini pentru a le da învățătorilor.

În ajun cumpărasem pentru Tatiana, fiica de 13 ani a Mariei, la piața din Cărpineni, o cămașă albă brodată, pentru care am dat puțini euro, dar mulți lei, dar astfel am făcut-o fericită pe această copilă în prima ei zi de școală.

Am participat la strângerea manuală a porumbului, așa cum se făcea la noi în Italia 60 de ani în urmă. Lucrarea aceasta mi-a provocat rănirea brațelor.

Acum vă reproduc câteva paragrafe mai semnificative din cartea mea:

„...La coborâre, Andrei oprește motorul *Ladei* sale, din 1988, pentru a-l porni când va începe șesul, astfel făcând economie de carburanți. Așa făceam și eu în anii '70 cu mașina mea *Fiat 500*.

...La mănăstirea Hâncu, stăteam pe scări, în timp ce îmi făceam însemnări în blocknotes, îmi fixam impresiile. Deodată, se apropie de mine un tânăr moldovean și mă întreabă „Sunteți italian?” Am fost surprins. Înainte de a-i răspunde afirmativ, m-am gândit ce l-a făcut să creadă aceasta, hainele cu care eram îmbrăcat: niște blugi italieni, dar poate mersul meu... Cine știe? Mi-a explicat el: „Se vede de la o poștă că sunteți italian, după felul cum sunteți îmbrăcat...”. Apoi mi-a spus că a lucrat în Italia, chiar și în orașul meu.

...Despre Moldova mi-a rămas o amintire bizară că este o țară săracă și, totodată, bogată în demnitate și simplitate. Oamenii au o cultură diversă, care se aseamănă cu a occidentalilor. Aici sistemul de viață este mai puțin sofisticat și este mai puțină tehnologie decât la noi în Italia. Dar viața este mai simplă și naturală. Lucrul acesta m-a impresionat.

Ce este poezia?

Sensul cuvântului *poezie* vine din limba greacă *poiesis*, ceea ce înseamnă *creație*. Poezia este o formă artistică, ce exprimă un sentiment cu puține cuvinte, dar semnificative. Cu părere de rău, în prezent, în școlile din Italia nu există această sensibilitate față de cultura poeziei. Astăzi domină pragmatismul și interesele. Se învață doar pentru a obține o diplomă, dar nu pentru a cunoaște arta, cultura... și poezia. Foarte deseori mi se întâmplă la noi, când merg să-mi citesc creațiile poetice, să fiu ascultat de puțini tineri. Aceasta se întâmplă deoarece acei care au funcții și putere în învățământ nu acordă atenție unei materii, pe care unii o consideră inutilă și deja moartă. În manuale observ multe texte fără profunzime...

Rog să mă credeți, dar pentru acei care scriu poezii, ca mine, este o mare tristețe. Eu îmi pun o parte din suflet, când scriu, și pasiune, când îmi citesc poeziile. Făcând acest lucru, am observat cum unii tineri se apropie, ascultă și, de obicei, mă întreabă cum se scrie o poezie, cum ar putea să devină poezi.

Poezia se naște din suflet și nu se scrie pentru a face un gest frumos în fața celor care ascultă. Poezia îi caută nu pe cei care doar o „urmăresc”, dar pe cei care o iubesc. Recent am citit și am tradus în italiană câteva poezii ale marelui poet român Eminescu. Am fost fascinat să descopăr că lirica lui este de un farmec aparte și se aseamănă mult cu a poezilor italieni din epoca romantismului, aceeași dragoste față de natură și de om.

În mod firesc, poezia trebuie citită în limba de origine, pentru a-i simți muzicalitatea, dulceața limbii. A traduce o poezie dintr-o limbă în alta nu este ușor, trebuie să fii stăpânul limbii în care se traduce...

(traducere din italiană de Constantin Drăguțan)